

Stenografični zapisnik

štirinajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 13. maja 1893.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Oton Detela in deželnega glavarja namestnik baron Oton Apfaltrern. — Vladni zastopnik: c. kr. dvorni svétnik in voditelj deželne vlade baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar vitez Viljem Laschan. — Vsi članovi razun: ekscelenca knezoškof dr. Jakob Missia, grof Ervin Auersperg, Janez Mesar. — Zapisnikar: deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XIII. deželno-zborske seje dné 12. maja 1893.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Kersnika gledé slamarske obrti v Domžalah.
4. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Murnika zaradi prenarodbe reformne tarife južne železnice.
5. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:
§ 8. C. Deželna vinarska, sadjarska in poljedelska šola na Grmu.
6. Priloga 69. Poročilo upravnega odseka o načrtu zakona gledé plačevanja stroškov za straže pri živinskih kužnih boleznih (k prilogi 34.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka gledé cestne zgradbe iz Moravčez Zalag in Krtino do Želodnika (k prilogi 54.).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji:
a) učiteljske vdove Katarine Schmidt za pokojnino;
b) županstva v Kapli Vasi za podporo ondotni požarni brambi za napravo gasilnega orodja;
c) o prošnji prve Vipavske sadjarske zadrage na Slapu za podporo.
9. Ustno poročilo finančnega odseka gledé zgradbe kopališča na Studenci (k prilogi 62.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka gledé deželne razstave 1894. l. (k prilogi 61.).
11. Ustno poročilo združenega finančnega in upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Hribarja gledé drugovrstnih železnic (k prilogi 52.).
12. Ustno poročilo finančnega odseka gledé zgradbe dekoracijske šrambe za deželno gledišče (k prilogi 67.).
13. Ustno poročilo finančnega odseka gledé prepustitve v posesti dežele se nahajajočih glavinskih delnic lokalne železnice Ljubljana-Kamnik vladni po ceni 50 odstotkov nominalnega zneska (k prilogi 68.).

Stenographischer Bericht

der vierzehnten Sitzung

des kranjschen Landtages

in Laibach

am 13. Mai 1893.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela und Landeshauptmann-Stellvertreter Otto Baron Apfaltrern. — Vertreter der k. k. Regierung: R. k. Hofrath und Leiter der k. k. Landesregierung Victor Baron Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Ritter v. Laschan. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Seine Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Erwin Graf Auersperg, Johann Mesar. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XIII. Landtags-Sitzung vom 12. Mai 1893.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Kersnik in betreff der Stroh-Industrie in Domžale.
4. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Murnik wegen Aenderung des Reformtarifes der Südbahn.
5. Mündlicher Bericht des Rechnungsführers-Ausschusses über den Rechnungsführer-Bericht des Landes-Ausschusses, und zwar über:
§ 8. C. Landes-Wein-, Obst- und Ackerbau-Schule in Stauden.
6. Beilage 69. Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, betreffend die Tragung der Kosten für die Aufstellung von Wachen bei Viehseuchen (zur Beilage 34.).
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend den Straßenbau Moräutsch-Zalag-Kertina-Zelodnik (zur Beilage 54.).
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:
a) der Lehrerswitwe Katharina Schmidt um Pensionsbewilligung;
b) des Gemeindeamtes in Kaplavas um Subvention für die dortige Feuerwehr zur Anschaffung von Feuerlöschrequisiten;
c) der ersten Wippacher Obstgenossenschaft in Slap um Subvention.
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Bau einer Bade-Anstalt in Studenz (zur Beilage 62.).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Landesausstellung in Laibach im Jahre 1894 (zur Beilage 61.).
11. Mündlicher Bericht des vereinigten Finanz- und Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Hribar in betreff der Secundärbahnen (zur Beilage 52.).
12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Bau eines Decorationsmagazins für das Landestheater (zur Beilage 67.).
13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Ueberlassung der im Besitze des Landes befindlichen Stammactien der Localbahn Laibach-Stein an die Regierung um 50 Procent des Nominalbetrages (zur Beilage 68.).

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji:

a) pisatelja Jakoba Alešovca za podporo;

b) županstva v Dolenji Vasi za podporo za napravo občinskega mostu.

15. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu novele k zakonu z dné 26. oktobra 1887., dež. zak. št. 2 1888. l., — agrarski zakon (k prilogi 38.).

16. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila deželnega odbora:

B. Agrarne razmere.

17. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Šukljeja o preskrbovanji kraških pokrajin s pitno vodo (k prilogi 57.).

18. Ustno poročilo upravnega odseka o predlogu c. kr. deželne agrarske komisije v Ljubljani zaradi pogodbe gledé nastavljenja potrebnega zemljemerskega osebja pri agrarskih operacijah (k prilogi 59.).

19. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve več v cestnem skladovalnem okraji Velikolaskem se nahajajočih občinskih cest med okrajne ceste (k prilogi 60.).

20. Ustno poročilo upravnega odseka gledé dovolitve priklad za cestne namene (k prilogi 66.).

21. Ustno poročilo upravnega odseka gledé določitve gotovega časa za vsakoletno sklicanje deželnega zbora (k prilogi 71.).

22. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji meščanov in obrtnikov v Krškem, da se sklene peticija zaradi podržavljenja južne železnice.

23. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:

§ 9. Ustanove.

§ 10. Osebne stvari.

§ 11. Različne stvari.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:

a) des Schriftstellers Jakob Mesovec um Bewilligung einer Unterstützung;

b) des Gemeindeamtes in Niederdorf um Subvention zur Herstellung einer Gemeindebrücke.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Entwurf einer Novelle zum Gesetze vom 26. October 1887, L. G. Bl. Nr. 2 de 1888 — Agrargesetz (zur Beilage 38).

16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3 des Rechnungsjahresberichtes des Landesauschusses:

B. Agrarverhältnisse.

17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbstständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Suklje, betreffend die Versorgung der Karstgegenden mit Trinkwasser (zur Beilage 57).

18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Antrag der k. k. Landes-Agrarcommission in Laibach wegen eines Ueberkommens zur Anstellung des erforderlichen geometrischen Personals bei den agrarischen Operationen (zur Beilage 59).

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung mehrerer im Straßenconcurrentenbezirke Großblaschitz vorkommenden Gemeindefstraßen in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 60).

20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke (zur Beilage 66).

21. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Festsetzung eines bestimmten Zeitpunktes für die alljährliche Einberufung des Landtages (zur Beilage 71).

22. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Gesuch der Bürger und Gewerbetreibenden von Gurkfeld um Beschließung einer Petition wegen Verstaatlichung der Südbahn.

23. Mündlicher Bericht des Rechnungsjahresberichtsausschusses über den Rechnungsjahresbericht des Landesauschusses, und zwar über:

§ 9. Stiftungen.

§ 10. Personal-Angelegenheiten.

§ 11. Verschiedenes.

Seja se začne ob 9. uri 15 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 9 Uhr 15 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in odvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XIII. deželno-zborske seje dne 12. maja 1893.

1. Lesung des Protokolls der XIII. Landtags-Sitzung vom 12. Mai 1893.

Tajnik Pfeifer

(bere zapisnik XIII. seje v slovenskem jeziku — liest das Protokoll der XIII. Sitzung in slovenischer Sprache).

Deželni glavar:

Zeli kdo kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.

Deželni glavar:

Dovoljujem si opozarjati gospode poslance, da mnogi gospodje želé, da bi se zborovanje že danes končalo. (Poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šufjé: «Tako je!»; poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Dobro! dobro!») To je pa le mogoče, ako se posamezne točke kolikor mogoče hitro rešijo in da ne bo dolgih govorov. Na dnevnem redu je 23 točk, in ako bodo razprave dolge, je nemogoče, da bi danes končali (Poslanec dr. Schaffer in vzvišenost baron Schwegel: — Abgeordnete Dr. Schaffer und Excellenz Baron Schwegel: «Sehr richtig!»), da bi pa pozno v noč sedeli, ne more se zahtevati ne od gospodov poslancev, ne od gospodov stenografov, ker bi slednji ne mogli toliko časa poslovati. Ali se bo torej moglo danes končati o pravem času, je popolnoma odvisno od visoke zbornice. Če ne bo predolgi debat, je mogoče, da končamo, sicer pa ne.

Sedaj preidemo na dnevni red, in sicer k točki tretji, to je:

3. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Kersnika gledé slamarske obrti v Domžalah.

3. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Kersnik inbetreff der Stroh-Industrie in Domjale.

Poslanec Kersnik:

Visoka zbornica! Poudarjam pred vsem, da se bodem točno ravnal po želji, katero je ravnokar izrazil prečastiti gospod deželni glavar in se omejil na ono,

kar se mi zdi neobhodno potrebno navesti v utemeljevanje mojega predloga. V svesti sem si tudi, da predmet ni tako važen za široke plasti prebivalstva našega, da nima takega pomena za širše kroge, kakor ga imajo nekateri drugi predmeti, kateri so bili podlaga predlogom, ki so se stavili v tem zasedanji, vendar pa je pomenljiv tudi ta predmet kot mali faktor narodnega blagostanja, in mi moramo zadovoljni biti tudi že z najmanjšim napredkom v narodno-gospodarskem oziru.

Slamarska obrt je v naši deželi stara kakih 150 let. Valvasor še ničesar ne vé o njej in šele pri Hacquetu nahaja se v knjigi, katera je izšla leta 1801 v Ljubljani, kratka notica, da v neki južni provinci nosijo stanovaleci široke slamnike, katere sami izdelujejo in pošiljajo tudi v inozemstvo. Pozneje nahajamo več takih poročil. Zanimivo posebno za razvitek te obrti je, da so se izdelovali tisti nerodni težki slamniki, katere so naši kmetski možaki, navadni ljudje, kmetski gospodarji in otroci po leti nosili. Take slamnike so nosili in izdelovali do leta 1840. in delali so jih le s pomočjo lesenega kopita in oglaženega klina, s katerim so slamo gladili. Od leta 1840. do 1866. se je nekoliko popboljšala ta obrt, ker se je jelo plesti s tremi pari slamic. Prej so imeli namreč le 4 slamice. Od leta 1866. naprej pa se je ta obrt še bolj povzdignila, in leta 1870. prišli so v navado tudi stroji za prikrejevanje slame in s tem je prišla obrt, rekel bi, do visočine. Med letom 1870. in 1879. ali 1880. je bila na vrhnuci, od tistega časa pa je začela propadati in danes je na izdatno slabših nogah, nego pred 10. do 12. leti.

In kak je obseg te obrti? Gospôda moja, od Št. Jakoba na Posavji do onokraj mesta Kranja, doli ob podnožji Kamniških planin do Štajerske, potem pa na drugi strani od Čemšenika do Janjč in nazaj zopet ob Savi do Št. Jakoba in do Pešate ves ta velik prostor prepreza ta obrt. Kadar se prične mlačev, tedaj preiskujejo ljudje suho snopje in zbirajo tanko slamo, povežejo jo v snopiče in ti snopiči se hranijo za jesen in zimo za pletenje kit. To je jedin način pridelovanja surovega materijala. O zimskih večerih potem vidite po veliki večini kmetjskih hiš mesto starih predilnic, da možki in ženske pletejo slamnate kite. Pri tem delu in ob pripovedovanji povestice uztrajajo tudi dolgo čez polnoč. Ženske so v pletenji najbolj spretne, izurijo se tako daleč, da jim je mogoče $1\frac{1}{2}$ do 2 kiti splesti v enem dnevu; ker je vsaka kita dolga 46 komolcev ali 32 m, splete torej izurjena delavka lahko 75 komolcev ali 50 m do 60 m na dan. Pa kak je zaslužek za tako kito? Pred 10. do 12. leti je ordinarna kita domače provenijence, kakor jih imate tukaj na razpolaganje, če je bila dolga 46 m, vrgla 10 do 12 kr. Torej je bilo spretneemu pletarju mogoče zaslužiti si 17 ali 18. kr., ali recimo, da je delal od zgodaj zjutraj in v pozno noč in spletel dve kiti, potem si je zaslužil kakih 20 kr. Danes se plača taka navadna kita s 5, 6, ali 7 kr. Za celo polovico je torej padel zaslužek pri teh ordinarnih izdelkih. Boljše se drži cena pri finejših izdelkih, vendar pa ti finejši izdelki niso taki, da bi mogli konkurirati, posebno ne z inozemstvom.

Tiroleci, ki so tekom šestega desetletja našega stoletja začeli prihajati na Kranjsko, so sedaj glavni fabrikanti v Domžalah in so le nekaki recipijenti glede izdelkov domače obrti. Kakor sem omenil, pletó ljudje kite; iste pobira potem pri ljudeh nek poseben tipus mešetarjev, kateri prihajajo, večjidel v sobotah, od hiše do hiše in kupujejo pletene kite, da jih potem oddajajo v tovarno. To golo pletenje je torej najnižja stopinja omenjene obrti. Bolje stojé tisti, ki ne pletó samo kit, temveč ki doma tudi šivajo slamnike. Vender po stoji tudi pri teh stvar še na tistem mestu, kakor pred 20. do 25. leti, kajti ljudje niso imeli prilike naučiti se česa ter boljše izdelovati surovi material.

Če pogledamo uzroke, zakaj slamarska obrt pri nas sedaj tako zaostaja, vidi se mi, da sta glavna uzroka temu ona, na katera sem kazal že v svojem predlogu. Prvi uzrok je slabo pridelovanje surovega materiala. Naši ljudje ne vedó, da treba slamo zeleno požeti in potem sušiti in če bi to tudi znali, težko, da bi naš konservativni kmet hotel žrtvovati pšenico. Ako pa pomislimo, da že na 1 kg pletene slame pride 10 do 12 kr. na slamino vrednost, in da velja ordinarna slama kilo po 3 do 4 kr. ali meterski cent 4 gld., fina slama pa bi že nesla 10 do 12 gld., in da dalje na jeden hektar pridelamo približno 13 meterskih centov slame, zrna pa okolu 10 hl, in da — jeden hektoliter zrna po 6 gld. računjen, vrže to 60 gld., slama pa finejša in bolj gosto sejana, zelena požeta, vrgla bi, če je računimo samo 13 meterskih centov na jeden hektar ter nizko računimo ceno, 130 gld., torej še enkrat toliko, kakor pšenica, potem bi se dal tudi kmetovalec prepričati, da je tu slama boljša nego zrno.

Če primerjamo gorenjo ceno s ceno surovega materiala iz Angleške in iz Francije, potem to še ni veliko, kajti tam velja jeden kilogram surovega materiala dva, tri do štiri franke. Do tega mi seveda ne bomo lahko prišli, pa če storimo le mal korak naprej, bi bil to korak do dobrega, koristen in čuten našemu prebivalstvu.

Druga stran, na katero se ozira moj predlog, je pa še bolj žalostna. Če primerjamo izdelke inozemske z našimi domačimi, vidimo velikanski razloček, da siračno ob enem moramo priznavati, da uzrok temu, da so tako zaostali naši domači pridelki, ne tiči v nerodnosti našega ljudstva. Naši ljudje niso nerodni. Tukaj imam tri vrvice, katere so izdelane po domači kranjski roki. To je delo iz ordinarnega domačega blaga, to iz fine florentinske slame. Če si stvar ogledate, videli bode, kaka manualna moč tiči v našem ljudstvu. Treba le izkoristiti jo in ljudem priliko dati, da se kaj naučé. Ko je pred kakimi 30. leti, sredi 60. let — takrat naši ljudje še niso znali izdelavati belo-črnih kit — prišel nek Melitzer iz Tirolskega, prinesel je s saboj nekaj vzorcev, pokazal je ljudem, kako se izdelujejo tiste črno-bele kite in rekel jim je, naj delajo take, ker bi jih jim plačeval še enkrat tako drago, kakor navadne kite. Ko se je mož čez leto vrnil iz Tirolskega, dobil je že mnogo takih kit v celi domžalski okolici. V Topolih, Mengišu, Ihanu, v Mostah itd. so bili ljudje po kratki lekciji začeli izdelovati veliko takih kit. V tem leži nauk za nas, kako da se tudi danes ljudem lahko po-

maga, da se vzdignejo do boljšega dela. Izdatna pomoč po mojih mislih leži v tem, da se prvič naši ljudje pripravijo do pridelovanja boljše slame, boljšega surovega materiala, kar bi se dalo doseči n. pr. potom premij. Premije imamo v živinoreji, konjereji itd., zakaj ne bi s premijami skušali pospeševati tudi slamo-reje. Vsaj bi za ta namen ne bilo treba posebno velike svote, in jaz prepušчам to stvar popolno modrosti našega deželnega odbora, ki bode vedel, kaj bi mu bilo ukreniti.

Kar se pa tiče druge strani — priučjenja naših ljudi v boljšem izdelovanju materiala in privaji boljšega okusa, tu bi bil sposoben učitelj edino sredstvo. Bil je že takov v Domžalah, in sicer leta 1873.; takoj po svetovni razstavi Dunajski poslalo nam ga je trgovinsko ministerstvo, katero je samo videlo, kaj tiči v rokah našega ljudstva. Imeli smo čez poleten čas v Domžalah strokovno šolo za slamarsko obrt, ali žali-bog le za par mesecev, in potem je učitelj prenehal svoj kurs — zakaj, ni znano. (Poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šuklje: «Zasluzka ni imel!»). Tu bi bilo treba dogovora z visoko vlado, in učitelj bi se moral vzeti iz inozemstva, kajti doma nimamo nobene take moči. Tudi tukaj bode modrost našega deželnega odbora storila svoje, da se ljudstvu pomore in povzdigne naša slamarska obrt na višjo stopinjo. Mogoče je, da še kaj drugih vzrokov vpliva na to, da naše slamarstvo propada, morda je nekoliko kriva sedanja moda. Ali moda varijira, sigurneje, da se zopet spreobrne in da potem ne bomo več nosili tistih klobukov iz klobučine, težkih 60 gramov, ampak da bomo nazaj posegli na slamnike in takrat naj bode material pripravljen in takrat bode slamar imel priliko izkoristiti, kar si je med tem časom priučil.

Ne bodem nadalje trudil Vas, le še malo, ginljivo dogodbico bi si usojal Vam povedati, katero znači tudi tisti moment, ki se navaja rad tam, kjer si ne morejo tolmačiti specijelnih virov nekratnega blagostanja v malih krogih. Dovolite torej, da Vam povem tako malo legendo. Ljudje pri nas sami ne vedó, kako se je pričela slamarija, in narod je izumil lepo legendo, katera živo spominja na one, ko sta Kristus in sv. Peter hodila še po svetu. V Domžale seveda nista prišla. (Veselost — Heiterfeit.) Pač pa mi je pripovedovala stara ženica, da je nekdanj prišel tuj capin tam iz Laškega, iz Florencije, v Domžale. Takrat še ni mogel čez Črnuški most, ampak čez brod pri Sv. Jakobu in prosil je tam v Domžalah pri «Mačku», kjer stoji sedaj imenitna tovarna, prenočišča. Gospodar ni bil voljan tujega moža sprejeti, ker ni bil videti posebnega zaupanja vreden, hoteli so ga zapoditi. Šele potem, ko se je mladi sinko gospodarjev oglašil ter prosil, naj ga oče obdržé, vzeli so dedca v hišo; dobil je večerjo in potem so ga poslali v hlev spat. Drugo jutro se mu pridruži fant in capin se je začel z njim pomenkovati. Naenkrat pravi fantiču: «Plačati ne morem, kar si za mene storil, ampak nekaj te bom naučil». In capin vzame nekoliko slamnatih bilk in začne plesti. Pokaže dečku, kako se stvar dela, in potem sta celi dan pletla in do večera sta imela toliko kit gotovih, da je zadostovalo za klobuk, katerega je

capin tokoj sešil. Ko se je bil deček tega priučil, reče berač: «To ti zapustim, tebi in tvoji hiši bodi to plačilo in blagoslov».

Danes stoji na mestu one kmetijske hiše lepa tovarna, in lastnik je potomec onega fantiča, kateremu je bil zapustil tisti florentinski berač svoj blagoslov. Moralna ideja, ki pa tudi za nas tiči v tej legendi, nas pa mora siliti, da pomagajmo slamarjem, katerim od drugod pomoči ni tako lahko pričakovati. Pri konci sem in le še nasvetujem v formalnem oziru, da se moj predlog izroči upravnemu odseku. (Odobranje — Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod predlagatelj Kersnik predlaga, naj se njegov samostalni predlog izroči upravnemu odseku v posvetovanje.

Prosim gospode, kateri pritrdijo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in prestopimo k daljni točki, to je:

4. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Murnika zaradi prename reformne tarife južne železnice.

4. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Murnik wegen Änderung des Reformtarifes der Südbahn.

Poslanec ces. svétnik Murnik:

V deželnem zboru se je že večkrat obravnavalo in sklepalo o železničnih tarifih. Od 1884. leta začeni so pa bile obravnave skorej v vsakem zasedanju na dnevnem redu. Zgodilo se je to 17. oktobra 1884. leta, 4. in 12. januarja 1886. leta, 12. januarja 1887. leta, 12. decembra 1887. leta, 25. novembra 1890. leta in 9. aprila 1892. leta. V tej seji sklenilo se je tudi, da se smatra poddržavljenje južne železnice v interesu dežel, skozi katere teče nje proga in zlasti v interesu napredka avstrijskega glavnega trgovskega emporija Trsta.

Posledica vlog, katere so se poslale visokemu c. kr. trgovskemu ministerstvu in tudi ravnateljstvu c. kr. priv. južne železnice, bila je tje pa sem celo ugodna in vsakdo se je nadejal, da bo de južna železnica vender enkrat uvedla one tarife, katere sme naša industrija, naša trgovina, naša obrtnija in naše kmetijstvo tirjati. Z veseljem je torej marsikdo pričakoval, ko se je izvedelo, da južna železnica predeluje tarifo, dotične premembe. Ali veselje je izginilo precej, ko se je izvedelo, kakošne postavke ima takozvana reformna tarifa, katera velja od 1. aprila t. l. Tarifa za osebe in za blago ni zračunana od kilometra do kilometra, ampak po pasmih in to tako, da so za kilometer 1 do 9, 10 do 19, 20 do 29 i. t. d. iste takse. Ali izračunane so osobne tarife za nekatere pasme tako, da so celó za 50, 60 in še več procentov višje, kakor one c. kr. državne železnice. Celó to se najde,

da so tour- in retour-listki tje in sem višji, kakor če se vsak list posebej kupi. To je vsekako nekaj posebnega, in da se stvar ni vsestransko dobro premislila, dokazuje to, da je ravnateljstvo na nekaterih progah že zopet uvedlo stare tarife, ako niso nove manje.

Takozvano reformno tarifo za tovarno blago imele so doslej vse avstrijske in ogerske železnice, le južna ne. Ona pa to zaradi tega ni precej uvedla, ker je nje tarifa slonela na zistemu tarifovanju po vrednosti. (Werttarifirung), reformna tarifa pa većinoma sloni na zistemu tarifovanju po prostoru (Raumtarif). Zdaj je pa, kakor pravi, po mogočnosti tudi tarifo po reformni tarifi, izvzemši manipulacijske pristojbine, prenamečila.

Tarifa je odmerjena po stopinjah (Staffeltarif) in velja za brzovozno blago izjemna tarifa z dne 1. julija 1891., katera se je le v tem premenila, da tudi za to velja razdelitev po pasmah.

Ako se primerja tarifa c. kr. državnih železnice z ono južne železnice za tovarno blago, se dobi, da je plačati:

Za pošiljatve blaga v posameznih kosih po I. razredu na državnih železnicah:

1 do 50 km	0.60 kr.
51 » 150 »	0.58 »
151 » 300 »	0.56 »
za vsaki daljni »	0.50 »

in poleg tega 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Južna železnica ne pozna razlik v daljavi, temveč za vsako daljavo je plačati 0.60 kr. za 100 kg in 1 km, poleg tega pa 4 kr. manipulacijske pristojbine.

Za pošiljatve blaga v kosih po II. razredu je plačati na državnih železnicah:

1 do 50 km	0.50 kr.
51 » 150 »	0.46 »
151 » 300 »	0.42 »
za vsaki daljni »	0.30 »

na južni železnici pa:

1 do 50 km	0.50 kr.
51 » 150 »	0.46 »
151 » 300 »	0.42 »
za vsaki daljni »	0.40 »

in 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Za pošiljatve v celih vagonih po razredu A pa je plačati, in sicer:

na državnih železnicah:

1 do 50 km	0.37 kr.
51 » 150 »	0.29 »
151 » 300 »	0.24 »
za vsaki daljni »	0.20 »

na južni železnici pa, katera nima posebnih postavkov za 1 do 50 km in 51 do 151 km.

1 do 150 km	0.40 kr.
151 » 200 »	0.35 »
201 » 350 »	0.30 »
za vsaki daljni »	0.22 »

in 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Dalje je plačati za pošiljatve v celih vagonih po razredu *B* na državnih železnicah:

1 do 50 km	0.26 kr.
51 » 150 »	0.21 »
151 » 300 »	0.18 »
za vsaki daljni »	0.12 »

na južni železnici pa:

1 do 50 km	0.33 kr.
51 » 100 »	0.20 »
za vsaki daljni »	0.18 »

in 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Za pošiljatve v vagonih po razredu *C* je plačati: na državnih železnicah:

1 do 50 km	0.21 kr.
51 » 150 »	0.15 »
151 » 300 »	0.11 »
za vsaki daljni »	0.10 »

in 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

na južni železnici pa:

1 do 50 km	0.30 kr.
51 » 100 »	0.20 »
za vsaki daljni »	0.12 »

in 3½ kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Po specialni tarifi šte. I. vozi državna železnica:

1 do 50 km	0.28 kr.
51 » 150 »	0.22 »
151 » 300 »	0.20 »
za vsaki daljni »	0.16 »

južna železnica pa:

1 do 50 km	0.40 kr.
za vsaki daljni »	0.24 »

in pri obeh 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Po specialni tarifi šte. II. je plačati na državnih železnicah:

1 do 50 km	0.21 kr.
51 » 150 »	0.15 »
151 » 300 »	0.11 »
za vsaki daljni »	0.10 »

na južni železnici pa:

1 do 50 km	0.33 kr.
51 » 400 »	0.22 »
za vsaki daljni »	0.12 »

in pri obeh 4 kr. manipulacijske pristojbine za 100 kg in 1 km.

Najbolje se vidi razlika v visokosti tarif pri specialni tarifi šte. III., kamor spada izjemoma premog.

Državna železnica vozi 100 kg od 1 do 50 km za 0.18 kr., južna železnica pa za 0.30 kr. Če se pomisli, kako malo vrednost ima premog, vidi se, kako silno je s tem, da vozi južna železnica 100 kg od 1 do 50 km daleč za celih 0.12 kr. dražje, obtežena vsa industrija, ki potrebuje premog in kako se obtežujejo tudi prebivalci, ki rabijo premog za kurjavo. Dalje je za 100 kg od 51 do 150 km plačati na

državni železnici po 0.13 kr. na južni pa za 51 do 100 km po 0.15 kr., potem za 151 do 300 km na državni železnici 0.9 kr., na južni pa za 101 do 200 km 0.12 kr., kar je pa čez 200 km, plačati je na južni železnici po 10 kr. za 100 kg, med tem ko državna železnica vozi 150 do 300 km za 0.9 kr., več kakor 300 km pa za 0.8 kr.

Manipulacijska pristojbina znaša pri državni železnici 4 kr. in pri južni 3 kr. za 100 kg in 1 km.

Iz tega je že vsakomur jasno, da so tarife južne železnice dokaj višje, kakor c. kr. državnih železnic in da torej ni vse jedno, na kateri železnici je kako podjetje in ako že prej tarifa južne železnice ni imela prijateljev in ako se je že prej reklo, da so v onih deželah, v katerih oskrbujejo južna železnica in c. kr. državna železnica promet, prebivalci dveh vrst eni, ki se morajo po visokih tarifah in drugi, ki se morajo po nižjih tarifah pri prometu ravnati, tako je reformna tarifa resnico tega za industrijo, kmetijstvo, trgovino in obrt žalostnega izreka še bolj utemeljila. Oni, ki so se nadejali, da se bode stvar zboljšala, ako se južna železnica poprime takozvane reformne tarife, prišli so iz dežja pod kap.

Tarifa se pa ni le za tovarno blago, ampak tudi za ambalaže, prazne sodove, zaboje, vreče etc. po višala in velja zdaj za take pošiljatve v posamnih kosih (*Stückgut*) in v množinah do 5000 kg razred *C*, v množinah po 10.000 kg pa specialna tarifa III. Ta tarifa bi sicer ne bila obtežilna, ker v primeri s tarifo drugih železnic ni previsoka, ko bi bile le temeljne pristojbine (*Grundtaxen*) manje. Te pa še obteži, da se je tudi manipulacijska pristojbina uvedla pri pošiljativah v celih nagonih, katere prej ni bilo.

Južna železnica sicer trdi, da manipulacijske pristojbine obteže le pošiljatve, ki se pošiljajo v bližnje kraje, med tem ko to ne velja za velike daljave. Ker so pristojbine za blago v kosih (*Stückgut*) se zelo podražile, je železnica deloma napravila za posamene pošiljatve (*Einzelfendungen*) izjemne tarife, katere pa le posebno izvoz in uvoz zadevajo, deloma je pa zmanjšala visokost s tem, da je izdala izjemno tarifo za blago vsake vrste v celih ali pol vagonih (*Sammel-Ladungstarif*) za skupne naklade.

Po tej tarifi je plačati:

a) do 5000 kg, in sicer za 100 kg in 1 km.	
od 1 do 150 km	45 kr.
» 151 » 300 »	35 »
za vsaki daljni »	25 »

in poleg tega 4 kr. manipulacijske pristojbine;

b) do 10.000 kg.

od 1 do 150 km	40 kr.
» 151 » 300 »	30 »
za vsaki daljni »	22 »

in poleg tega 4 kr. manipulacijske pristojbine. S to tarifo mislila je južna železnica, da se je po moččnosti ozirala na udeležence. Ali njeni sodbi niso ti mogli pritrditi, posebno ako se pomisli, da so se ne kateri postavki za 50, 60, da celo do blizo 300 od-

stotkov povišali, namestu da bi bili udeleženci hvalili južno železnico, da se je tudi ona poprijela takozvane reformne tarife, slišale so se le pritožbe in te so rastle tako, da je južna železnica že sama začela dvomiti, ali je dobra nje tarifa za druge in vsled tega je tudi že sama začela popravljati tarifo s tem, da je za marsikatero blago in marsikatero postajo dovolila stare tarife. To, mislim, najbolje dokazuje, da je železnica pri sestavi nove tarife imela le svoje koristi pred očmi in se premalo ozirala na udeležence in da ni mislila, ali bodo sploh mogli še blago pošiljati po železnici in ali ne bode bolje za nje vršbo opustiti. Vsled tega se pa ne sme trditi, da je zistem slab, ampak le to, da se južna železnica tega sistema ni tako posluževala, kakor c. kr. državne železnice. Postavila je previsoke temeljne pristojbine, je djala mnogo tovarnega blaga v višje razrede in vpeljala za vse manipulacijsko pristojbino. In na ta način je dokazala zopet, da ji je njena korist prva in da se najboljši zistem da tako zasukati, da ga mora vsakdo kot slabega obsoditi.

Ako se ozremo malo na posamne tarife, videli bomo, da je sodba udeležencev prava, da pri takih tarifnih postavkih ni mogoče delati.

Po stari tarifi je bilo plačati za
jeden vagon premoga iz Hrastnika v

Zidani most	2 gld. 05 kr.
po reformni tarifi	6 » 09 »
iz Trbovelj na Zidani most	4 » 09 »
po reformni tarifi	8 » 09 »

(poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: »Čujte!«)

Od 10. maja 1893. leta se je znižala tarifa od Hrastnika in Trbovelj na Zidani most na 5 gld. 09 kr.

Iz Trbovelj v Ljubljano se je za jeden vagon premoga prej moralo plačati 14 gld., po reformni tarifi pa 26 gld. in po že znižani tarifi 14 gld.

Iz Trbovelj v Litijo se je vagon povišal pri že znižani tarifi za 5 gld.

Iz Zagorja v Litijo povišala se je tarifa za jeden vagon vapna in vapnenika za 2 gld., iz Trbovelj v Ljubljano za 2½ gld.

Iz Zagorja v Ljubljano za jeden goldinar.

Iz Trbovelj v Ljubljano je bilo prej plačati 16 gld., zdaj pa 19 gld. 50 kr.

Izdatno so se povišale tudi tarife za bombažasto prejo (Garn) in tkanine (Tücher), in sicer

za bombažasto prejo:		za tkanine:	
v Trident	od gld. 1·10 na gld. 1·44	—	—
» Sisek	» » 0·68 » » 0·94	od gld. 0·90 na gld. 0·99	—
» Gradec	» » 0·92 » » 1·07	» » 1·02 » » 1·07	—
» Boka	» » 1·06 » » 1·24	» » 1·22 » » 1·24	—
» Zagreb	» » 0·66 » » 0·73	» » 0·66 » » 0·73	—
» Gorico	» » 0·70 » » 0·82	» » 0·78 » » 0·82	—
» Varaždin	» » 0·82 » » 0·94	» » 0·92 » » 0·94	—
» Inomost	» » 1·06 » » 1·36	» » 1·34 » » 1·36	—
» Zakany	» » 1·02 » » 1·15	» » 1·14 » » 1·15	—
» Roveredo	» » 1·16 » » 1·52	» » — » » —	—

Isto tako je poskočila tarifa za moline, katere se pošiljajo iz Litije, in sicer:

v Pešto	od gld. —.78·5 kr. na gld. —.86 kr.
» Reko	» » —.78·5 » » —.86 »
» Celje	» » —.30·0 » » —.32 »
» Maribor	» » —.60·0 » » —.64 »
» Zagreb	» » —.52·6 » » —.55 »
» Sisek	» » —.77·8 » » —.79 »
» Bares	» » 1.28·6 » » 1·30 »

Tudi pri limu so poskočile tarife jako zelo. Tako je n. pr. iz Ljubljane v Pešto tarifa za cel vagon poskočila od 132·8 na 157·5 kr., na Dunaj od 122 kr. na 147·5 kr. To je seveda za domačo obrt velike važnosti, ker je konkurenca z Dunajem jako težka in domača fabrika ne more prenašati tako velikega povišanja tarife. Tarifa za pošiljatev celega vagona v Trst povišala se je od 48·2 kr. na 58·5 kr., ravno tako za Reko. V Cormons plačalo se je po prejšnji tarifi 64 kr., po sedanjí se plača 73 kr. za 100 kg. To je posebno za izvoz v Italijo važno, ker bi se po tako povišani tarifi lim ne mogel več izvažati v Italijo. Ravno tako je nemogoča konkurenca z Graško fabrik, ker je tarifa za 100 kg od 66 kr. poskočila na 89 kr. Ravno to velja za kostno moko, pri kateri je tarifa za pošiljatev celega vagona v Reko od 26 gld. poskočila na 29 gld. 50 kr.

Istotako so se povišale tarife gledé cunj, limarskega usnja in papirja. Tarifa za vagon cunj iz Budapešte v Zidani most je poskočila od 69 gld. na 88 gld. 50 kr., za 100 kg limarskega usnja iz Budapešte v Zidani most od 1·15 gld. na 1·86 gld., za 100 kg papirja iz Zidanega mosta na Dunaj od 1·58 gld. na 1 gld. 98 kr. in za 100 kg papirja iz Zidanega mosta v Budapešto od 1 gld. 71 kr. na 1 gld. 86 kr., za surovo lito železo (Roßgußstücken) se je povišala tarifa za 100 kg iz Litije v Gradec od 0·64 gld. na 0·80 gld., v Leobersdorf od 0·96 gld. na 1 gld. 34 kr.; pri teževeci (Schwerpat) iz Litije na Dunaj (Matzleinsdorf) od 1·14 gld. na 1·84 gld.; pri surovem železu iz Ljubljane v Trst od 0·30 gld. na 0·34 gld. in pri koksi od 0·30 gld. na 0·62 gld., kar zelo obtežuje tiste, ki morajo koks rabiti. Tarifa za koks iz Ljubljane v Reko se je povišala od 0·30 gld. na 0·58 gld.

Za surovo železo zvišala se je tarifa iz Ljubljane v Celje od 0·24 gld. na 0·255 gld.

Najbolj je poskočila tarifa za železo, ki je čez 6·3 m dolga. Ta tarifa je poskočila do 300 %. Prej je veljala tarifa serija III, zdaj pa razred II. in še 8 kr. pristojbine za vsak kilometer in voz.

Pristavljam tudi, da se je tarifa povikšala pri parketih in pri frizih, posebno visoko pa je poskočila pri senu in pri mleku. Pri mleku znaša zvišanje za 50 % za brzovožnjo.

Iz Borovnice v Trst je 16·3 milj ali 124 km. Po stari tarifi je bilo plačati po tarifi ser. IV. za 100 kg parketov 52 kr., po novi pa, in sicer če je manj kot 50 q po ser. II. 63½ kr., torej za 11½ kr. več, če je pa več kot 50 q po tarifi A 54 kr., torej 2 kr. več.

Pri frizih plačalo se je prej po seriji III. za 100 kg 58 kr., sedaj pa je plačati po tarifi II. 63½ kr., torej 5½ kr. več, če je množina manjša kakor 50 q; če je

večja kot 50 q, plačati je 54 kr. tukaj torej za 4 kr. manj in če je večja kot 50 q, 37 kr., torej 21 kr. manj, kakor po stari tarifi.

Iz Borovnice v Reko 15·6 milj ali 118 km bilo je po stari tarifi za 100 kg parketov plačati 50 kr.; za manj kakor 50 q po novi 59 kr., torej 9 kr. več; za več kot 50 q je ostala tarifa 50 kr.

Pri frizih je bilo za 100 kg po stari tarifi za manj kakor 50 q plačati 56 kr., sedaj pa 59 kr., torej 3 kr. več; znižala se je pa tarifa za več kot 50 q in več kot 100 q, namreč od 56 kr. na 50 kr., torej za 6 kr., odnosno 37 kr., torej za 19 kr.

Za seno plačati je bilo po stari tarifi iz Borovnice v Trst 58 kr. za 100 kg, namreč po ser. III. za manj kot jeden vagon; po novi tarifi se prevaža kot nevarni predmet za 118½ kr., torej je cena poskočila za 60 kr. za več kot 50 q pa manj kot 100 q velja tarifa A in je plačati 54 kr., torej 4 kr. manj, kakor prej. Pri polnem vozu, oziroma za 100 q plačalo se je po stari tarifi — po ser. XIV. — 19·20 kr., sedaj pa se plača po tarifi C za 100 q ali polni voz 31·50 kr., torej 12·30 kr. več kakor prej.

Iz Borovnice do Reke pa je bilo po stari tarifi plačati za 100 kg — po ser. III. — za manj kot jeden vagon po 56 kr.; po novi tarifi gre kot nevarni predmet za 109½ kr., torej je voznina poskočila za 53½ kr. Za več kot 50 q pa manj kot 100 q tarifa A — je plačati 50 kr., torej 6 kr. manj kakor prej. Pri polnem vozu, oziroma za 100 q plačalo se je po stari tarifi — po ser. XIV. — 18·60 kr., sedaj pa se plača — tarifa C — za 100 q ali polni voz 30·50 kr., torej 11·90 kr. več kakor prej.

Pri mleku iz Borovnice v Reko poskočila je tarifa brzovožnje od 84 kr., oziroma 90 kr. na 134½ kr., torej za 44½ kr.

Pri prstenih barvah je tarifa tako poskočila, da ni moči pošiljati jih v malih količinah (Stückgut) ali do 5000 kg.

Prej se je plačalo na Dunaj, pri količini 10.000 kg za 100 kg iz Lazov 63 kr., iz Zaloga 64 kr. in iz Ljubljane 65 kr., v Budapešto pa 69 kr., oziroma 70 kr. in 71 kr. z og. davkom.

Zdaj pa je plačati 89 kr., če se pošiljajo v vrečah in 1·09 kr. v sodih, torej pri 100 kg za 40 kr. več, ker se le v sodih morejo pošiljati.

Če se pomisli, da velja 100 kg v Budapešti od 2·50 do 4 gld., — se vidi, da se pri 100 kg pri tej ceni komaj 20 do 25 kr. zasluži.

Tarife stare in nove — za pošiljatve prstenih barv v sodih se silno razlikujejo; znašajo za 100 kg n. pr. iz Lazov na Dunaj:

za male količine po stari tarifi	gld. 1·18
» » » » novi »	» 1·92
torej dražje za gld. 0·74 —	
za cel vagon po stari tarifi	» 0·70
» » » » novi »	» 0·91
torej dražje za gld. 0·21 —	

iz Lazov v Hall na Tirolskem:	
za male količine po stari tarifi	gld. 1·94
» » » » novi »	» 2·64
torej dražje za gld. 0·70	

ali iz Lazov v Gorico:	
za male količine po stari tarifi	gld. 0·64
» » » » novi »	» 0·94
torej dražje za gld. 0·26	

ali iz Lazov v Trst:	
za male količine po stari tarifi	gld. 0·58
» » » » novi »	» 0·82
torej dražje za gld. 0·24	

ali iz Lazov v Grahovem:	
za male količine po stari tarifi	gld. 0·66
» » » » novi »	» 1·03
torej dražje za gld. 0·37.	

Tudi za les, lesno oglje in drva je reformna tarifa višja od stare tarife.

Pri lesu, namreč pri dilah ali stavbnem lesu plačati je za jeden vagon:

Na državni železnici iz Feldkirchen v Pulj, 390 km, 56 gld.; na južni pa z Rakeka v Pulj, 172 km — torej za polovico bližje — 52 gld. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Čujte!»); na državni železnici je plačati iz Feldkirchen v Trst, 300 km, 48 gld.; na južni pa z Rakeka v Trst, 98 km — trikrat bližje nego iz Feldkirchen v Trst — 28 gld. in iz Kranja v Trst, 180 km, 32 gld.

Za drva plačati je bilo z Rakeka v Trst za jeden vagon po stari tarifi 18·64 gld., po reformni tarifi pa stane voznina 25·50 gld., torej 6·86 gld. več. Drva so vredna v Rakeku 55 gld. vagon, dile pa so vredne jeden vagon primeroma 200 gld., in vender je voznina za drva in dile ena in ista. Kupei iz Legna so to precej porabili in sedaj od todi pošiljajo drva v Trst, ker domači ljudje drv z Rakeka ne morejo voziti po železnici. Ostanajo torej neporabljiva in bolje je sedaj, da v gozdu zgnijejo.

Tarifa za lesno oglje z Rakeka v Trst poskočila je od 16·54 gld. na 25·50 gld., torej za 8·96 gld., to je več, kakor zasluži ogljar. To delo je v rokah ljudi, kateri ne morejo drugače svojega bukovega lesa izpeljati.

Ti ljudje so prišli v silno zadrego in res bi bilo želeti, da bi se razmere predrugačile. Ravno tako se je podražila voznina za lesene obroče, in sicer za 9 gld. pro vagon; s tem delom se pečajo ljudje, ki ne morejo drugega delati; zdaj bodo morali beračiti.

Isto tako se je povišala tarifa za pivo v sodih in tudi za prazne sodove; prej je bilo po tarifi ser. XVII. plačati 64 kr., zdaj pa po tarifi A 1·48 gld. iz Ljubljane na Dunaj.

Res je, da je južna železnica zdaj več tarifnih postavkov znižala, tako n. pr. za drva. Dne 9. maja t. l. stopili so v veljavnost sledeči postavki za drva v polnih in za kurjavo:

Iz Ljubljane v Trst ali Reko 24 kr., v Gorico 30½ kr.	
» Borovnice » » » » 21½ » » » 26½ »	
» Logatec » » » » 21½ » » » 24 »	
» Rakeka » » » » 19 » » » 21½ »	
» Postojne » » » » 17½ » » » 21½ »	
» Prestranka » » » » 17½ » » » 21½ »	
» St. Petra » » » » 16 » » » 21½ »	

Isto tako je že v več listih «Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen und Dampfschiffahrt-Gesellschaft» razglašeno, da je južna železnica za razne stvari znižala reformno tarifo, ali ta znižava velja le do konca decembra 1893. l. Tako je v 35. listu, ki je izšel prve dni aprila, vpisana cela vrsta blaga, za katero gledé posameznih prog ne velja reformna tarifa.

Pozneje je južna železnica v 37. listu izdala za prevažanje premoga za razne štacije, kar zadeva tudi Kranjsko, posebno tarifo, potem v 41. listu za oglje in železo, v 44. listu za stavbni materijal, v 47. listu za celulozo, v 49. listu za lesno oglje, v 51. listu za cink, v 52. za drva za kurjavo, v 53. listu za popir, v 54. listu za prstne barve. Iz tega se vidi, da skorej ne preide teden, v katerem bi južna železnica ne popravljala svojih tarif, kar je dokaz, da v resnici niso bile dobro premišljene. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Res je!»)

Razun gledé tarifov čujejo se pritožbe tudi gledé drugih stvari, n. pr. zaradi tega, da se je prej teža smela prekoračiti za 10 %, med tem ko se sedaj sme prekoračiti le za 5 %. Dalje, da se za čas, ko je vagon smel brez pristojbine stati na postaji, znižal od 6 dni na 3 dni in da je bilo poprej od vagona plačati 20 kr. na dan, sedaj pa je plačati 24 kr.

Res je, kakor sem že omenil, da je južna železnica več tarifnih postavkov že zopet nekoliko znižala, vendar pa bi bilo neobhodno potrebno, da bi se še gledé marsikaterih predmetov in prog vršile študije in znižale tarife. Da bi pa pritožbe ponehale, tega ni pričakovati, dokler se železnica ne bo poddržavila. Država ne gleda le na dohodke, ampak tudi na visoko gospodarsko važnost železnice in vé, da s tem, če kaj žrtvuje zanje, pospeši promet in sama sebi koristi. Naloga državne železniške vršbe je dôkaj višja kakor privatnih železnic in najboljše je za obrt, trgovino in industrijo, če država železnice ne le z ozirom na dohodke, temveč tudi na interese dežel, v katerih so, prometu na razpolago dá. S tem, da so v Avstriji državne in privatne železnice, se tudi deli prebivalstvo v dva razreda, v take, katere država v vsakem oziru gledé prometa podpira direktno ali indirektno s sredstvi, in v take, kateri si morajo sami pomagati in s privatnimi železnicami se gledé prometa pogoditi.

Deželni odbor je v raznih peticijah dokazal, da je dežela mnogo škode trpela vsled tega stanja. Med tem ko država željam po mogočnosti ustreza, misli južna železnica v vrsti nase in ker ona velik promet v Trst nadvladuje, je deželi Kranjski mnogo s tem škodovala, ker ne more tekmovati z daljnimi deželami. Akoravno je bilo veliko peticij, se vendar tarifa ni tako premenila, da bi promet oživila in podpirala.

Ker pa tudi vlada ne more toliko vplivati na južno železnico, da bi se tako ozirala na deželne interese, se najbrž ne bode prej odpomoglo, dokler država ne bode v svojih rokah imela železnice in to vporabila, primerno prvotni nameri, pospeševanju javnega blagostanja. Konkurenca bi se olajšala, Trst bi se povzdignil in žrtve državne za Trst bi dôkaj koristile prometu. Država bi imela promet v rokah, kar bo gotovo dobro vplivalo na produkcijo in na izvoz. Le ona mogla bi tarifno vprašanje pravično rešiti.

Z ozirom na to, da ni pričakovati, da bi prej pritožbe nehale, dokler država ne prevzame prometa na južni železnici in jo svoječasno podržavi, nasvetujem, da bi visoka zbornica izvolila vzeti v obravnavo predlog, katerega sem stavil s tovariši. V formalnem oziru pa priporočam, da se predlog izroči upravnemu odseku v pretresovanje. (Živahno odobravanje. — Lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Murnik predlaga, da bi se njegov samostalni predlog izročil upravnemu odseku.

Prosim gospode, ki pritrdijo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Izročil se mi je nujni predlog gospoda poslanca dra. Vošnjaka in tovarišev, ki je zadosti podprt, — podpisani so namreč vsi navzoči gospodje deželni poslanci.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita ta predlog.

Tajnik Pfeifer

(bere — liest):

«Nujni predlog:

Gledé na silno sušo, katera preti uničiti vse poljske pridelke v mnogih občinah na Kranjskem, naroča se deželnemu odboru, da prosi finančnega ministra:

1.) da z ozirom na zakon z dné 6. junija 1888 (drž. zak. št. 81.) zemljiški davek v občinah, v katerih je suša uničila vse ali večji del poljskih pridelkov, odpiše in

2.) da sploh zemljiški davek ne izterja pred jesenjo.

V Ljubljani dné 12. maja 1893.

Dr. Vošnjak.

Apfaltrern.

Povše.

Murnik.

Dr. Papež.

V. Pfeifer.

Dr. Iv. Tavčar.

Dr. vit. Bleiweis. Freiherr v. Sanger.

Josip Lenarčič.

L. Svetec.

J. Kersnik.

H. Kavčič.

Grasselli.

Reichbach.

Dr. Schaffer.

F. Stegnar.

Dragoš.

V. Ogorelec.

Klein.

Klun.

I. Žitnik.

Vjšnikar.

Detela.

Lavrenčič.

Šuklje.

Ivan Hribar.

Baron Siedtenberg.

Braune.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Vošnjak ima besedo, da utemeljuje nujnost svojega predloga.

Poslanec dr. Vošnjak:

Ker je danes prej ko ne zaduja seja, prosim, da visoka zbornica pritrdi nujnosti mojega predloga in dovoli, da ga takoj utemeljujem.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Vošnjak predlaga, da se njegov predlog zmatra nujnim.

Prosim torej gospode, kateri pritrdé nujnosti tega predloga, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Visoka zbornica je pritrdila nujnosti. Prosim gospoda predlagatelja, da utemeljuje svoj nujni predlog v meritoričnem oziru.

Poslanec dr. Vošnjak:

Visoki zbor! Podpisi skorej vseh gospodov deželnih poslancev že kažejo, da so vsem znane silne nezgode, katere so letos zadele našo deželo. Suša je vladala tako, da v osmih tednih nismo imeli še ne dva deževna dneva. Hudi nasledki te suše se kažejo povsodi. Ni bilo paše za živino, krma ni rastla in če pogledamo na polja, vidimo, da se je žito skorej posušilo, detelja ni ozelenela, korenje in pesa ne raste in sploh, kamor pogledamo, kaže se, kako slabe letine se nam je bati gledé poljskih pridelkov. Cena za meterski cent sena, ki navadno stane 1 gld. 20 kr., poskočila je že na 2 gld. 70 kr., slama od 60 kr. na 1 gld. 80 kr. To silno vpliva na živinorejo, kajti naš kmet nima toliko krme, da bi mogel rediti živino s senom še do poletja, v spomladi pa paše ni bilo, tako da so kmetje bili prisiljeni, listje smučiti od gozdnega drevja, da morejo živino rediti. Če to vidimo, potem je pač opravičeno, da se v zmislu zakona z dné 6. junija 1888., drž. zak. št. 81., obrnemo do finančnega ministerstva in ga opozorimo na velike izgube, katere je trpelo poljedelstvo v naši deželi in ki se ne dajo več popraviti. Po tem zakonu sme finančno ministerstvo dopustiti odpis od zemljarine, ako se je po elementarnih neizgudah, kamor spada tudi dolga suša, pripetilo: 1.) da je donos poljedelstva bil uničen v taki raztežnosti, da je s tem večina kmetij v davkovni občini prizadeta; mi vidimo, da je sedaj že donos kmetijstva uničen do dobre tretinje, kajti kar je sedaj uničeno, se ne da več popraviti; 2.) da v oziru na posamezne kmetije od čistega donosa, kolikor ga po zemljarskem operatu prihaja na poškodovane parcele, po večji ali manjši stopinji poškodbe gre za uničeno imeti več nego tretinjo skupnega čistega donosa cele kmetije. Sredi maja smo že, žito bi moralo že v klasje iti, ali rž je ostala pritlikova, ječmen in oves sta se posušila, pšenica slabo kaže, tako, da je gotovo, da je tretjina donosa cele kmetije že sedaj uničena in da se komaj smemo nadejati polovice navadnega donosa; 3.) da so posamezni zemljiški posestniki od prihodnjega donosa izgubili toliko, da so s tem za nekaj časa prišli v stisko. Da so naši kmetje prišli v stisko, v prav hudo stisko, to vé vsakdo in če že v navadnih letih ne plačujejo lahko davkov, kako jih pa bodo letos plačali, ko nimajo pričakovati skorej nobenega donosa.

Ne bom nadalje utemeljeval svojega predloga, ker so častiti gospodje poslanci že s tem, da so vsi nasvet podpisali, dokazali, da se ujemajo z njim, in torej le

še priporočam visoki zbornici, da prtrdi mojemu predlogu, od visoke vlade pa pričakujem, da se bode nanj ozirala, in da bo v zmislu zakona z dné 6. junija 1888. finančni minister potrebno ukrenil, da se zemljarina odpiše v občinah, prizadetih po suši. Drugi del mojega predloga gre na to, da se pred jesenjo sploh ne iztirja zemljiški davek. Tudi to je opravičeno, kajti nezgode smo imeli po celi deželi, in zemljiški posestniki sedaj ne bodo mogli plačati davka. Zaradi tega pričakujem, da se bode finančni minister tudi na ta del predloga oziral. (Splošno odobravanje. — Allgemeiner Beifall.)

Deželni glavar:

Želi kdo besede k prvemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

Predlog je sprejet.

Želi kdo besede k drugemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet.

Pridemo k 5. točki dnevnega reda, to je:

5. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:

§ 8 C. Deželna vinarska, sadjarska in poljedelska šola na Grmu.

5. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über:

§ 8 C. Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden.

Berichterstatter Ritter v. Langer:

Ich habe die Ehre, im Namen des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesauschusses, und zwar über § 8 C, Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden, zu berichten. Ich werde mich zunächst an die einzelnen Punkte in der Reihenfolge, wie sie hier im Rechenschaftsberichte des Landesauschusses angeführt sind, halten und zu denselben einige Bemerkungen zu machen mir erlauben.

Der erste Punkt betrifft die Mittheilung, daß der provisorische Adjunct Wilhelm Rohrmann vom Landesauschusse zum definitiven Adjuncten ernannt worden ist und daß das k. k. Ackerbauministerium dieser Ernennung zugestimmt hat. Weiter wird mitgetheilt, daß der provisorische dritte Lehrer Bartholomäus Černe seinen Dienst gekündigt hat; daß der Schaffner Anton Božić gekündigt hat; daß der Gärtner Johann Weble gekündigt hat. Es fehlt nur noch, daß der Adjunct Rohrmann auch gekündigt hätte und der

Director der landschaftlichen Wein-, Obst- und Ackerbauschule wäre in der unangenehmen Lage gewesen, das ganze Lehrpersonale in eigener Person allein darstellen zu müssen. Nun, ich nehme an, daß diese Kündigungen ein zufälliges Zusammentreffen sind, sollte dies jedoch noch öfter vorkommen, so wird es Sache des Landesausausschusses sein, den inneren Ursachen dieser Kündigungen nachzugehen.

An Stelle des dritten Lehrers wurde der Lehrer Anton Lapajne ernannt; an Stelle des Gärtners Johann Weble wurde Anton Globelnik aus Laibach aufgenommen, und schließlich wurde ein Gärtnergehilfe aufgenommen, was etwas Neues ist. Der Landesausausschuß hat jedoch den Director Dolenc zur Aufnahme eines Gärtnergehilfen nur für die Sommerzeit ermächtigt. Der Gärtnergehilfe bekommt nach dem Voranschlage pro 1893 21 Gulden monatlich; ist die Aufnahme des Gärtnergehilfen nur für die Sommerzeit bewilligt, und angenommen, daß die Sommerzeit, sehr liberal gerechnet, sechs Monate dauert, so müßte die Entlohnung des Gärtnergehilfen 126 Gulden betragen, damit ist im Widerspruch diese Post im Voranschlage von 1893 in Summa mit 252 Gulden angeführt, somit angedeutet, daß der Gärtnergehilfe als ständiger Diener der Anstalt ins Auge gefaßt wird. Ich verschließe mich jedoch nicht der Ansicht und der Überzeugung, daß die Bestellung eines Gärtnergehilfen nothwendig ist, denn die Arbeiten im Garten und in der Baumschule, die der Gärtnergehilfe zu verrichten hat, mehren sich ja. Nach den Statuten hat der Gärtner die Aufgabe als Anleiter bei den Arbeiten in der Baumschule, im Gemüse-, Zier- und Obstgarten und bei dem Bienenhause zu wirken; er hat den Schülern verschiedene Handgriffe zu lehren, aber auch die Arbeiten zu beaufsichtigen. Beides gleichzeitig zu verrichten, ist schwer möglich, insolge dessen glaube ich, daß es kein Mißgriff war, einen Gärtnergehilfen selbst für das ganze Jahr zu bewilligen. Der Director begründet die Nothwendigkeit der Bestellung eines Gärtnergehilfen damit, daß er sagt, daß der Mangel eines Gärtnergehilfen die Ursache war, daß die Garten- und die Baumschule bisher nie rechtzeitig im Stande waren, wenn aber ein Gärtnergehilfe da sein werde, würde dies im vollsten Maße der Fall sein!

Der Landesausausschuß berichtet weiter, daß auf Grund der von ihm vorgelegten Schlussrechnungen des k. f. Ackerbauministeriums mit dem Erlasse vom 9. März 1892, Z. 3998, den vier Rechnungsabschlüssen, in welchen die Verwendung des zu Zwecken der Errichtung der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Standen bewilligten Realbeitrages von 25.000 Gulden nachgewiesen erscheint; die Genehmigung erteilt wurde. Die Schule kostet approximativ 100.000 Gulden. Außerdem betragen die jährlichen Kosten des Landes und Staates laut Voranschlages pro 1893 nahe an 8000 Gulden. Wenn man dazu rechnet die Zinsen des Capitals von 100.000 Gulden zu 4%, so kostet die Schule jährlich den Staat und das Land zusammen 12.000 Gulden. Allerdings ist dadurch ein schönes Object geschaffen worden, eine schöne Schule, welche der Bevölkerung von Vortheil und Nutzen sein wird und jedenfalls unterstützt und auch gut geleitet werden soll. Ich bin überzeugt, daß der hohe Landtag stets bereit sein wird, dieser Schule sein wohlwollendes Augenmerk zuzuwenden. Nun kostet, nachdem, wie bereits erwähnt wurde, die jährlichen Auslagen ungefähr 12.000 Gulden betragen, jeder Schüler, deren es

durchschnittlich zwanzig gibt, jährlich approximativ 600 Gulden, somit ein ausgebildeter Schüler 1200 Gulden. Diese 1200 Gulden sind gewiß gut angebracht und nicht hinausgeworfen, wenn das eintrifft, was die Statuten verlangen, nämlich, daß Zöglinge aus dem Bauernstande oder solche, die sich der Landwirtschaft widmen wollen, im Anschlusse an die Volksschule in den verschiedenen Disciplinen der Landwirtschaft, speciell im Wein- und Obstbau in der Bienenzucht, Gemüsebau u. s. w., sachlich insoweit ausgebildet werden, daß sie im Stande sind, jene landwirtschaftliche Besitzung mittlerer Größe rationell zu bewirtschaften, eventuell zu verwalten. Wenn aber, wie es leider vorkommt, woraus man jedoch der landwirtschaftlichen Schule keinen Vorwurf machen kann, Schüler, nachdem sie mit so großen Kosten ausgebildet worden sind, plötzlich der Landwirtschaft Adieu sagen, wenn auf Kosten des Landes ausgebildete Stipendisten sich nicht der Landwirtschaft widmen, sondern Professionisten, Bahnbedienstete, Verzehrungssteuer-Bedienstete und eventuell Polizeimänner werden, so ist damit kein Erfolg erreicht. Infolge dessen würde ich dem Landesausausschuße besonders ans Herz legen, bei Verleihung von Stipendien im Interesse des Zweckes der Schule sehr vorsichtig vorzugehen. In Uebereinstimmung mit den Statuten ist der Hauptzweck doch der, solchen jungen Bauernsöhnen Stipendien zu geben, welche sich in Verhältnissen befinden, wornach angenommen werden kann, daß sie nach absolvirtem Curse wieder auf ihren heimatlichen Grund zurückkehren, daselbst die Landwirtschaft ausüben und die erlangten Kenntnisse zum eigenen Vortheil und zum nachahmenswerten Beispiel für die Nachbarn in Verwendung bringen. Da entstehen dann eventuell tüchtige Landwirte. Infolge dessen möchte ich den Landesausausschuß ersuchen, bei Verleihung von Stipendien mehr auf hoffnungsvolle, als auf mittellose Bewerber Rücksicht zu nehmen. Wenn mehrere Competenten da sind, bei welchen die eben erwähnten Rücksichten eintreffen, so ist allerdings derjenige mit dem Stipendium zu bedenken, der mittellos ist; wenn aber nur ein Competent da ist, der nicht mittellos ist, aber sonst allen Bedingungen entspricht und von ihm zu erwarten steht, daß er nach Absolvirung des Cursets wieder auf seinen Grund zurückkehrt, so soll er deswegen, weil er nicht mittellos, nicht zurückgewiesen werden, trotzdem das Landesstipendium die Mittellosigkeit zur Bedingung hat. Infolge dessen glaube ich, daß der Landesausausschuß etwa folgendermaßen vorzugehen hätte. Wenn Leute um Stipendien für ihre Söhne ansuchen, so möge der Landesausausschuß bei der betreffenden Gemeindevorstehung sich erkundigen, ob die Leute in solchen Verhältnissen sind, daß man erwarten kann, daß deren Söhne nach Absolvirung der Schule wieder auf dem elterlichen Grundbesitz bei der Landwirtschaft Verwendung finden oder ob sie in anderer Weise selbstständig durch landwirtschaftliche Arbeit ihr Brot sich verdienen werden. Das erfährt man sehr leicht, indem man es in der Gemeinde gewöhnlich weiß, welcher Sohn dazu bestimmt ist, den Grund des Vaters zu übernehmen. Solche Söhne sind am meisten dazu prädestinirt, Ökonomen zu werden, und diese soll man unterstützen, ihnen also Stipendien geben. Wenn man aber Leuten Stipendien gibt, die später keinen Grundbesitz bekommen, dann hat das Land gewöhnlich umsonst das Geld hinausgegeben.

Ein weiterer Punkt des Rechenschaftsberichtes des Landesausausschusses ist der, daß berichtet wird, die Gesamt-

kosten des Fortbildungscurses für Volksschullehrer haben 565 fl. 18 fr. betragen, wovon 400 fl. auf den Staatsbeitrag entfallen. Hierbei muß ich bemerken, daß diese Kosten nicht 565 fl. 18 fr., sondern 645 fl. 18 fr. betragen, indem vergessen wurde, die Remuneration des Directors per 50 fl. und jene des Adjuncten per 30 fl. dazu zu rechnen, denn diese Remunerationen gehören auch zu den Kosten des Fortbildungscurses für Volksschullehrer. Noch ein Punkt wäre zu erwähnen, auf den sich der Rechenschaftsbericht des Landesauschusses gleich anfangs bezieht, nämlich der Jahresbericht der Ackerbauschule in Stauden.

Ich habe im vorigen Jahre den Antrag gestellt, und das hohe Haus hat diesem Antrage zugestimmt, daß der Rechenschaftsbericht der Schule in Stauden so rechtzeitig vorgelegt werden möge, daß bei Verathung des Budgets schon der Jahresbericht des vorangegangenen Jahres vorliegen wird. Dem ist entsprochen worden, und sind die Berichte pro 1890/91 nachgeholt und gleichzeitig mit dem Berichte pro 1891/92 vorgelegt worden. Bevor ich an die Besprechung dieses Jahresberichtes eingehe, muß ich bemerken, daß der Jahresbericht nicht etwa an dem Fehler leidet, als wäre er nicht genug ausführlich, im Gegentheil, er ist zu ausführlich, indem eine Menge Dinge darin stehen, die gar nicht hineingehören, aber es fehlt ein klares Bild des Ganzen. Die Herren sollen doch ein klares Bild über die Jahresthätigkeit der Schule erhalten, und um diesen Zweck zu erreichen, soll nicht mehr, sondern weniger, aber zur Sache Gehöriges geschrieben werden. Es wird z. B. über Prüfungen berichtet und erwähnt, wer außer den Schülern alles da war. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Sehr vornehme Herren!») Mich interessiert dies weniger, sondern ich möchte lieber erfahren, mit welchem Erfolge die Schüler die Prüfung bestanden haben, mich interessiert es zu erfahren, welcher Gegenstand derjenige war, welcher im Durchschnitte am allerbesten vorgenommen wurde, welchen Gegenstand die Schüler am allerbesten erlernt haben, wie viele Schüler überhaupt den Kurs gut absolvirt haben; aber davon wird nichts gesagt, sondern nur: die und die Herren haben bei der Prüfung zugehört. Nur über einen Gegenstand, der eigentlich kein Gegenstand ist, wird sehr ausführlich berichtet; es heißt nämlich im Jahresberichte: «Der Gesangsunterricht ertheilte den Schülern mit Erlaubnis des hochlöblichen Landesauschusses Method Dolenc (Sohn des Directors) unentgeltlich mit sehr gutem Erfolge. Der Gesang verhalf wohl sichtlich zum schönen Verhalten der Schüler.» Das ist der einzige Gegenstand, worüber etwas gesagt und ein Erfolg des Unterrichtes constatirt wird. Der Gesangsunterricht wurde mit Erlaubnis des Landesauschusses vom Method Dolenc ertheilt. Nun, der Landesauschuss hat jedenfalls nichts dagegen einzuwenden gehabt, wenn ein Herr aus Liebhaberei die Schüler der Anstalt im Gesange unterrichtet, ihnen einige Pièces beibringt, welche sie vielleicht recht hübsch executiren, aber man muß sagen, von Bedeutung ist das nicht, wenigstens ich kann mir eine landwirtschaftliche Schule ohne Gesang recht gut vorstellen. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Ich auch!») Ich kann mir auch andere Mittel als den Gesang zur Handhabung der Disciplin und zur Erzielung eines, wenn auch nicht «schönen», so doch guten Verhaltens der Schüler vorstellen. Dieser Gegenstand ist der irrelevanteste von allen, und gerade über diesen wird berichtet.

Es wäre viel besser gewesen, wenn der Director über andere wichtigere Gegenstände, z. B. über die Kellerwirtschaft, eingehender berichtet hätte; nebstbei hätte er dann auch über die executirten Pièces berichten können. Aber der Bericht ist nicht nur in dieser Beziehung, sondern auch bezüglich der Wirtschaft etwas mangelhaft. Es ist wohl ein Situationsplan hier, wo die Gärten, das Schloß, die Nebenanlagen u. s. w. verzeichnet sind, aber es fehlt dabei, was viele von uns interessirt hätte, ein Situationsplan der Weingärten. Und doch wird im Rechenschaftsberichte gesagt: «Am Stadtberge ist die zweite Weingartenterrasse rigolt worden.» Kann sich jemand einen Begriff machen, der nicht dort gewesen ist, wo sich dieser zweite amerikanische Weingarten befindet? Wenn die Direction schon nicht die Lage des Weingartens darstellen wollte, dann braucht sie weiter nichts zu sagen, als: es sind so und so viel Meter rigolt worden. Wenn ein Plan vorliegen würde, so wüßte man, was geschehen und was nicht geschehen ist, aber mit den Worten: «Die zweite amerikanische Weingartenterrasse», «erste amerikanische Weingartenabtheilung» ist nichts gesagt. Ebenso wird von dem «kleinen dreieckigen Theile des alten aufgelassenen Weingartens» gesprochen; wo und wie groß ist dieser kleine dreieckige Theil? Weiter heißt es: «Es sind Schnittreben abgegeben worden, aber mich interessirt es zu erfahren, wie viel Schnittreben abgegeben worden sind, wie groß war die Production? davon steht nichts da. Ebenso heißt es, daß Obstbäume abgegeben worden sind, wie viele, erfahren wir nicht. Schließlich die Viehzucht, die jedenfalls ein wichtiger Gegenstand ist, indem der Weinbau nur in einzelnen Theilen des Landes cultivirt, die Viehzucht aber im ganzen Lande betrieben wird. Die ganze Oekonomie des Landes basiert auf der Viehzucht, es müßte also über diesen Gegenstand genau berichtet werden, hier aber ist die Viehzucht mit sieben Zeilen abgethan, indem es einfach heißt: «Der Rindviehstand erfuhr infolge heimischer Zucht eine Zunahme von fünf Kalbinnen, zufolge Ankaufes aber jene eines jungen Stieres und zweier Kalbinnen der Schweizer Rasse», und an anderer Stelle: «Der Rindviehstand ist zufolge der Aufzucht um zwei Kühe, zwei Kalbinnen, ein Ochsel und fünf Kälber, zufolge Ankaufes um eine Kuh, einen Ochsel und ein Kalb zugewachsen. Verkauft haben wir ein Paar Ochsen, einen Stier, zwei Kühe, zwei Kalbinnen und drei Kälber.» Es müßte doch heißen: Am Ende des Jahres 1891 oder 1892 bestand der Viehstand aus dem und dem, ist so angewachsen u. s. w., sonst ist man bemüßiget, aus anderen Berichten zusammenzufuchen, wie groß der Rindviehstand Ende des Jahres 1892 war. Dann wird eine Rasse, die erst eingeführt worden ist, die Schweizer Rasse, erwähnt, worüber noch keine Erfahrung vorliegt. Darüber müßte man etwas Genaueres erfahren, denn es ist von Bedeutung, ob die Kühe der neuen Rasse einen hohen Milcherttrag liefern, wie groß das Gewicht der Kälber ist, wieviel der Tages- und Jahresdurchschnitt bei der Melkung beträgt, wie es mit der Mastfähigkeit steht, das alles ist wichtig und sollte angeführt werden. Der Mangel, an dem der Bericht leidet, ist also nicht der, daß er nicht ausführlich, aber der, daß er nicht genau ist. Nur der Bericht über den Weinbau ist, abgesehen vom Mangel einer Skizze, entsprechend, und wenn alle Berichte so wären, wie dieser, so wäre die Sache gut und richtig abgefaßt. Über den Weinbau wird berichtet, daß am Stadtberge neue amerikanische

Reben angelegt worden sind, daß aber die Veredlung theilweise mißlungen ist. Die Sache ist so außerordentlich schwierig, daß, wo die Veredlung mißlingt, der Anstalt gerade kein Vorwurf daraus gemacht werden kann. Infolge dessen ist diese Anführung des Berichtes über die mißlungenen Veredlungen durchaus nicht als etwas anzusehen, was getadelt werden soll, denn die Veredlung mißlingt oft unter den besten Umständen. Es ist dort unter großen Schwierigkeiten und Kosten rigolt und der Platz mit amerikanischen Reben besetzt worden, man kann der Direction da keinen Vorwurf machen, im Gegentheil, man muß sagen, daß die Reben, welche dort angepflanzt worden sind, in einem sehr guten Zustande sich befinden.

Was den Obstbau betrifft, so ist die Saatschule außerordentlich durch Engerlinge beschädigt worden, so daß kaum einige hundert Wildlinge erhalten blieben. Wer im vorigen Jahre den Engerlingfraß zu beobachten Gelegenheit hatte, wird sich darüber nicht wundern.

Der Fehler an der Obstbaumschule ist übrigens der, daß ihre Anlage forcirt wurde. Man hätte von allem Anfang an nicht gleich mit Obstbäumen, sondern mit Hackfrüchten den betreffenden Raum bepflanzen sollen, nachdem aber dies nicht geschehen, muß das Versäumte jetzt nachgetragen werden, um überhaupt etwas liefern zu können.

Bezüglich des Ackerbaues wird berichtet, daß man Wildbacher Reben nach italienischem Muster auf Zwetschenbäume hoch zu ziehen den Versuch gemacht hat. Der Versuch ist mißlungen, aber die Idee war gut, und wird die Sache neuerdings versucht werden, weil es sehr erfolgreich wäre, in der Wildbacher Rebe eine Rebe zu finden, die in der Ebene, auf dem Felde fortkommt. Mißlingt der Versuch, so ist er auf Landeskosten gemacht worden, und wird die Erfahrung den übrigen Landesheilen zugute kommen, weil man dann nicht selbst die Versuche anzustellen benöthigt sein wird. Die Bauten sind endlich beendet worden, wie es im Berichte heißt, und zwar die Schulbauten und die Wirtschaftsbauten; die Kosten für erstere betrugen im Jahre 1892 1179 fl. 1 fr., für letztere 1383 fl. 84 fr. «Das Schloß,» heißt es im Berichte, «nimmt sich jetzt sehr schön aus, nur der Thurm verschanzelt die vordere Front». Dies ist Geschmacksache. Hoffentlich wird der Landesausschuß sich dies nicht zu Herzen nehmen und nicht daran gehen, den Thurm herunterzureißen!

Schließlich muß ich noch auf die Lehrordnung zu sprechen kommen, worauf sich ein Punkt des Antrages des Rechenschaftsberichts-Ausschusses bezieht. Eine Unterrichtsstunde ist nämlich auf den Sonntag von 8 bis 9 Uhr festgesetzt. Abgesehen davon, daß es wünschenswert ist, daß am Sonntag überhaupt keine Schulstunden abgehalten werden, ist diese Schulstunde von 8 bis 9 Uhr auch insofern nicht praktisch, als die jungen Leute, den freien Tag schon vor Augen habend, dem Vorgetragenen keine Aufmerksamkeit widmen dürfen. Ich würde daher wünschen, daß dieser Gegenstand an einem Werktag, z. B. am Freitag vormittags von 9 bis 10 oder nachmittags von 5 bis 6 Uhr, vorgetragen würde.

Ich bin am Schlusse und habe die Ehre, namens des Rechenschaftsberichts-Ausschusses folgende Anträge dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Landesausschuß wird beauftragt:

1.) Bei Verleihung von Stipendien an Schüler der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden bei sonstiger Übereinstimmung mit den Normen der Stiftung das Hauptaugenmerk darauf zu legen, daß die Stipendien solchen Bauernsöhnen verliehen werden, aus deren Verhältnissen es vorauszu sehen ist, daß sie nach Abolvierung ihrer landwirtschaftlichen Studien in Stauden sich dauernd der landwirtschaftlichen Beschäftigung auf heimathlichem Grundbesitze widmen werden;

2.) dahin zu wirken, daß von Seite der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden Jahresberichte vorgelegt werden, welche ein klareres Bild über die Jahresthätigkeit liefern;

3.) dafür zu sorgen, daß die Lehrordnung des Schulcurses an der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden dahin zu ändern sei, daß an Sonntagen kein Schulunterricht erteilt werde, der Unterricht des Lehrgegenstandes aber, welcher bisher an Sonntagen vorgetragen wurde, auf einen Wochentag verlegt werde.

Der Landtag nimmt den § 8, lit. C des Rechenschaftsberichtes zur Kenntnis.»

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

Gospod poslanec dr. Vošnjak se je k besedi oglašil.

Poslanec dr. Vošnjak:

Kot referent deželnega odbora za to šolo odgovarjam samo na eno opazko gospoda poročevalca, ki zadeva učence, katere sprejema deželni odbor v to šolo. Konstatujem, da deželni odbor v tem oziru že davno ravna, kakor želi gospod poročevalec. Deželni odbor je že pred 8. ali 10. leti sklenil, da se pri podeljevanji ustanov ni ozirati na ubožne liste, ampak da se ustanove imajo podeljevati le učencem kmetskih staršev, in sicer takim, od katerih je pričakovati, da bodo po dovršenem pouku ostali doma na posestvih. Deželni odbor je torej že davno spoznal, da ne gre zahtevati ubožnih listov, in taki prosilci se že a priori ne jemljejo v poštev. Res je, da je včasih pomanjkalo primerne materijale, ali v zadnjih letih so se razmere zboljšale in sedaj imamo dovolj takih prosilcev, od katerih lahko upamo, da bodo prevzeli posestvo in razširjali v kmetiskem ljudstvu vednosti, katerih so se naučili v šoli. V prejšnjih letih so se res tudi drugi učenci sprejemali v šolo in takrat se je zgodilo, da so nekateri šli v Ameriko ali se lotili kakega drugega posla nego kmetijstva, nekateri so pa vendar tudi upravniki na graščinah in ti so potem prišli na korist našim kmetovalcem.

Kar se tiče vrtnarskega pomočnika, katerega dosedaj ni bilo na šoli, namesčen ni stalno. Gospod poročevalec je omenil tudi, da v letnem poročilu ni navedenih nobenih podatkov, koliko mleka dajejo krave itd. Vodja je hotel imeti švicarske krave, ker imajo te krave največ mleka. Pristav ima mlekarstvo pod

svojim nadzorstvom in zapisuje v posebne izkaze, koliko vsaka krava da mleka. Iz teh izkazov se bo videlo, ali je ta pasma dobra ali ne. Dohodka iz mlekarstva je na mesec 50 do 60 gld.

V enem oziru rad pritrdim gospodu poročevalcu. Izrekel je željo, po kateri se bo deželni odbor v prihodnje rad ravnal, da naj bi namreč deželni odbor pri oddaji ustanov zahteval, da naj se prošnje potrdé po županstvih, da ta izrečejo, ali je res pričakovati, da bode dotični prosilec pozneje ostal na svojem domu in posestvu. Druzega nimam ničesar omeniti.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita prvi predlog.

Berichterstatter Ritter v. Panger:

Der erste Antrag lautet:

«1.) Bei Verleihung von Stipendien an Schüler der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden bei sonstiger Übereinstimmung mit den Normen der Stiftung das Hauptaugenmerk darauf zu legen, daß die Stipendien solchen Bauernsöhnen verliehen werden, aus deren Verhältnissen es vorauszusehen ist, daß sie nach Absolvierung ihrer landwirtschaftlichen Studien in Stauden sich dauernd der landwirtschaftlichen Beschäftigung auf heimatlichem Grundbesitze widmen werden.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prvi predlog je sprejet.

Jch bitte, den zweiten Antrag zu verlesen.

Berichterstatter Ritter v. Panger:

Der zweite Antrag lautet:

«2.) Dahin zu wirken, daß von Seite der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden Jahresberichte, welche ein klares Bild über die Jahresthätigkeit liefern, vorgelegt werden.» (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Und in besserer Sprache!»)

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet.

Jch bitte, den dritten Antrag zu verlesen.

Berichterstatter Ritter v. Panger:

Der dritte Antrag lautet:

«3.) Dafür zu sorgen, daß die Lehrordnung des Schulcurse an der Landes-Wein-, Obst- und Ackerbauschule in Stauden dahin zu ändern sei, daß an Sonntagen kein Schulunterricht erteilt werde; der Unterricht des Lehrgegenstandes aber, welcher bisher an Sonntagen vorgetragen wurde, auf einen Wochentag verlegt werde.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tretji predlog je sprejet.

Jch ersuche, noch den letzten Antrag zu verlesen.

Berichterstatter Ritter v. Panger:

Der letzte Antrag lautet:

«Der Landtag nimmt den § 8, lit C des Rechnungsabichtes zur Kenntnis.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo torej k daljni točki dnevnega reda, to je:

6. Priloga 69. Poročilo upravnega odseka o načrtu zakona gledé plačevanja stroškov za straže pri živinskih kužnih boleznih (k prilogi 34.).

6. Beilage 69. Bericht des Verwaltungsausschusses über den Gesetzentwurf, betreffend die Tragung der Kosten für die Aufstellung von Wachen bei Viehseuchen (zur Beilage 34.).

Poročevalec Kersnik:

Visoki zbor! V § 24. državnega zakona gledé obrambe dežel proti živinskim kužnim boleznim je določeno, da gre plačevati troške za obvarovanje mej proti inozemstvu in Ogerski iz državnega zaklada, troški za obvarovanje mej pri občinah pa spadajo na občinsko premoženje. Ta določba utegne v časih živinske kužne bolezni dotičnim občinam prizadeti velike težave in škode, in ravno naša dežela, katera mejí proti Ogerski in Bosni, je jako na slabem in v vedni nevarnosti, da se ne zavleče živinska kuga. Druge kronovine še niso gledale, da bi občinam olajšale tako

breme, izvzemši Tirolskega, ki je že leta 1868. imelo zakon, s katerim so se občine nekoliko razbremenile glede teh stroškov. Leta 1886. pa se je tam, da se je deželni zakon spravil v soglasje z novim državnim zakonom, sklenila tudi nova določba. Naš deželni odbor nam je, sledeč impulzu slavne deželne vlade, predložil načrt zakona, katerega imam danes čast predlagati visoki zbornici. Spremembe, katere je napravil upravni odsek, so male, principijelna je samo ena in tisto si bom usojal utemeljiti in nasvetovati v specialni debati.

Neko tiskovno pomoto prosim pa že sedaj popraviti; v prilogi 69., in sicer v uvodnem stavku, se imata besedi »bet Viehseuchen« premeniti v »bei Viehseuchen«.

Prosim, da visoka zbornica sedaj preide v splošno razpravo in predlagam:

Slavni deželni zbor naj sklene:

- «1.) Priloženemu načrtu zakona se pritruje.
- 2.) Deželnemu odboru se naroča, izposlovati temu zakonu Najvišje potrjenje.
- 1.) Dem anruhenden Gesetzentwurf wird die Zustimmung ertheilt.
- 2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Sanction desselben zu erwirken.»

Deželni glavar:

Otvaram splošno razpravo. Želi kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prestopimo v nadrobno razpravo, in prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec Kersnik

(bere § 1. iz priloge 69 — liest § 1 aus der Beilage 69).

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu paragrafu?

Gospod poslanec Pfeifer se je oglasil k besedi.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Današnji načrt zakona ima namen, da se stroški, ki zadenejo v smislu drž. zak. z dne 29. februarja 1880 posamezne občine o priliki živinske kužne bolezni bolj pravično razdelé.

Dosedaj namreč so bile nekatere, zlasti ob meji ležeče občine z navedenimi stroški preobremenjene, ker so morale same prenašati vse stroške branilnih odredb. Da se nekoliko popravi ta krivica, predlaga načrt današnje postave, da se stroški za straže pri živinskih kužnih boleznih naložé prizadeti občini, dotičnemu sodnemu okraju in deželi po enakih delih; vender pa menim, da treba to razdelitev tudi za nenavadne slučaje urediti.

Znano je, da se živinske bolezni dosedaj navadno iz sosedne Hrvatske, ki je skorej vedno okužena, našajo v našo deželo in naravno je, da so v takem slučaju najbolj prizadete ob meji ležeče občine; ravno te mejne občine dolenskih in notrajnskih pokrajin so pa v manj ugodnem gospodarskem položaji od dru-

gih občin — to velja zlasti v občinah vinorodnih pokrajin, ki se imajo boriti z nesrečno trtno ušjo in trpeti velikanske stroške za ponovitev uničenih vinogradov.

Treba tudi pomisliti, gospôda moja, da vsled letošnje izvanredne pogubne pomladne suše po celem cesarstvu bode nastalo pomanjkanje klaje, da živini ne bo kaj pokladati, da utegnejo pogostoma nastati živinske bolezni, katere bo treba kolikor mogoče omejevati; to bo pa prizadevalo mnogo stroškov, torej usojam si predlagati, da ne bi prizadete občine še več trpele, sledeči nasvet:

«Kedar je v občini, ki ima postaviti stražo, oziroma v sodnem okraju, kateremu pripada ta občina, za zalaganje dotičnih stroškov treba višje nego 2% priklade na direktne davke, tedaj mora višjo potrebščino prevzeti deželni zaklad.»

«Ist in einer Gemeinde oder in einem Gerichtsbezirke für die Aufbringung der Kosten sub 1 und 2 eine mehr als 2% Umlage auf die directen Steuern erforderlich ist, so hat das Mehrerforderniß der Landesfond zu übernehmen.»

Enako določbo sprejeli smo na korist preobremenjenih občin v zdravstveni postavi, torej se na-dejam, da bo visoka zbornica pritrdila mojemu današnjemu nasvetu. Sicer pa z gospodom poročevalcem vred mislim, da dotični stroški navadno ne bodo presegali 1% direktnih davkov prizadete občine ali okraja, vender je pa mogoče, da navedeni stroški bolj naraščajo, zlasti če bi živinska bolezen trajala nenavadno dolgo, na pr. pet, šest ali še več mesecev — za take izvanredne slučaje je tudi moj predlog.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo dodatni predlog gospoda poslanca Pfeiferja, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v debati.

Želi še kdo besede?

Gospod dvorni svénik baron Hein ima besedo.

R. k. Hofrath Baron Hein:

Ich möchte mir zunächst im Interesse einer entsprechenden Redaction des Textes darauf aufmerksam zu machen erlauben, daß im § 1 der Abjatz 3 lautet (bere — liest):

«Die Kosten ad Alinea 2 sind auf alle zum Gerichtsbezirke gehörigen Ortsgemeinden nach Verhältnis der Vorschreibung an directen landesfürstlichen Steuern, jedoch mit Vorbehalt ihrer Vereinbarung über einen anderen Vertheilungsmaßstab, aufzutheilen.»

Es ist hier das Wort «Alinea» nicht nur überflüssig, sondern es bringt auch eine ganz andere Bedeutung hinein, als eigentlich zu sagen beabsichtigt ist; es sollte einfach heißen «ad 2» oder «die Kosten ad Punkt 2». Dasselbe gilt bezüglich des slovenischen Textes, es soll entweder heißen «Stroške pod točko 2» oder das Wort «Alinea» ist ganz einfach zu streichen, wie in dem letzten Alinea des § 1 auch

nur von der Tangente «ad 2» gesprochen wird. Vielleicht wird der Herr Berichterstatter so freundlich sein, sich dieser meiner Anschauung zu accommodiren.

Was die Ausführungen des Herrn Abgeordneten Pfeifer anbelangt, so glaube ich, daß es wohl kaum zweckentsprechend wäre, in dieser Richtung eine Änderung vorzunehmen, indem wenigstens zu erhoffen ist, daß der Fall, daß diese Kosten 2% der directen Steuern übersteigen würden, kaum je eintreten dürfte, ein solcher Fall könnte höchstens dann eintreten, wenn wir es mit der Rinderpest zu thun hätten, bei allen anderen Seuchen aber dürften diese Kosten kaum 2% der directen Steuern erreichen. Es spricht aber dafür, daß dieser Procentfuß nicht zum Ausdruck gelange, auch das praktische Bedürfnis. Die Gemeinden werden nämlich bemüht sein, an den Maßregeln zur Tilgung der Seuche thätig mitzuwirken, wenn sie sehen, daß sie möglicherweise wegen Vernachlässigung ihrer Aufgabe zur Zahlung von Kosten herangezogen werden, die ihnen vielleicht empfindlich fallen würden. Dieses Moment wird, glaube ich, auch eine Rolle spielen, denn sonst wären die Gemeinden, wenn einmal die Kosten 2% der directen Steuern übersteigen müßten, in der Bekämpfung der Seuche ganz gleichgiltig, indem es dann einfach heißen würde: Diese Kosten treffen nicht mehr die Gemeinde, das geht alles auf Rechnung des Landes oder Bezirkes. Ich halte eine solche Trennung nicht für vortheilhaft und möchte daher dem hohen Hause dringend den Antrag des Ausschusses zur Annahme empfehlen. Es ist ohnehin die Intention des Gesetzes, welches unter Anregung der Regierung geschaffen wurde, die, den Gemeinden ihre Aufgabe zu erleichtern, beziehungsweise eine gerechtere Vertheilung der diesfälligen Kosten herbeizuführen. Dieser Intention wird durch den vorliegenden Gesetzentwurf Rechnung getragen, noch weiter zu gehen, aber wäre, glaube ich, gefährlich.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec baron Apfaltrern se je oglašil k besedi.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich für meine Person hege den Zweifel, ob das Land überhaupt berufen ist, für diese Kosten irgendwie einzutreten. Denjenigen Herren, welche schon seit längerer Zeit dem hohen Landtage angehören, wird es noch erinnerlich sein, welche Kämpfe der Landtag wegen Rückersatzes der dem Lande mit Rücksicht auf die bestehenden Gesetze in ungebührlicher Weise aufgebürdeten Kosten geführt und auch gewonnen hat, indem anerkannt worden ist, daß nach dem Bestande der Gesetzgebung die Kosten für die Abwehr von Epizootien nicht das Land, sondern den Staat treffen. Ich bin sonach nicht in der Lage, für dieses Gesetz überhaupt zu stimmen, sondern muß es ablehnen, weil ich dafür halte, daß der Staat für die Kosten, welche die Bewachung der Grenze hervorruft, einzutreten hat, nachdem dieselben ebenso gut wie jede andere derartige Auslage eine auf die Hintanhaltung von Thierseuchen gerichtete Auslage ist.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod dvorni svétnik baron Hein ima besedo.

K. k. Hofrath Baron Hein:

Ich sehe mich durch die Ausführungen des Herrn Vorredners genöthigt, nochmals das Wort zu ergreifen, um auf dieselben kurz zu repliciren.

Die Kosten, welche der Staat zu leisten hat, sind im § 42 des Seuchengesetzes aufgezählt; diese Kosten sind inhaltlich dieses Gesetzes von der Repartirung auf die Gemeinden, Bezirke und das Land vollständig ausgeschlossen, der § 42 des Seuchengesetzes bleibt intact, und was der Staat zu zahlen hat, das wird er nach wie vor zahlen, ohne an das Land und die Gemeinden heranzutreten. Allein hier handelt es sich um jene Kosten, welche im Sinne der bestehenden Gesetze und Vorschriften jetzt von den Gemeinden zu tragen sind. Was den Beruf des Landes und der Bezirke, diese Kosten zum Theil auf sich zu nehmen, anbelangt, so hat schon die Reichs-Gesetzgebung auf diesen Standpunkt sich gestellt; ich bitte nur das vorletzte Alinea des § 42 näher ins Auge zu fassen, welches lautet (bere — liest):

«Der Landesgesetzgebung bleibt es vorbehalten, den Gemeinden rücksichtlich der ihnen durch die vorstehenden Bestimmungen auferlegten Verpflichtungen aus Landes- oder Bezirksmitteln Erleichterungen zu gewähren.»

Es ist also das vorliegende Gesetz lediglich eine Ausführung der reichsgesetzlichen Bestimmung im Wege der Landesgesetzgebung, und ergibt sich die formelle Berechtigung, dergleichen Kosten auf eine breitere Basis, nämlich auf das Land oder die Bezirke, aufzuthemen, aus der citirten Gesetzesstelle. Die materielle Verpflichtung der Bezirke und des Landes, für dergleichen Kosten aufzukommen, aber ergibt sich, glaube ich, aus dem Umstande, daß diese Kosten durch die Aufstellung von Wachen zum Schutze des übrigen Landes und der übrigen Bezirke erwachsen. Durch die Aufstellung der Wachen sollen nicht jene Gemeinden geschützt werden, welche sie aufstellen, denn zur Aufstellung der Wache ist jene Gemeinde verpflichtet, in deren Rayon sich eine Krankheit geltend gemacht hat, sie stellt sie aber nicht zum eigenen Schutze auf, sondern zum Schutze der umliegenden, noch nicht inficirten Gemeinden, des noch nicht inficirten Bezirkes, zum Schutze des noch nicht inficirten Landes. Daß die Gemeinde, welche zu einer solchen Wache-Aufstellung gezwungen ist, deren Vortheile ja nicht ihr, sondern dem übrigen Lande zugute kommen, einen billigen Anspruch darauf hat, daß das Land und der Bezirk, welcher geschützt wird, mit zu den Kosten beitragen, läßt sich also nicht in Abrede stellen, und darum erlaube ich mir, nochmals den Gesetzentwurf, wie er vorliegt, zur Annahme zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglaš. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Kersnik:

Izjavljam, da se popolnoma strinjam s željo častitega gospoda vladnega zastopnika, da se ima v § 1. v začetku predzadnjega odstavka v slovenskem in nemškem tekstu izpustiti beseda «alineja», ker je res le nekako po nesreči notri ostala in na tem mestu ni opravičena.

Sicer bi pa prosil, da sprejmete § 1. brez dastavka gospoda poslanca Pfeiferja.

Utemeljeval bodem to stališče le z ozirom na tiste podatke, katere imamo iz obravnav tirolskega deželnega zbora. Podatkov o troških, ki so se dosedaj potrošili pri nas, nimam, bilo bi jih tudi težko dobiti, ker jih imajo le občine same, vender pa moram reči, da dosedaj hudih pritožeb še ni bilo slišati glede visokosti teh stroškov in tudi ne vem, da bi kedaj bila došla deželnemu zboru od kake strani kaka prošnja za povračilo stroškov ali za podporo, kakoršne sicer rade prihajajo, ako ima kaka občina le kaj izvanrednih stroškov.

Iz podatkov, katere imam iz Tirolske, in sicer iz leta 1883. in 1884., posnemljem, da je bila takrat ena sama občina, pri kateri je res tretjina stroškov za postavljene straže presegala 2% priklado na direktne davke; ta občina je plačala 73 gld.; potem imamo še eno z 58 gld., eno z 20 gld., eno z 18 gld., velika večina občin pa je imela stroškov pod 20 gld., nekatere celo samo po 4 gld. in 3 gld. Toliko je znašala tista tretjina, katera je pripadala občinam. Ta tretjina je torej le v redkih slučajih presegla 20 gld., na drugi strani pa opozarjam na to, da, ako bi se sprejel dodatni predlog gospoda poslanca Pfeiferja, bi se računski manipulacija jako obtežila. Če že dežela prevzame tretjino stroškov, je upravičena, da bi zahtevala od občin kake pristojbine za upravne stroške. Priznavam pač, da predlog gospoda poslanca Pfeiferja izvira iz dobre volje, katere mu nečem odrekati, vender pa ni tako utemeljen in važen, da bi zaslužil, da se sprejme. Vsekako je bolje, da visoka zbornica sprejme § 1. nespremenjeno po nasvetu upravnega odseka.

Častitemu gospodu poslancu baronu Apfaltrernu je že gospod vladni zastopnik tako temeljito odgovoril, da mi ne preostane nič drugega, nego izjaviti, da se popolnoma strinjam s temi izpeljavami. Jaz vidim in čutim, da je dežela naša poklicana skrbeti za to, da se dotičnim občinam olajšajo bremena.

Predlagam torej, da se sprejme § 1., kakor je tiskan v prilogi 69., izpustivši besedo «alineja» v slovenskem in nemškem tekstu.

Deželni glavar:

Prosim glasovati o § 1., ki se sedaj glasi:

«§ 1. Stroške, kateri nastanejo pri živinskih kužnih boleznih za postavljanje straž vsled veterinarsko-policijskih odredb, izdanih na podstavi zakonov z dne 29. februarja 1880. l., drž. zak. št. 35 in 37, in izvršitvenih ukazov z dne 12. aprila 1880. l., drž. zak. št. 36 in 38, morajo, v kolikor teh stroškov po zakonu niso obvezani plačevati državni zaklad, dežela ali posamezne osebe, trpeti enakomerno:

- 1.) občina, katera je obvezana postaviti straže;
- 2.) sodni okraj, kateremu pripada ta občina, in
- 3.) dežela.

Stroške pod 2 je porazdeliti na vse občine tega sodnega okraja po razmerji predpisanih neposrednih

cesarskih davkov; prosto pa je tem občinam, dogovoriti se o kakem drugem razdelilnem merilu.

Mestna občina Ljubljanska velja gledé doneska ad 2 kot samosvoj sodni okraj.

§ 1. Die Kosten, welche bei Viehheuden in Folge veterinär-polizeilicher, auf Grund der Gesetze vom 29. Februar 1880, R. G. B. Nr. 35 und 37, und der Durchführungs-Verordnungen vom 12. April 1880, R. G. B. Nr. 36 und 38 erlassenen Anordnungen durch Aufstellung von Wachen erlaufen, sind, insoweit die Tragung derselben nicht gesetzlich dem Staatsschatze, dem Lande oder einzelnen Personen obliegt, zu gleichen Theilen:

- 1.) von der Ortsgemeinde, welche die Wachen aufzustellen hat;
- 2.) von dem Gerichtsbezirke, welchem diese Ortsgemeinde angehört, und
- 3.) vom Lande zu tragen.

Die Kosten ad 2 sind auf alle zum Gerichtsbezirke gehörigen Ortsgemeinden nach Verhältniß der Voranschreibung an directen landesfürstlichen Steuern, jedoch mit Vorbehalt ihrer Vereinbarung über einen andern Vertheilungsmaßstab, aufzuthellen.

Die Stadtgemeinde Laibach ist in Rücksicht der Tangente ad 2 einem selbständigen Gerichtsbezirke gleichzuachten.»

Prosim gospode poslance, ki pritrdé temu paragrafu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 1. je sprejet.

Sedaj prosim glasovati o dodatnem predlogu gospoda poslanca Pfeiferja, ki se glasi:

«Kadar je v občini, ki ima postaviti stražo, oziroma v sodnem okraji, kateremu pripada ta občina, za zalaganje dotičnih stroškov pod 1 in 2 treba višje nego 2% priklade na direktne davke, tedaj mora višjo prevzeti deželni zaklad.

Wenn in einer Gemeinde oder in einem Gerichtsbezirke für die Aufbringung der Kosten sub 1 und 2 eine mehr als 2% Umlage auf die directen Steuern erforderlich, so hat das Mehrerforderniß der Landesfond zu übernehmen.»

Prosim gospode poslance, kateri pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Dodatek je padel.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 2.

Poročevalec Kersnik:

§ 2. se glasi:

«§ 2. Ugotovitev in porazdelitev teh stroškov, kakor izterjavanje in odpravo v § 1. pod 2 in 3 navedenih doneskov oskrbuje deželni odbor.

§ 2. Die Liquidstellung und Repartition dieser Kosten, sowie die Einbringlichmachung und Abfuhr der im § 1 unter 2 und 3 erwähnten Tangenten hat der Landesauschuß zu besorgen.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé § 2., naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 2. je sprejet.

Prosim prečitati § 3.

Poročevalec Kersnik:

§ 3. se glasi:

«§ 3. Mojemu ministru za notranje stvari je naročeno, izvršiti ta zakon.

§ 3. Mit dem Vollzuge des gegenwärtigen Gesetzes ist Mein Minister des Innern beauftragt.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé § 3., naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

§ 3. je sprejet.

Prosim prečitati še naslov in uvod načrtanega zakona.

Poročevalec Kersnik:

Naslov in uvod se glasita:

«Zakon

z dné »

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o plačevanju stroškov za postavljanje straž pri živinskih kužnih boleznih.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem takó:

Geſetz

vom »

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Tragung der Kosten für die Aufstellung von Wachen bei Viehseuchen.

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen wie folgt:»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim glasovati in prosim gospode, ki pritrdé naslovu in uvodu načrtanega zakona, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Naslov in uvod načrtanega zakona sta sprejeta.

Vsled tega je sprejet tudi prvi predlog upravnega odseka.

Glasovati nam je še o drugem odsekovem predlogu, in prosim gospode, kateri pritrdé drugemu predlogu upravnega odseka, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Kersnik:

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Prosim torej gospode, kateri pritrdé ravnokar v drugem branji sprejetemu načrtu zakona tudi v tretjem branji, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je tudi v tretjem branji sprejet.

Prestopimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka gledé cestne zgradbe iz Moravč čez Zalog in Krtino do Želodnika (k prilogi 54.).

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend den Straßenbau Moräutisch-Zalogs-Krtina-Zelodnik (zur Beilage 54.).

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Upravni odsek je pretresal poročilo deželnega odbora o stanji cestne zgradbe iz Moravč čez Zalog in Krtino do Želodnika. Deželni odbor se je pečal s to stvarjo v zmislu sklepa visoke zbornice z dné 11. novembra 1890. Pregledali so se, kakor poroča deželni odbor, označeni načrti in napravili trije troškovni preudarki, in sicer prvi za progo Želodnik-Goričica-Moravče, druga za progo Želodnik-Zalog-Moravče, tretji pa za progo Brezje-Gorjuše-Dob-Vir, katera bi ustrezala željam občin Brezovica, Dob in Krtina. Prva proga bi stala 26.355 gld, 43 kr., druga 25.606 gld. 78 kr., tretja pa 33.305 gld. 85 kr. Troški pri progi Želodnik-Goričica-Moravče bi se nekoliko znižali, ker se bodo troški za popravo obstoječe občinske ceste pri posipanju cestišča znižali za blizu 1938 gld., tako, da bi vsa potrebščina znašala le 24.419 gld. 43 kr. Cela stvar se je obravnavala tudi v cestnem odboru brdskem, ali prišlo je nekoliko pritožeb. Cestni odbor želi drugo progo, ki bi manj stala, in zaradi tega je prosil pri deželnem odboru, naj bi odposlal deželnega inženirja, katerega pa deželni odbor ni mogel dovoliti, ker je z delom preobložen; pač pa je naročil cestnemu odboru, naj ob svojih troških dá napraviti načrt. Cestni odbor je to obljubil, in vsled tega se pri deželnem odboru o tej stvari ni mogel končni nasvet staviti, ker je treba, da brdski cestni odbor poprej predloži zadnji operat. Z ozirom na to predlaga upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Poročilo deželnega odbora o cestni zgradbi iz Moravě preko Zaloga in Krtine do Želodnika se vzame na znanje in se deželnemu odboru naroča, da v prihodnjem zasedanju o tej stvari poroča in nasvete stavi, ako bo v pravem času cestni odbor na novo pregledal staro cesto in mu predložil svoj operat».

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo sedaj k točki 8. b, ker gospod poročevalec, ki ima poročati o točki 8. a, ni navzoč. Točka 8. b je:

8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji:

b) županstva v Kapli Vasi za podporo ondotni požarni brambi za napravo gasilnega orodja;

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:

b) des Gemeindeamtes in Kaplavas um Subvention für die dortige Feuerwehr zur Anschaffung von Feuerlöschrequisiten.

Berichterstatter Dr. Schaffer:

Hohes Haus! Die Gemeinden Kaplavas, Klanz, Mlaka und Rajowitsch haben eine gemeinsame Feuerwehr gegründet und Spritzenmaterial angeschafft, dessen Kosten sich auf 1151 fl. 16 fr. belaufen und worauf sie noch 524 fl. 16 fr. schulden. Die Gemeindevorstellung von Kaplavas hebt außerdem hervor, daß es mit der Anschaffung des Spritzenmaterials noch nicht abgethan ist, sondern daß auch noch andere Utensilien für die Mannschaft beigelegt werden müssen. Die genannten Gemeinden haben aus dem, dem Landesausschusse zur Verfügung stehenden Fonde bereits eine Unterstützung bekommen, sie weisen aber darauf hin, daß in der Gemarkung der Gemeinde Kaplavas die dem Glavar'schen Fonde gehörigen Gebäude liegen, daher dieser Fond überhaupt, besonders aber im Hinblick auf eine wahrscheinliche Erweiterung der betreffenden Gebäude an dem Bestande der Feuerwehr und der Beistellung von Feuerlöschrequisiten sehr interessirt sei. Aus diesen Gründen bitten sie, es möge ihnen aus dem Glavar'schen Fonde ein entsprechender Beitrag bewilliget werden.

Der Finanzausschuss fand das Gesuch nicht für unbegründet, glaubt aber keinen directen Antrag auf Anweisung eines Betrages stellen zu können, weil es sich um Stiftungs-gelder handelt, daher früher noch mit der Regierung als Stiftungsbehörde Verhandlungen gepflogen werden müssen.

Der Finanzausschuss stellt demnach den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Über die Petition der Gemeindevorstellung von Kaplavas, der vereinigten Feuerwehr der Gemeinden Kaplavas, Klanz, Mlaka und Rajowitsch aus dem PP. Glavar'schen Fonde eine angemessene Subvention zu bewilligen, wird der Landesausschuss angewiesen, sich wegen Bewilligung eines solchen mit der kaiserlichen Regierung ins Einvernehmen zu setzen.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Ker je gospod poročevalec, ki ima o točki 8 a poročati, sedaj navzoč, prosim, da poroča o tej točki, to je:

a) učiteljske vdove Katarine Schmidt za pokojnino;

a) der Lehrerswitwe Katharina Schmidt um Pensionsbewilligung.

Poročevalec Klun:

Visoki zbor! Poročati imam o prošnji učiteljske udove Katarine Schmidt za milostno pokojnino. Njen soprog je bil leta 1868. nastavljen kot provizoričen učitelj na Kranjskem in je kot tak služil do leta 1874. Leta 1874. pa je popustil našo deželo in se podal na Koroško, kjer je zopet vstopil v učiteljsko službo, katere se je pa kmalu naveličal. Leta 1878. je prišel zopet na Kranjsko ter prosil, da bi se sprejel v službo, in je bil zopet nastavljen kot provizoričen učitelj. Učiteljski izpit je napravil šele leta 1887. in bil potem definitivni učitelj šest let. Meseca februarja letošnjega leta je umrl, zapustivši udovo in enega mladoletnega otroka. Udova nima po postavi nobene pravice do pokojnine, zato je prosila pri deželnem šolskem svetu, da bi se jej dala pogrebina po možu in odpravnina; priložila pa je tej prošnji tudi prošnjo do deželnega zbora za milostno pokojnino. Ali oboje ne gre, kajti če bo udova dobila milostno pokojnino, potem odpravnine ne more dobiti, temveč le eno ali drugo. Deželni šolski svet je torej rešitev prvega dela prošnje odvisno storil od tega, ali bode visoki deželni zbor dovolil prosilki milostno pokojnino ali ne. Kar se tiče te prošnje, priporoča deželni šolski svet, naj se učiteljski udovi z ozirom na dobro službovanje njenega moža dovoli milostna pokojnina. Ako bi udova imela pravico do pokojnine, znašala bi ta po postavi letnih 180 gld., in ob enem bi dobil otrok odgojnino letnih 30 gld. Deželni šolski svet torej stavlja predlog, naj se udovi dovoli letnih 150 gld. milostne pokojnine, za otroka pa 30 gld. odgojnine. Ali finančni odsek temu nasvetu ni mogel ugoditi.

Sklenil je pač, priporočati visokemu zboru, naj se učiteljski udovi dovoli milostna pokojnina letnih 150 gld., glede odgojnine pa je sodil, da je v tem znesku že všteta. Ravno tako prošnjo smo že lanskega leta v istem zmislu rešili, da smo pač udovi dovolili milostno pokojnino, odgojnine za otroka pa ne.

Finančni odsek predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Učiteljevi udovi Katarini Schmidt se dovoljuje za čas udovskega stanu iz normalno-šolskega zaklada milostna pokojnina letnih 150 gld.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Sedaj prestopimo k točki 8. c, to je:

c) o prošnji prve Vipavske sadjarske zadruga na Slapu za podporo;

c) der ersten Wippacher Obstgenossenschaft in Slap um Subvention.

Poročevalec Klun:

Čast mi je, dalje poročati o prošnji prve Vipavske sadjarske zadruga za podporo. Pred nekaj leti se je v Vipavski dolini osnovala sadjarska zadruga, katera ima namen, kmetom pomagati s tem, da se producentom sadja in zelenjave omogoči, svoje pridelke dražje prodajati ter jim odpirati nova kupčijska pota. V prošnji pravijo, da zadruga veliko koristi tamošnjim sadjerejcem. Vlada sama jim je lani dovolila 500 gld. podpore. Sedaj obračajo se na deželni zbor, naj bi jim ta dovolil kako podporo, češ, da jim je za uspešno delovanje treba denarnih sredstev.

Gotovo je, da brez denarja zadruga ne more delovati, vendar pa bi moral visoki deželni zbor vedeti, kako in kam se ima naprošena podpora obrniti. Ker pa v prošnji ni nič povedano, za katere namene zadruga prosi podpore in hoče rabiti denar, sodil je finančni odsek, da se prošnji v tej obliki ne more ugoditi, temveč da mora visoki deželni zbor prej izvedeti, zakaj bi se denar porabil. Zaradi tega predlagam:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Prošnja sadjarske zadruga v Vipavi izroča se deželnemu odboru v natančnejšo poizvedbo in poročanje v prihodnjem zasedanju.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdijo temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

9. Ustno poročilo finančnega odseka glede zgradbe kopališča na Studenci (k prilogi 62.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Bau einer Bade-Anstalt in Studenz (zur Beilage 62.).

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Im letzten Sessionsabschnitte ist der Antrag eingebracht worden, in der Landes-Irrenanstalt in Studenz ein Kaltwasser-Bassin herzustellen. Dieser Antrag wurde damals im Principe genehmigt und gleichzeitig der Wunsch ausgesprochen, daß für die Bedeckung, wenn möglich, mit dem der genannten Anstalt für die Gebäude-Erhaltung zur Verfügung stehenden Betrage per 1000 fl. das Auskommen gefunden werden möge, daß aber, bevor eine definitive Entscheidung getroffen wird, das Landes-Bauamt mit der Prüfung des Projectes betraut werde. Der Landesauschuss legt nun den Ausweis vor, wornach sich die Kosten auf 1400 fl. belaufen werden und beantragt, daß die Anlage dieses Bassins definitiv gebilligt werde. Der Finanzausschuss beantragt nun im Anschlusse an den bereits gefassten Beschluß des hohen Landtages:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Die Anlage des Kaltwasser-Bassins in der Irrenanstalt wird nach dem vorliegenden Plane und Kosten-voranschläge genehmigt, und sind die Kosten von 1400 fl., insofern dieselben nicht aus dem Pauschale für Gebäude-Erhaltung bestritten werden können, aus dem Landesfonde für Rechnung des Irrenhaus-Fondes zu bedecken.»

Ich beehre mich, im Namen des Finanzausschusses dem hohen Hause die Annahme dieses Antrages zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdijo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Ker gospod poročevalec deželnega odbora ni navzoč, odstavim na željo gospoda predsednika finančnega odseka za sedaj 10. točko in prišla bo šele pozneje na vrsto.

Preidemo torej k 11. točki, to je:

11. Ustno poročilo združenega finančnega in upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Hribarja gledé drugovrstnih železnic (k prilogi 52.).
11. Mündlicher Bericht des vereinigten Finanz- und Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Hribar inbetreff der Secundärbahnen (zur Beilage 52).

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoki deželni zbor! V seji dne 9. maja 1893. se je sklenilo, da se predlog gospoda poslanca Ivana Hribarja o gradbah drugovrstnih železnic izroči v posvetovanje finančnemu in upravnemu odseku.

Združena odseka bila sta mnenja, da je vprašanje o lokalnih železnicah tudi za našo kronovino velikega pomena, in da je vsekakor hvale vredno, če se poklicani faktorji že sedaj bavijo s tem vprašanjem.

Svariti pa je pred vsakim prenačenjem, ker je treba v prvi vrsti v poštev vzeti, da male dežele nemajo tistih finančnih sredstev in jih nikdar imele ne bodo, da bi mogle graditi lokalne železnice po tistih vzornih sistemih, kakor so jih gradili večje in bogatejše dežele. Gotovo je, da bi naša kronovina zagazila v popolen pogin, če bi si nakopala drugovrstnih železnic, koje bi nikdar ali pa tudi dolgo vrsto let ne pokrivala niti obratnih stroškov, ter bi ostajale v pravem pomenu besede pasivne.

Sklicevanje na Štajarsko je morda utemeljeno, ali za gotovo se pa vender še ne vé, kaki bodo končni finančni uspehi opominanega podjetja, v koje je štajerska kronovina zapredla velik del svoje finančne moči.

V naši kronovini pa je še tudi v poštev vzeti, da je mnogo po gospodu poslancu Hribarju omenjenih prog takih, koje se bodo končno morale graditi ob stroških države.

Združena odseka sta torej mnenja, da je koristno, če se vprašanje razmotriva, da bi pa nikakor ne bilo umestno, če bi se že sedaj kaj definitivnega sklepalo. Predlagata torej:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Deželnemu odboru se naroča, da vzame v pretres predležeči nasvet poslanca Ivana Hribarja in da o njem, ko se je vestno in temeljito poučil o vprašanji glede drugovrstnih železnic, ob svojem času iznova poroča.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo k 12. točki, to je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka gledé zgradbe dekoracijske shrambe za deželno gledališče (k prilogi 67.).

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend den Bau eines Decorationsmagazins für das Landestheater (zur Beilage 67).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! Ko se je napravil načrt za zidanje gledališča, mislilo se je, da se bode gledališče zidalo na cesarja Jožefa trgu in računilo se je že takrat, da bode potreba, ko bode gledališče jedenkrat zidano, pripraviti tudi primerno shrambo za dekoracije, kulise in drugo premično blago. Mislilo se je takrat, da se bode taka shramba lahko dala napraviti v onih hišah, katere sedaj mesto daje pericam v najem. Pozneje moralo se je gledališče zgraditi na sedanjem mestu, in vsled tega se na omenjene hiše ni več moglo reflektovati ter je gledališče ostalo brez dekoracijske shrambe. Ker pa visoka vlada, kakor tudi redarstvene oblasti predpisujejo, da se v gledališčih samih, zlasti na odru, ne smejo spravljati take stvari, katere bi v slučajih kakega požara utegnile nevarno vplivati na razširjenje ognja, moralo je voditeljstvo deželnega gledališča skrbeti za to, da bi se zidalo posebno poslopje za shrambo premičnega blaga, katerega je v gledališči že sedaj na odru nakopičenega toliko, da ovira svobodno gibanje. Dala bi se sicer stvar tako urediti, da bi se n. pr. v Kolizeji ali kje drugod dalje od gledališča — kajti v bližini primernih prostorov ni najti — najeli kaki prostori, kjer bi se spravilo premično blago, vender pa treba pomisliti, da bi se potem moralo premično blago prevažati, kar bi povzročilo precejšnje stroške in da bi se pri prevažanju kulise in dekoracije tudi poškodovati utegnile, kar bi bilo na kvar deželi in gledališču samemu. Zaradi tega se je upravnistvo gledališča končno odločilo za to, da naj bi se zidal posebni paviljon poleg gledališča v voglu proti Lattermannovemu drevoredu, pet ali šest let pozneje bi bilo treba napraviti nov paviljon in ta bi se imel zidati na ravno nasprotni strani, kjer je sedanja gledališka pisarna. Zaradi tega je deželni inženir Hrasky kot voditelj gledališča izdelal in predložil deželnemu odboru načrt, da se napravi taka dekoracijska shramba na omenjenem mestu. Shramba bi bila po poročilu deželnega inženirja Hraskega tako velika, da bi obsegala 72 □m in da bi bilo v njej prostora za 8 scen in za 30 do 40 različnih prospektov. Troški, kateri bi bili združeni s to zgradbo, znašali bi 6300 gld., in sicer po natančnem proračunu, kateri je priložen poročilu deželnega inženirja. Deželni odbor, posvetovaje se o tej stvari, prišel je do prepričanja, da bi bila zgradba dekoracijske shrambe res potrebna, vender pa se mu je zdelo, da bi se stvar lahko tako rešila, da bi se znesek 6300 gld., kateri je bil priporočan, zaokrožil na 6000 gld. Gospod referent v deželnem odboru namreč misli, da bi se pri tej stavbi lahko opustil asfaltni tlak, vender pa misli finančni odsek,

ker je asfaltni tlak povsodi okolu gledališča, da bi zaradi simetrije kazalo, da se napravi tak tlak tudi pri tej zgradbi, in zaradi tega meni finančni odsek, da prvotni načrt in troškovnik popolnoma odgovarjata. Zato je torej finančni odsek poročilo in predlog deželnega odbora v toliko spremenil, da nasvetuje, da se dovoli za zgradbo dekoracijske shrambe ne 6000 gld., temveč 6300 gld.

Ob jednom, ko je gospod inženir Hraskey predlagal, naj se zida dekoracijska shramba poleg deželnega gledališča, stavil je tudi tri druge predloge in ti predlogi so tako važni, da jih je finančni odsek, akoravno deželni odbor o njih ni ničesar nasvetoval, vendar vzel v pretres in prišel končno do prepričanja, da jih mora priporočati visoki zbornici v sprejem. Prvi nasvet deželnega inženirja gospoda Hraskega meri na to, da naj bi se napravil vzdigovalni most na odru. Kdor je bil kedaj v Ljubljani v gledališči, slišal je med dejanjem večkrat krik na odru, komande od spodaj, zgoraj in iz podzemeljskih prostorov. Take stvari neprijetno motijo gledalce in zaradi tega je gospod Hraskey predlagal, da se na prizorišči napravi vzdigovalni most za premeščenje kulis. Troški vzdigovalnega mostu bi znašali 300 gld., kar je gotovo z ozirom na korist, katero bi imelo gledališče, jako neznatna svota.

Drugi predlog gre na to, da naj bi se napravil mali parni aparat, da se doseže večji svetlobni efekt, da se morejo ladije in železniški vlaki prevažati, dalje da bi se dal uprizarjati požar in druge jednake stvari, katere bi se večkrat morale uprizarjati, kar pa dosedaj žalibog ni bilo mogoče. Kdor je bil v gledališči, kadar se je uprizorila kaka ponočna scena, videl je, kako se je zažigala magnezija, da bi se bil dosegel lunin svet itd., in kako je vsa iluzija morala preiti gledalcu pri tej manipulaciji. To bi bilo vse drugače, ako bi se napravil parni aparat, s katerim bi se dalo uprizarjati lunin in solnčni svet, požari, zarje itd. Cela ta naprava ne bi stala nič več nego 400 gld., kar je gotovo malo v primeri z efektom te naprave.

Tretji predlog gospoda Hraskega končno gre na to, da naj bi se razširila kostumna skladišča, in sicer nad najvišjim ramenom prizoriščnih stopnic. Najvišja ramena prizoriščnih stopnic se dajo obokati, napraviti se dajo vrata, in tisti prostori bi služili potem podjetnikoma slovenskih in nemških predstav za shrambi kostumov, ker so sedanja skladišča res jako mala in ker bode vsak podjetnik vedno več kostumov imel.

Potrebno je torej, da se napravijo tudi prostori za nje in ker so troški proračunjeni na 300 gld., sklenil je finančni odsek, priporočati visoki zbornici tudi ta nasvet v sprejem.

Potemtakem so predlogi finančnega odseka sledeči:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«1.) Za gradbo dekoracijske shrambe za deželno gledališče dovoli se znesek 6300 gld.

2.) Dalje dovoli se:

a) za napravo vzdigovalnega mosta
na odru znesek gld. 300.—
b) za napravo parnega aparata . . . » 400.—
c) za razširjenje kostumnih skladišč
nad najvišjim ramenom prizoriščnih stopnic » 300.—
vкуп torej gld. 1000.—

3.) Vsi ad 1.) in 2.) navedeni zneski izplačajo naj se predujmoma iz deželnega zaklada.»

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Želi kdo besede k prvemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prosim gospode, ki pritrde prvemu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Želi kdo besede k drugemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrde drugemu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Želi kdo besede k tretjemu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tretjim predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo k daljni točki, to je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka glede prepustitve v posesti dežele se nahajajočih glavninskih delnic lokalne železnice Ljubljana-Kamnik vladi po ceni 50 odstotkov nominalnega zneska (k prilogi 68.).

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Überlassung der im Besitze des Landes befindlichen Stammactien der Localbahn Laibach-Stein an die Regierung um 50 Procent des Nominalbetrages (zur Beilage 68.).

Berichterstatter Excellenz Baron Schwegel:

Durch das Reichsgezet vom 12. April 1893, R. G. B. Nr. 62, ist für die Prioritäts-Titres der Localbahn Laibach-Stein eine Staatsgarantie von 4% bewilligt und die eventuelle Einlösung dieser Bahn durch den Staat ins Auge gefaßt worden. Diese Maßregeln bringen die Consequenz mit sich, daß die Verstaatlichung der Laibach-Steiner Bahn ins Auge zu fassen ist und wenn vom

Standpunkte des Landesinteresses diese Frage beurtheilt wird, dann kann man sich nur für die Verstaatlichung und demnach auch für alle jene Maßregeln aussprechen, welche zur Verstaatlichung zu führen geeignet sind. Mit der Verstaatlichung steht in Aussicht eine mit den übrigen Linien der Staatsbahnen übereinstimmende Behandlung des Personen- und Frachtenverkehrs auf der Laibach-Steiner Bahn, und damit steht im Zusammenhange die Verlängerung der Bahn nach Steiermark, woraus dem Lande Krain außerordentliche Vortheile erwachsen würden. Im Sinne des citirten Reichsgesetzes ist jedoch die Verstaatlichung nur unter der Voraussetzung möglich, daß die Stammactien, die sich nicht in Händen der Regierung befinden, von dieser um den Preis von höchstens 50 % des Nominalbetrages erworben werden können. Es darf constatirt werden, daß eine größere Anzahl von Besitzern dieser Stammactien dieser Bedingung der Abtretung des in ihrem Besitze befindlichen Bestandes an Stammactien bereits nachgegeben ist, und heute tritt an unser Land die Frage heran, ob auch dasselbe sich bereit erklären soll, dem Staate um diesen Preis die Stammactien zur Verfügung zu stellen. Der Landesauschuß hat diese Angelegenheit im Zusammenhange mit den Bestimmungen des Reichsgesetzes geprüft und die Vortheile ins Auge gefaßt, welche aus der Verstaatlichung der genannten Bahn für das Land resultiren würden, konnte sich aber anderseits hiebei auch nicht verhehlen, daß, insofern diese Bahn nicht ausgebaut und bis nach Steiermark verlängert, also zu einer Transitbahn wird, und insofern dieselbe an Reconstructions-Bedürfnissen laborirt, ein Erträgnis der Stammactien füglich nicht ins Auge gefaßt werden kann. Es ist demnach ein Verkauf der Stammactien um 50 % des Nominalbetrages selbst unter diesen Bedingungen eine empfehlenswerte Operation, und der Landesauschuß hat deshalb beantragt, daß ihn der hohe Landtag ermächtigen möge, dem Staate, wenn derselbe an die Verstaatlichung der Laibach-Steiner Bahn schreiten zu wollen sich bereit erklärt, diese Actien um diesen Preis abzutreten. Diese Frage wurde im Finanzausschuße eingehend erörtert, und sind die Anschauungen des Landesauschusses gebilligt worden. In diesem Sinne habe ich die Ehre, im Namen des Finanzausschusses den Antrag zu stellen.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Landesauschuß wird ermächtigt, die im Besitze des Landes befindlichen Stammactien der Localbahn Laibach-Stein im Nominalbetrage von 70.000 fl. der Regierung um den Preis von 50 % des Nominalbetrages zu überlassen und für diesen Beschluß die Allerhöchste Sanction zu erwirken.»

Der Antrag des Finanzausschusses unterscheidet sich von dem Antrage des Landesauschusses nur insofern, als ein Termin, wann diese Cession, beziehungsweise Übertragung an den Staat zu erfolgen hat, nicht ausdrücklich hervor gehoben ist; es ist jedoch selbstverständlich, daß von dem Momente an, als der Landesauschuß zu dieser Operation ermächtigt ist, es demselben auch freibleibt zu ermessen, in welchem Augenblicke die Operation durchzuführen sein wird und daß dieser Augenblick sich darnach richten wird, wann von Seite des Staates die Verstaatlichung der Bahn ins Auge gefaßt und die Transaction mit dem Lande eingeleitet wird.

Ich erlaube mir, diesen Antrag des Finanzausschusses dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bodedo glasovali in prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in prestopimo k daljni točki, to je:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji:

a) pisatelja Jakoba Aléšovca za podporo;

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition:

a) des Schriftstellers Jakob Aléšovec um Bewilligung einer Unterstützung;

Poročevalec Žitnik:

Visoki zbor! Pisatelj Jakob Aléšovec je vložil prošnjo, da bi mu visoki deželni zbor dovolil kako podporo. Dotični prošnjik je znan vsakemu članu visoke zbornice in ni mi torej treba obširno navajati razloge njegovej prošnji.

Omenjam samo, da je skorej popolnoma oslepel, da je primeroma že visoke starosti in da je na telesu tako opešal, da ni sposoben za nobeno delo. Prej si je služil svoj kruh s pisateljstvom, sedaj mu pa to vsled oslabelosti oči ni več mogoče. V prejšnjih časih spisal je 16 knjig, in spisal in poslovenil nad 50 gledališnih iger. Z ozirom na vse to predlaga finančni odsek, naj bi visoki zbor prošnjiku preskrbel v hiralnici hrano in stanovanje na stara leta, in pooblastil deželni odbor, da potrebno ukrene.

Predlog se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Deželni odbor se pooblašča, da gledé preskrbljenja Jakoba Aléšovca v tukajšnji hiralnici z redom usmiljenih sester sklene primerno pogodbo.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

b) županstva v Dolenji Vasi za podporo za napravo občinskega mostu.

b) des Gemeindeamtes in Niederdorf um Subvention zur Herstellung einer Gemeindebrücke.

Poročevalec Žitnik:

Občina Dolenja Vas pri Senožecah prosi primerne podpore za napravo občinskega mostu in podzidov ob potoku Močilniku na občinski poti Lozice-Vitovše.

Vipava. V prošnji je navedeno, da je most v tako slabem stanu, da je promet čez potok Močilnik z vozovi nemogoč. Žendarmija je vsled tega županstvo v Dolenji Vasi že dvakrat opozorila, naj popravi most, ker se bode sicer moral promet popolnoma ustaviti. Županstvo je odgovorilo, da se ne čuti dolžnega, most popraviti, ker služi samo 10 posestnikom iz vasi Vitovše. Pripravljeno je pač, dati potrebno tlako in material, samo denarja ne, katerega nima na razpolaganje. Zaradi tega se obrača do visokega deželnega odbora s prošnjo za podporo. Troški za napravo mostu so proračunjeni na 359 gld. 43 kr. Prošnji je sicer priložen nekak načrt, ki je pa tako površno sestavljen, da finančnemu odseku ni preostajalo drugega, nego predlagati, da se prošnja izroči deželnemu odboru, kateri naj na podlagi boljšega načrta dovoli občini podporo do 100 gld. Predlog se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Prošnja občine Dolenja Vas pri Senožeah za podporo k napravi mostu iz podzidov ob potoku Močilnik se izroča deželnemu odboru, ki naj na podlagi načrta in proračuna dovoli podpore do 100 gld.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdite temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Sedaj prestopimo nazaj na točko 10. dnevnega reda, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka gledé deželne razstave v Ljubljani 1894. l. (k prilogi 61.).

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Landesausstellung in Laibach im Jahre 1894 (zur Beilage 61).

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! V imenu finančnega odseka mi je čast poročati o poročilu deželnega odbora o izvršitvi sklepa deželnega zbora z dne 2. aprila l. 1892. gledé deželne razstave v Ljubljani leta 1894.

Finančni odsek je razpravljal to stvar jako obširno in od raznih strani se je poudarjalo, da je cela stvar nekako prepozno prišla pred finančni odsek, oziroma pred visoki deželni zbor, ker je velike važnosti. V finančnem odseku stavili so se trije razni predlogi, zaradi tega pa se za nobenega ni mogla dobiti večina glasov, in torej so vsi trije predlogi padli.

Ti predlogi se glasé, in sicer prvi:

«Za napravo deželne razstave, katera se naj priredi v Ljubljani l. 1894., eventuelno l. 1895., dovoli se c. kr. kmetijski družbi prispevek iz deželnega zaklada v znesku 15.000 gld. proti temu,

a) da se takoj prično vse potrebne priprave, pred vsem, da se brez odlašanja sestavi razstavni odbor, obstoječ iz poklicanih zastopnikov kranjske poljedelske in obrtne produkcije, in iz drugih merodajnih veščakov, kateremu odboru bi bilo zlasti takoj izdelati natančni program, organizacijski načrt in nadrobni proračun deželne razstave ter preskrbovati vse, da razstava postane po splošni udeležbi vseh prizadetih krogov pristno zrcalo gmotnega in duševnega napredka dežele Kranjske,

b) da se preskrbi garancijski zaklad v znesku 25 % proračunjene potrebščine.»

Drugi predlog se glasi:

«Za napravo deželne razstave, katero priredi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani l. 1894., eventuelno l. 1895., dovoli se iz deželnega zaklada prispevek v znesku 15.000 goldinarjev.»

Tretji predlog se glasi:

«Der Bericht des Landesauschusses wird an denselben mit der Aufforderung zurückgeleitet, vorerst unter Mitwirkung eines in entsprechender Weise zusammenzusetzenden Comités ein nach allen Richtungen detaillirtes Programm dieser Ausstellung, sowohl hinsichtlich der Organisation dieser Unternehmung, als seiner finanziellen Grundlegung, insbesondere hinsichtlich eines ausreichenden Garantiefondes, aufzustellen und in Vorlage zu bringen, wobei festzustellen wäre, daß die Ausstellung vor 1895 nicht mehr zweckmäßig durchführbar erscheint.»

Iz teh nasvetov je razvidno, da sta posebno prvi in drugi načeloma drugačna, kar se lahko razvidi tudi iz tretjega predloga. Med tem ko drugi predlog meri na to, da se dežela udeleži razstave z jedenkratnim prispevkom 15.000 gld. in ne prevzame nobene garancije, sta ona dva predloga na drugem stališču, namreč da je razstava deželna, da jo napravi dežela in ne kmetijska družba in da je torej tudi deželi skrbeti, da pokrije eventualno prekoračenje proračuna iz garancijskega zaklada, ki bi se imel ustanoviti. Ker se finančni odsek ni mogel zjediniti, ne predlaga drugega nego:

«Visoki deželni zbor naj vzame poročilo na znanje.»

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Iz poročila finančnega odseka je razvidno, da odseku ni bilo mogoče, priti do nobenega meritornega predloga in torej zmatram, da mi je treba še enkrat naglašati stališče deželnega odbora gledé te stvari in svoje stališče. Deželni odbor je sklepal, kakor je znano, to, kar je tiskano v prilogi 61. Pri tem sklepanju se je držal najprej načela, katero je bilo lani v seji z dne 2. aprila 1892 od visokega deželnega zbora izrečeno, in sicer glavnega načela, da mora biti na vsak način razstava, za katero prosi kmetijska družba podpore in drugič, da se ima ta razstava prirediti leta 1894. Deželni odbor je izvršil to, kar mu je bilo naloga že meseca junija leta

1892., da je namreč povabil kmetijsko družbo, da naj dopslje potrebne načrte in program za razstavo s proračunom vse potrebščine in pokritja. Kmetijska družba je na to dné 20. aprila 1893 izročila deželnemu odboru poročilo, in sicer s priloženim proračunom in programom. Grafičnih načrtov ni bilo zraven, vendar pa se je določilo, da se bo razstava napravila na mestnih travnikih pod Tivolijem in zraven tega se je tudi že svota 15.000 gld. kot prispevek iz deželnega zaklada smatrala nekako kot troškovna meja, akoravno ne obsega vseh troškov, a to je bila vendar neka podlaga, da se razstava ne more zmatrati kot deželna razstava. Že lani se je reklo od ene strani, da bi dežela nad to svoto ne imela nobene garancije. Torej se je deželni odbor držal teh podatkov in smatral je, da je kmetijska družba prirejevalka te razstave. To je tudi razvidno iz tega, da smo predlagali vlani, naj se dovoli prej omenjenih 15.000 gld. in drugič iz tega, da se je vlani odobrava je na znanje vzelo priporočilo gospoda poslanca Povšeta, da naj se udeležita osnovalnega odbora le dva deželna odbornika, in ne ves deželni odbor, kar bi bilo pač pri razstavi, ako bi bila deželna razstava. Vsled tega se je storil v deželnem odboru sklep, da se predlaga to, kar nahajate v prilogi 61., in ker finančni odsek ni sklenil nobenega meritornega predloga, o katerem bi se danes tukaj poročalo, štejem si v dolžnost, da stavim jaz kot lastni predlog oni predlog, ki je v prilogi 61. Predlagam torej:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Za razstavo leta 1894. se dovoli c. kr. kmetijski družbi za Kranjsko prispevek 15.000 gld. iz deželnega zaklada.»

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca dr. Papeža, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v debati.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Častiti gospodje tovariši! Slišali ste že, da je sinoči bilo stavljenih v finančnem odseku več predlogov, med drugimi tudi moj predlog, ki se opira prav za prav na lanski sklep visokega deželnega zbora. Lani je bilo skleneno, da zagotavljamo naši kmetijski družbi 15.000 gld. podpore za deželno razstavo, katero hoče ona leta 1894. napraviti v spomin 125letnice svojega obstanka. In to zagotovilo smo odvisno napravili od več reči, katere ima prej kmetijska družba izvršiti in katere je deloma tudi že izvršila. To, kar smo od nje zahtevali, je storila, predložila je deželnemu odboru program dotične razstave, dalje načrte in proračun. Proračun seveda ni popolnoma natančen, vendar je pa, kolikor mogoče približen, zato se mi zdi primerno, da mi v svojem letošnjem sklepu ne segamo dalje, ampak izvršimo obljubo, katero smo lani storili, in podarimo kmetijski družbi podporo 15.000 gld. Gospoda poslanca

prevzvišeni baron Schwegel in Šuklje sta s svojima predlogoma segala dalje. Prevzvišeni gospod baron Schwegel je sicer ostal na stališči, katero je lani zastopal, namreč da naj bode razstava deželna, ki pa po njegovi sodbi ne bi stala le 50.000 gld., ampak 100.000 gld., in da bi morala zaradi tega dežela prevzeti tudi garancijo, da plača razun teh 15.000 gld. tudi še več. Gospod poslanec Šuklje pa je letos zavzemal drugo stališče kakor lani. Gospodu baronu Schwegelnu je takrat tovariš gospod Kersnik kot poročevalec finančnega odseka gledé njegovega proračuna odgovarjal: «Če dovolimo teh 15.000 gld., dežela v prvi vrsti ne prevzame nobene garancije».

Tako je bil namreč lani sklenil finančni odsek in tako je tudi poročevalec tukaj poročal, in gospod poslanec Šuklje je takrat dostavljal: «Nobene». To je bilo naše stališče lani in letos, in to je tudi stališče, katero zavzema kmetijska družba. Ona ne zahteva več od nas nego 15.000 gld., da more izvršiti svoj namen. Ona prevzame ves trud, vse delo in vse poroštvo; njena skrb bode, kako dobiti za razstavo potrebni denar, in jaz mislim, njena skrb bode tudi, zagotoviti si bodisi s prostovoljnimi doneski, bodisi s podpisi potrebno garancijo za slučaj, ako bi razstava več stala kakor 50.000 gld. Jaz mislim, da je kmetijska družba dovolj previdna in da bo skrbela za primerni fond, ne da bi jej dežela imela dati več nego 15.000 gld. Kmetijske družbe tudi po drugih deželah prirejajo take razstave. Celo velika deželna razstava v Pragi ni bila v tem pomenu deželna razstava, da bi dežela bila prevzela poroštvo, temveč veliki tovarnarji in posestniki so se bili zavezali in tudi deponirali potrebne denarje za slučajni primanjkljaj. In razstava se je tako lepo obnesla, da ni bilo ne le deželi treba dati niti solda od garancijskega fonda, ampak da je dežela celo dobiček naredila, ker je dobila veliko industrijsko palačo, katero je razstavini odbor podaril deželi.

Iz poročila, katero je predložila kmetijska družba, je razvidno, da ona ni kar tako tja v en dan delala svoj račun, ampak se je opirala na skušnje, katere so napravili pri takih manjših razstavah drugodi; jemala je v svoj račun tudi slučaj, da bodo paviljoni, les itd. tudi po razstavi obdržali nekoliko vrednost, kar se mora v istini tudi jemati v poštev. Jaz torej mislim, da visoki zbor nima nobenega uzroka, svoje lanske obljube raztezati in se na širše stališče postavljati nego lani, ampak da naj dovoli prispevek 15.000 gld. za razstavo, katero ima kmetijska družba napraviti leta 1894. Ker se je pa od mnogih strani poudarjalo, da v prihodnjem letu kmetijska družba razstave morebiti še ne bode mogla napraviti, temveč jo bode morala preložiti na leto 1895., poudarjalo se je v finančnem odseku, da naj se dovolitev te podpore raztegne tudi na leto 1895, ako bi se razstava ne mogla prirediti leta 1894. Jaz mislim, da je to pravo stališče, ker na tem stališču stoji tudi kmetijska družba. Odveč bi bilo, z raznimi dodatki kmetijski družbi vezati roke in njeno stališče obteževati. Kmetijska družba bode, kakor pravi v svojem poročilu, sama skrbela, da se bo dotični osnovalni odsek sestavil iz raznih krogov, iz zastopnikov vlade, dežele, mesta Ljubljanskega, kranjske

hranilnice, obrtnih in industrijskih krogov, in ne potrebuje našega navodila; gledé deželnega prispevka pa tirja, da se denar izplača, kadar bode vse zagotovljeno. Zato mislim, da ustrezemo kmetijski družbi, ako brez dostavka sprejememo nasvet, da damo kmetijski družbi podporo 15.000 gld. Jaz sem bistveno prav za prav na tistem stališču, kakor gospod poročevalec deželnega odbora in dotično poročilo njegovo; samo gledé leta sem raztegnil svoj predlog, ki se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Za razstavo leta 1894., eventualno 1895., se dovoli c. kr. kmetijski družbi za Kranjsko prispevek 15.000 gld. iz deželnega zaklada.»

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca Kluna, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v debati.

Želi še kdo besede?

Vzvišenost gospod poslanec baron Schwegel ima besedo.

Abgeordneter Excellenz Baron Schwegel:

Nachdem constatirt worden ist, daß in der gestrigen Sitzung des Finanzausschusses auf Grundlage der in derselben eingebrachten Anträge eine Verständigung nicht erzielt werden konnte, ist heute die Angelegenheit nicht, wie vom Herrn Obmann des Finanzausschusses beantragt wird, einfach zur Kenntnis genommen worden, sondern es wurden zwei Anträge gestellt, welche im Wesen zwar nicht eine weitere Discussion des Antrages des Finanzausschusses zur Folge haben werden, weil es sich um die Aufnahme des Antrages des Landesausschusses handelt, nichtsdestoweniger aber eine wesentlich veränderte Situation zur Folge haben könnten, weshalb eine Klarstellung des Sachverhaltes umso nothwendiger erscheint, als die gestrigen Verhandlungen nicht zu einer klaren Auseinandersetzung geführt haben. Es bestand, ich constatiere dies, in der Verhandlung des Finanzausschusses eine nicht genügend feststehende, principielle Klärung der Frage, um die es sich handelt.

Beantragt ist eine Landesausstellung, andererseits aber handelt es sich um eine Ausstellung, welche die Landwirtschaftsgesellschaft veranstalten soll, die nur Producte des Landes umfassen und in diesem Sinne als Landesausstellung bezeichnet werden soll. Diese wesentlich verschiedene Auffassung der Landesausstellung als einer Ausstellung, welche von dem Lande oder aber von einer Gesellschaft veranstaltet werden soll, erheischt es dringend, daß die bezüglichlichen Beschlüsse so klar als möglich gefaßt werden, um für die Zukunft bedenkliche Consequenzen zu vermeiden. Der Herr Berichterstatter im Finanzausschusse stand auf demselben Standpunkte, den ich im vorigen Jahre, wie der Herr Vorredner zu constatiren die Freundlichkeit hatte, eingenommen habe, daß es sich thatsächlich um eine Landesausstellung in dem Sinne handle, daß das Land für diese Ausstellung in erster Reihe einen Beitrag leiste, dann aber weiter auch alle Mittel anbiete, damit diese Ausstellung würdig durchgeführt würde und weitere Kosten dem Lande

erspart bleiben. Aber die Frage stand mir immer so vor Augen, daß für den Fall, als mit dem Beitrage von 15.000 fl. das Auslangen nicht gefunden werden sollte, das Land für den Ausfall werde eintreten müssen. Diese Verantwortung des Landes wäre unerlässlich, wenn man die Ausstellung als Landesausstellung hinstellt und dafür einen Beitrag von 15.000 fl. votirt. Es ist sehr wohl zu erwägen, daß, wenn diese Votirung im allgemeinen stattfindet, wie der Ausschussantrag lautet, daß für die im Jahre 1894 zu veranstaltende Ausstellung der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain ein Beitrag von 15.000 fl. bewilligt wird, diese Fassung noch durchaus nicht die Interpretation ausschließt, daß es sich um eine Landesausstellung in dem Sinne handelt, wie ich sie charakterisirt habe und daß für das Deficit trotz dieser Fassung das Land werde eintreten müssen. Es ist demnach, wenn alle Klarheit geschaffen werden soll, unerlässlich nothwendig zu constatiren, daß diese Landesausstellung von der Landwirtschaftsgesellschaft allein und ohne Garantie des Landes für eine höhere Subvention als 15.000 fl. veranstaltet wird, denn, wie der Antrag des Landesausschusses lautet, ist die Interpretation durchaus zulässig, daß die Landesausstellung von dem Lande veranstaltet, die Landwirtschaftsgesellschaft aber gewissermaßen nur mit der Durchführung dieser Ausstellung im Namen des Landes betraut wird. Für diese Auffassung spricht auch die gestern gemachte Mittheilung, daß die Landwirtschaftsgesellschaft ihren Beitrag ausdrücklich auf den Betrag von 3000 fl. limitirt hat. Derjenige, der eine Ausstellung veranstaltet und für die Consequenzen eintritt, braucht seinen Beitrag nicht zu limitiren, weil er unter allen Umständen die Haftung für die Kosten zu übernehmen hat, wie ihm andererseits auch der Nutzen zugute kommt. Stellt sich die Landwirtschaftsgesellschaft als dasjenige Institut hin, welches die Ausstellung veranstaltet, so darf sie nicht sagen, ich widme diesem Zwecke 3000 fl., sondern ich veranstalte die Ausstellung, nehme diesen Beitrag in Anspruch und werde für die Kosten aufkommen, ob ich dann 5000 fl. mehr oder weniger beitrage, ist ganz irrelevant. Wenn demnach dieser Antrag zur Abstimmung gelangen soll, — und er kann als ein Antrag, der von einem Mitgliede des hohen Hauses eingebracht wird, meiner Ansicht nach auch ohne weitere Verhandlung im Ausschusse zur Abstimmung gebracht werden, weil er sich wenigstens zum Scheine mit dem Antrage des Landesausschusses deckt, in Wirklichkeit aber mit demselben nicht identisch ist, — dann, meine Herren, muß es uns allen daran gelegen sein, jedes Mißverständnis bezüglich dieser Beschlüßfassung zu vermeiden. Wenn ich den Herrn Antragsteller Dr. Papez richtig verstanden habe, so ist seine Auffassung im wesentlichen die gleiche, wie sie im Antrage des Herrn Abgeordneten Klun zum Ausdruck gelangt ist. Beide Herren identificiren sich mit der Auffassung, daß die Landwirtschaftsgesellschaft allein für die Durchführung der Ausstellung verantwortlich sein wird und daß sie sich heute an den hohen Landtag wendet, um ein für allemal eine Beisteuer von 15.000 fl. zu erwirken, und zwar nur für den Fall zu erwirken, als sie den Beweis erbringt, daß die Durchführung der Ausstellung sonst gesichert ist. Wenn nun diese Auffassung zum Ausdruck gelangen soll, dann wird es wohl nothwendig sein, die beiden Anträge nach zwei Richtungen zu amendiren. Es muß erstens betont werden, daß die Ausstellung, um die es sich handelt, möge sie

immerhin Landesausstellung heißen, von der Landwirtschaftsgesellschaft für Krain veranstaltet wird; zweitens, daß das Land, beziehungsweise der hohe Landtag, nur eine einmalige Subvention von 15.000 fl. zu leisten sich verpflichten soll für den Fall, als die Ausstellung zu Stande kommt, und endlich daß das Land jeder weiteren Garantie für den Fehlbetrag, der sich allenfalls ergeben könnte, vollständig entbunden wird.

Nur wenn diese drei Punkte ins Auge gefaßt werden, wird es möglich sein, in dieser Angelegenheit zu schaffen. Ich glaube, daß die Herren Antragsteller selbst dem Vorschlage sich accommodiren werden, ihren Anträgen eine derartige Fassung zu geben, weil sie ja ausdrücklich jede weitere Verantwortung des Landes perhorresciren. Sollten sie jedoch nicht geneigt sein, in ihre Anträge eine derartige Fassung aufzunehmen, so erlaube ich mir als Eventualantrag, nur um der Form zu genügen, ein Amendement zu beantragen, daß es statt, wie es im Berichte des Landesausausschusses heißt:

«Für die im Jahre 1894 zu veranstaltende Ausstellung wird der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain ein Beitrag von 15.000 fl., zahlbar aus dem Landesfonde, bewilligt,» zu heißen habe:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Für die im Jahre 1894 von der k. k. Landwirtschaftsgesellschaft für Krain zu veranstaltende Landesausstellung wird derselben ohne jede Garantie des Landes ein Beitrag von 15.000 fl. ein= für allemal unter der Bedingung bewilligt, daß vor dessen Auszahlung alle erforderlichen Bedingungen der entsprechenden Durchführbarkeit der Ausstellung erfüllt werden.»

Ich stelle diesen Antrag als Eventualantrag nur deshalb, weil ich gegen den Antrag stimmen muß, daß die Durchführung der Ausstellung der Landwirtschaftsgesellschaft übertragen wird, da die Landwirtschaftsgesellschaft nach meiner Überzeugung nicht berufen erscheint, eine Landesausstellung in diesem Umfange und in der Weise zu veranstalten, wie es das Programm andeutet. Weil ich also nur mit einer Ausstellung mich befreunden könnte, welche wirklich, in größerem Stile gedacht, alle Garantien der Durchführung in sich hätte und an welcher alle Kreise sich beteiligen würden, kann ich für eine Ausstellung, welche bloß von der Landwirtschaftsgesellschaft durchgeführt werden sollte, nicht stimmen. Das ist eine rein thatsächliche Erwägung und durchaus kein principieller Widerstand gegen eine Landesausstellung, deren Durchführung auf einer breiteren Basis und unter Schaffung eines Garantiefondes auch meine Zustimmung fände. Für eine solche Ausstellung würde ich mich zu allen Zeiten erklären, füge aber sogleich bei, daß ich die Durchführung im Jahre 1894 nicht mehr für möglich erachte und darauf bestehen müßte, daß wir daran festhalten, daß vor dem Jahre 1895 die Ausstellung nicht durchgeführt werde. Da aber ein solcher Antrag, wie er mir vorschwebt, nicht in Verhandlung steht und auch nicht vorgebracht worden ist, so habe ich das hervorzuheben mir erlaubt, um meinen Standpunkt so klar als möglich zu präcisiren. Ich bitte, falls das hohe Haus sich dafür entscheiden sollte, auf den vom Herrn Abgeordneten Dr. Papež gestellten und vom Herrn Abgeordneten Klun amendirten Antrag einzugehen, auch den Eventualantrag, den ich im Sinne der beiden Herren zu stellen mir erlaubt habe, in

Erwägung zu ziehen. Ich für meine Person halte eine Ausstellung, welche nur von der Landwirtschaft durchgeführt wird, nicht für opportun, glaube, daß die Landesmittel dafür nicht verwendet werden dürfen und kann zu meinem Bedauern für eine Ausstellung auf dieser Basis und mit dieser Garantie nicht stimmen.

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri podpirajo predlog gospoda poslanca vzvišenosti barona Schwegelna, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej tudi v debati.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Glede deželne razstave mislim, da bode gospod načelnik finančnega odseka sam odgovarjal gospodu predgovorniku, v katerem pomenu je namreč kmetijska družba izvolila ime deželne razstave in kako ga tolmači. Jaz sem stvar že prej tako tolmačil, da dežela ne prevzame nobene garancije za pokritje eventualnega primanjkljaja, ako dovoli za napravo razstave 15.000 gld. podpore; meni se je zdelo, da zadostuje nasvet, katerega sem priporočil visoki zbornici v sprejem. Ako pa prevzvišeni gospod poslanec baron Schwegel meni, da naj se v ta predlog še izrečno sprejme dostavek, da dežela ne prevzame nobene garancije, nimam ničesar ugovarjati temu odstavku in sem pripravljen spraviti ga v svoj predlog.

Moj sedanji premenjeni predlog se torej glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Za napravo razstave, katero priredi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani l. 1894., eventuelno 1895., dovoli se iz deželnega zaklada enokraten donesek 15.000 goldinarjev, ne da bi dežela prevzela kterokoli garancijo.»

Deželni glavar:

Gospod poslanec Klun stavlja premenjeni predlog. Prosim gospode, kateri podpirajo ta predlog, naj izvolijo ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in torej v debati.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poročevalec dr. Papež:

Ker se predlog častitega gospoda poslanca Kluna ujema popolnoma z mojim predlogom in je razlike med obema predlogama le toliko, da je v njegovem predlogu le toliko izrečeno, da bi se razstava utegnila vršiti šele leta 1895 in da bi se tudi za ta slučaj dovolil prispevek 15.000 gld., izrekam, da se akomodujem njegovemu predlogu, oziroma predlogu, katerega je v popolnitev tega predloga stavil gospod poslanec ekscelenca baron Schwegel.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Prosim najprej na znanje vzeti, da se jaz ne morem posebno široko spuščati v razpravo, ali je boljši ta ali oni predlog, ker sem predsednik kmetijske družbe in bi se mi morda očitalo, da govorim preveč pro domo sua. Vender pa se mi zdi potrebno, da stvar nekoliko bolj razjasnim, kakor se je to zgodilo bodisi v finančnem odseku, bodi si tukaj v zbornici. Kmetijska družba, ki je hotela praznovati 125letnico svojega obstanka z napravo splošne razstave, katera ne bi obsegala samo kmetijske stroke, ampak tudi obrt itd., mislila je, da bode svoj jubilej najlepše z napravo te razstave praznovala, ali že takrat je mislila, da kot taka ona sama ne more zvršiti svojega namena, ako ne bi pripomogli tudi drugi faktorji, katerim je tudi na časti dežele ležeče, in šela je med tiste faktorje visoki deželni zbor, mestni zastop ljubljanski, trgovinsko zbornico, državo in kranjsko hranilnico. Dosedaj je le kranjska hranilnica obljubila, da hoče razstavo podpirati. Kmetijska družba je mislila, da se bode velik osnovalni odbor napravil, kateri že sedaj šteje nad 50 članov, zastopnikov kmetijstva, obrti in industrije. Mislila si je, da ona ravno tako lahko napravi deželno razstavo, kakor prireja take razstave kmetijska družba na Štajerskem. Tam napravlja kmetijska družba vsakih 10 let svojo razstavo, če je pri tem kaj izgube, ima jo trpeti kmetijska družba, ako pa je kaj dobička, ga ima tudi kmetijska družba in ga daje v posebni zaklad, ki je ustanovljen za razstavne namene. Tako si je mislila stvar tudi naša kmetijska družba. Ona napravi razstavo in prevzame garancijo za pokritje eventualnega primanjkljaja, ako bode kaj izgube imela, jo bode ona trpela. Mislila pa je kmetijska družba, da je s poročilom, katero je vsled sklepa visokega deželnega zbora lanskega leta predložila deželnemu odboru, popolnoma ustregla vsem zahtevam, katere so se sploh na njo stavile.

Prečital bodem z dovoljenjem prečastitega gospoda deželnega glavarja posamezne stavke tega poročila in skušal s tem dokazati, da je to res, kar sem rekel.

Kmetijska družba pravi (bere — liešt):

«Udeležitev bo v obče omejena na deželo, vender bodo nekateri oddelki, oziroma skupine, pristopne tudi ptujcem, kakor n. pr. razstava kmetijskih strojev. Ptujcem bodo tudi pristopne tiste skupine, ki niso v deželi zastopane, pa jih je na razstavi želeti zaradi poučnega snotra.»

O proračunu pa pravi kmetijska družba (bere — liešt):

«Proračun je sestavljen na podlagi dejanskih razmer, do katerih je odbor prišel vsled poizvedovanj pri korporacijah, ki so priredile v zadnjem času take razstave in pa pri stavbarskih podjetnikih in strokovnjakih.»

Od podjetnikov ljubljanskih, do katerih se je obrnil glavni odbor kmetijske družbe, niso se dobili proračuni. Vsi so se sicer izrazili, da so radi pripravljani, stopiti v konkurenco in prevzeti dela, odgovoriti pa niso hoteli drugače, kakor samo ustno, ker bi bili sicer vezani in bi bilo vrh tega mogoče, da bi jeden družega izdal in bi, ako bi prišlo do končne oddaje, lahko jeden porabil izjavo, da bi potem drugi bil oškodovan (bere — liešt):

«Odbor je torej ukrenil, po izvedencih dognati, za kakšno ceno se dadó narediti take stavbe in je na podlagi teh dogovorov postavil v proračun vsote, za katere se take stavbe gotovo dadó narediti.»

Pri oddaji del se bodo projektanti morali zavezati, da bodo naredili dotične stavbe za pogojene cene (bere — liešt):

«Prekoračenje proračuna pri stavbinskih naslovih je torej nemogoče. Visoki deželni odbor sme biti prepričan, da se dadó tem potom in za ta denar narediti ne le primerne, ampak tudi lične stavbe, ki bodo splošen utis razstave vrlo dobro povzdignile, ker v poštev se more tudi vzeti, da je po zatrijevanji večakov ves stavbeni material po končani razstavi najmanj 30 do 35 % vreden, katero vrednost mora podjetnik uvaževati, kajti on bo zavezan, ta material nazaj vzeti.

Vse druge točke troškovnega proračuna so na podlagi izkušenj pri drugih razstavah in v razmerji z našimi odnosi toliko visoko preliminovane, da se bode prav gotovo ž njimi izhajalo.»

Kar se tiče električne razsvetljave, proračunjeni so troški po faktičnih izdatkih zagrebške razstave z leta 1891. (bere — liešt):

«Premije, t. j. stroške za svetinje in diplome, je odbor s 1000 gld. proračunal, kar za obrtni in gozdarski del razstave popolnoma zadostuje. Premije za kmetijski oddelek, bodisi svetinje in diplome, kakor tudi denarne premije za temporerne razstave živine, preskrbel bode podpisani odbor v lastni režiji ter jih bode dal dotičnim odsekom na razpolaganje. Isto tako bode podpisani odbor skrbel za vse stroške, ki bodo izhajali iz temporernih živinskih razstav, zato teh stroškov sploh ne preliminar.»

Dalje prevzame glavni odbor kmetijske družbe celo inštalacijo za podružnice in kmetske razstavljalce, za kar troški tudi niso postavljeni v proračun.

Ves proračun znaša 49.000 gld., od katere svote glavni odbor jasno trdi, da se ne bode prekoračila, tudi v tem slučaju ne, ako dohodki ne bodo taki, kakor so v proračunu označeni. Dohodek 3000 gld. kot prispevek kmetijske družbe, se je postavil v proračun le, da se ona svota potrebščine 49.000 gld. pokrije, ne da bi se bilo s tem hotelo reči, da kmetijska družba ne bode dala več.

V poročilu je omenjeno, da bode kmetijska družba celo razstavo napravila ob svojih troških, troški bodo pa znašali precej nad 3000 gld.

Potem moram še omeniti, da najemščine za prostor ne nahajate v proračunu med dohodki, akoravno se dobro vé, da bodo vsaj tuji razstavljalci jako radi plačali najemščino. Jaz lahko povem visoki zbornici,

da glavnemu odboru že dve leti sem vedno dohajajo vprašanja, kedaj bode razstava, in sicer z Dunaja, iz Prage, iz Gradca, Celovca in iz več drugih krajev.

S tem mislim, da sem razjasnil stališče, katero zavzema kmetijska družba, v drugem pa se mi zdi, da nisem prav poklican, zagovarjati ne jednega ne drugega predloga, da se mi ne bode očitalo, da govorim pro domo sua, zagotavljam pa visoko zbornico, da si je glavni odbor kmetijske družbe dobro svest, kako nalogo je prevzel in kaj ima rešiti, ako se mu dovoli znesek 15.000 gld.

Deželni glavar:

Danes smo pri tej točki v izvanrednem položaji, da nimamo nobenega odsekovskega predloga pred saboj. Ker pa je točka na dnevnem redu, stavili so se trije predlogi, in sicer od gospodov poslancev dr. Papeža, Kluna in ekscelece barona Schwegelna. Končno pa, ker se akomodira gospod poslanec dr. Papež s predlogom gospoda poslanca Kluna, in ker se gospod poslanec Klun nadalje akomodira z dodatnim predlogom gospoda poslanca ekscelece barona Schwegelna, preostaje nam samo eden predlog, ki se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Za napravo razstave, katero priredi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani l. 1894., eventualno 1895., dovoli se iz deželnega zaklada enokraten donesek 15.000 gld., ne da bi dežela prevzela katerokoli garancijo.»

Prosim torej glasovati o tem predlogu in prosim gospode poslance, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je z veliko večino glasov sprejet.

Vsled želje več gospodov poslancev, in ker ima upravni odsek še kratko sejo, pretrgam sejo do $\frac{1}{2}$ 3 ure.

(Seja prestane ob 1 uri popoldne in se nadaljuje zopet ob 2 uri 40 minut. — Die Sitzung wird um 1 Uhr nachmittags unterbrochen und um 2 Uhr 40 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Nadaljujemo sejo. Izročen mi je bil tekom dopoldanske seje še nek nujen predlog gospoda poslanca Šukljeta, kateri je z dovolj podpisi podprt.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita ta nujni predlog.

Tajnik Pfeifer

(bere — liest):

«Nujni predlog

poslanca F. Šukljeta in tovarišev.

Slavni deželni zbor naj sklene:

a) Ker se vsled mnogih dodatnih kreditov, dovoljenih tekom tega sesijskega oddelka, kaže izdaten primanjkljaj nasproti svoječasemu proračunu deželnega zaklada za leto 1893., pooblašča se deželni odbor, da

pokrije primanjkljaj iz blagajničnih preostankov, oziroma potom kreditne operacije, katera pa ne sme prekoračiti svote 50.000 gld.

b) Kredit, dovoljen pod XIII. poglavjem, v 1. naslovu «Potrebščine» deželnega zaklada ter namenjen za «Podpore po uimah poškodovanim» zveksa se od 4000 gld. na 6000 gld.

V Ljubljani dné 13. maja 1893.

Šuklje.

Dr. Vošnjak.

Klun.

Višnikar.

Povše.

Ig. Žitnik.

Dr. Papež.

Murnik.

Vitez dr. Bleiweis.

Iv. Hribar.

Jos. Lenarčič.

H. Kavčič.

L. Svetec.

F. Stegnar.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Šuklje ima besedo, da utemeljuje nujnost svojega predloga.

Poslanec Šuklje:

Nujnost mojega predloga se na kratko dá utemeljiti. Vsi upamo, da že danes zvršimo deželno-zborsko zasedanje. Vsled tega, ker smo takorekoč že na pragu deželne sobane z namenom, zapustiti jo, kakor hitro mogoče, in z ozirom na to, da se je finančni odsek, kamor bi ta predlog spadal, že baval s tem predmetom gledé obeh točk, mislim, da bi bilo odveč, izročiti moj nasvet posebnemu komisijskemu posvetovanju in zaradi tega prosim, da pritrdi visoka zbornica nujnosti mojega predloga.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Šuklje predlaga, da visoka zbornica izvoli njegov predlog zmatrati nujnim.

Prosim glasovati in prosim gospode poslance, kateri pritrdé nujnosti, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost predloga je sprejeta. Gospod predlagatelj ima besedo, da utemeljuje svoj predlog v meritornem oziru.

Poslanec Šuklje:

Predlog moj, gospôda moja, se deli na dva dela. Prvi del je prav za prav le logična konsekvence onih ukrepov, ki so bili storjeni tekom drugega oddelka našega zasedanja. Skorej štiri tedne smo zborovali in ni ga minulo dneva, da ne bi se bil ta ali oni kredit za to ali ono napravo dovolil. To vse pa spreminja podoba naših financijelnih razmer. Pomislite, da, ko smo meseca septembra napravili proračun, je bila bilanca taka, da smo sklenili s presežkom v znesku 6465 gld. Vsled dodatnih kreditov pa, katere smo dovolili tekom drugega oddelka zasedanja našega, postala je bilanca drugačna. Vsega skupaj se je letos, ne oziraje se na zvišek pri novi bolnici, dodatnih kreditov dovolilo za 43.900 gld.

Da navedem le nekoliko glavnih točec, dovolili smo za »Glasbeno Matico« neobrestno posojilo 6000 gld., za nakup Robičeve zbirke 1500 gld., za napravo kamenitnega mostu čez Reko 6000 gld., za Ribniški vodovod 5000 gld., za Sevški in Begunjski vodovod 3900 gld., za Kočevski vodovod 6000 gld., za vodovod na Vrhniki 3000 gld., za napravo kopališča za blazne na Studenci 1500 gld. in za dekoracijsko shrambo in še za nekatere druge naprave pri gledališči dovolili smo danes 7300 gld.

Velika večina teh kreditov pride že tekom tega leta do izplačila, vsled tega treba skrbeti za pokritje, in zato meri moj nasvet na to, da se pooblašča deželni odbor, pokriti ta primanjkljaj, ki se kaže nasproti prvotnemu proračunu z blagajničnimi preostanki ter, v kolikor pa ti ne zadostujejo, potom kreditne operacije, ki pa mora biti omejena na maksimalni znesek, ki ga določimo s 50.000 gld.

S tem, mislim, sem zadosti utemeljil prvi del svojega nasveta.

Drugi del nujnega predloga, katerega stavim, se dà tudi prav na kratko podpirati. Kakor že več let sem, nahajate tudi v letošnjem proračunu med redno potrebsčino tisto zgodovinsko številko 4000 gld. za podpore poškodovanim po uimah. Ali, gospôda, letošnje leto je abnormalno. Že dolgo nismo imeli nobenega leta, ki bi bilo tako slabo kazalo v marsikaterem oziru, zlasti obžalovanja vredno je, da je že sedaj bilo toliko požarov po deželi. Kredit 4000 gld., skorej bi dejal, gotovo ne bode zadostoval, in gospod referent deželnega odbora je v finančnem odseku sam bil tega mnenja, da se ne bode shajalo s 4000 gld., temveč da bi kazalo povišati ta kredit. Vsled tega si usojam nasvetovati tudi glede podpor poškodovanim po uimah, da se dotični kredit od 4000 gld. poviša na 6000 gld. Prosim visoko zbornico, da blagovoli tudi v merito-ričnem oziru pritrditi mojima nasvetoma.

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec baron Apfaltrern ima besedo.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Um den ablehnenden Standpunkt, den ich sowohl der Unterfertigung des vorliegenden Antrages gegenüber eingenommen habe, als auch um die Abstimmung über den nunmehr begründeten Antrag zu motiviren, muß ich mir eine kleine Bemerkung zu machen erlauben, welche dahin zielt, daß ich die Nothwendigkeit nicht einsehe, jetzt für verschiedene Credite vorzusorgen, welche der Herr Antragsteller mit 43.000 fl. und beziehungsweise 2000 fl. angegeben hat und welche wohl auch diesen Betrag ausmachen mögen. Ich glaube, daß es deswegen nicht nothwendig ist, dafür vorzusorgen, weil die allermeisten, wenn nicht alle, doch erst im künftigen Jahre oder erst Ende dieses Jahres fällig werden, wo wir früher in der Lage sein werden, über das Budget pro 1894 einen Überblick zu gewinnen und infolge dessen mit größerer Beruhigung auf die Voti-

rung solcher Creditoperationen einzugehen. Bis zur Zeit des nächsten Landtages wird noch immer mit der Zahlung dieser meist für Wasserbauten und ähnliche Dinge votirten Beträge hingewartet werden können. Insoferne es bis zum September nicht Zeit hätte, sind ja die Cassabestände vorhanden, auf welche hingewiesen wurde, und der Landesauschuß kann sich mit diesen behelfen. Ich nehme also Anstand, dafür zu votiren und glaube immerhin, daß es nicht gut ist, wenn zu viel Geld vorhanden ist, da man leicht zu einer größeren Generosität sich versucht fühlt, als im entgegengesetzten Falle. Ich werde daher gegen den Antrag des Herrn Abgeordneten Stufje stimmen.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, preidemo na glasovanje in prosim gospode, ki pritrdé prvemu predlogu gospoda poslanca Sukljeja, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prvi predlog je sprejet.

Sedaj prosim gospode, ki pritrdé drugemu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet.

Predno prestopimo k nadaljevanju dnevnega reda, naznanjam, da sta prišla dva telegrama do predsedništva visokega deželnega zbora, v katerih se v prvem zahvaljujejo občine Sodražica, Jurjevica, Sušje, Gora in Loški Potok, da je deželni zbor izvolil sprejeti nasvet gospoda poslanca Pakiža, naj se načrt zakona, zadevajoč zgradbo ceste Hrib-Sodražica, predloži takoj v Najvišje potrjenje in ravno v tem zmislu se zahvaljujejo trgovci in v prvi razred uvrščeni davkoplačevalci iz Sodražice.

Prosim visoko zbornico, da vzame to telegrafično izraženo zahvalo na znanje.

Preidemo k točki 15., to je:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o načrtu novele k zakonu z dné 26. oktobra 1887. dež. zak. št. 2 1888. l., — agrarski zakon (k prilogi 38.).

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Entwurf einer Novelle zum Gesetz vom 26. October 1887, R. G. Bl. Nr. 2 de 1888, — Agrargesetz (zur Beilage 38.).

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! K agrarskemu zakonu z dné 26. oktobra 1887 je visoki deželni zbor sklenil dve resoluciji. Jedno v seji dné 26. novembra 1890 in zadnjo v seji dné 15. marca 1892.

Ta se takó-le glasi:

«Deželnemu odboru se naroča, da preiskuje, kako bi se dalo postopanje pri agrarskih operacijah sumarneje dognati in kako bi se dali troški tega postopanja ponižati, tudi se deželnemu odboru naroča, da naj stavi v tem oziru primerne predloge — oziroma, da naj v prihodnjem zasedanju, če mogoče, predloži zakona načrt, s kojim bi se v soglasji z lokalnimi razmerami spremenil in okrajšal deželni zakon z dné 26. oktobra 1887. leta, št. 2 dež. zak. l. 1888.»

Sedaj poroča deželni odbor, kaj je bil uspeh teh resolucij.

Dotično poročilo obseženo je večinoma v prilogi 38., deloma pa tudi v marginalnih številkah 52, 53 in 54 § 3. letnega poročila, o kojih se bode posebej poročalo.

Deželni zbor naročil je s prvo svojo resolucijo, da naj se našim razmeram primerne spremembe agrarskega deželnega zakona predlože.

V drugi resoluciji pa je naročil deželnemu odboru, da naj v prihodnjem zasedanju, če mogoče, predloži zakona načrt, s kojim bi se v soglasji z lokalnimi razmerami spremenil in okrajšal deželni zakon z dné 26. oktobra 1887, št. 2 dež. zak. iz leta 1888.

Tudi deželna komisija se je v svojem dopisu izrazila tako, da so formalna določila zakona za razdelbe manj vrednih in manjših zemljišč pač preveč zamotana in mnogokrat s troški spojena, ki niso v pravem razmerji z vrednostjo dotičnega zemljišča.

Pri tem deželna komisija v svojem dopisu z dné 9. marcija 1892 naravnost naglašja, da uči skušnja, da so troški razdelbe pri manjših zemljiščih večjega obsega.

Deželna komisija je tudi priporočala, da bi se zaradi pospešitve agrarskega poslovanja po analogiji zakonitih določil za civilno-pravno postopanje, po katerih se je za manjše slučaje ali za slučaje gotove vrste uvedlo okrajšano ali sumarno postopanje, tudi vpeljalo sumarneje postopanje.

Tako postopanje je deželna komisija posebno priporočala pri tistih provokacijah, v katerih predlagalci le za to prosijo, da se izvršene razdelbe skupnih zemljišč vpišejo v kataster in javne knjige.

Deželni odbor imel je torej za svoje delovanje označeno natančno mejo, po kateri mu je bilo postopati.

Precizno se je zahtevalo za agrarske slučaje manjšega obsega ali pa gotove vrste vpeljava sumarnega postopanja, koje bi stalo s sedanjim postopanjem nekako v tistem razmerji, v kojem se nahaja v civilni pravdi postopanje po sumarnem patentu proti postopanju po občnem sodnem redu.

Bilo je torej vpeljati tako postopanje in pri tem pred vsem določiti slučaje, za katere naj velja.

Deželni odbor izvršil je to svojo nalogo s tem, da agrarskega deželnega zakona ni v ničemur okrajšal; pač pa je spremenil nekatere paragrafe in o teh spremembah bodi v naslednjem govorica.

§ 11. pridal se je dostavek:

«Predpise zakona z dné 9. marcija 1885 l., dež. zak. št. 12, o pogozdovanji Krasa v vojvodini Kranjski je uporabljati samo dogovorno s pogozdovalno komisijo.»

Pri §§ 50. in 51. nasvetovana sprememba tiče se edino le števila provokantov; ko se je do sedaj zahtevalo, da je provokacija dopustna, če jo je vložila vsaj polovica opravičencev, bodi v prihodnje vsaka provokacija dopustna, če je vloži vsaj tretjina vseh opravičencev.

V poročilu deželnega odbora je nasvetovana sprememba dobro utemeljena, da si je gotovo, da se bode posel vsled tega agrarski komisiji le pomnožil. Ker je v korist narodno-gospodarskemu napredku želeli, da se skupna zemljišča kolikor mogoče vsa razdelé, ni ničesar ugovarjati proti nasvetovani spremembi.

Gledé postopanja samega določa načrt nekatere spremembe pri nekaterih paragrafih dosedanjega zakona.

Osnovna dela pričenjala so se sedaj s tem, da je lokalni komisar obhodil s svojimi mejokazalci meje dotičnega zemljišča in pri tem poizvedoval po osebah, pri razdelbi ali vreditvi vdeleženih.

Na podlagi tega obhoda in teh poizvedeb napravil je lokalni komisar «imenik neposrednih udeležencev», ki se je moral takoj, ali pa pozneje v družbi z nekim drugim registrom na določenem kraju razgrniti.

V tem oziru se nasvetuje h § 69. sledeči dostavek:

«Istotako se sme, kadar gledé pravilnosti in popolnosti sestavljenega imenika neposrednih udeležencev ni nobenega pomisleka, pri razdelbah ali uvedbah manjšega obsega ali priprostejšega načina predpisana razgrnitev dotičnega imenika in primerno razglasilo proti poznejšemu odobrilu deželne komisije v obče opustiti.»

Ko se dožene «imenik neposrednih udeležencev», skrb ima lokalni komisar, da na podlagi daljših poizvedeb in obširnih cenitev sestavi tako imenovani «popis ali register deželnih pravic».

Kaj ima obsegati ta register, določeno je v § 79. agrarskega deželnega zakona.

V predloženem načrtu se predlaga edina sprememba v tem, da se dosedanja §§ 79. in 80. stisneta v jeden sam § 79.

To združenje nima drugega pomena, nego da se je dobil prostor za nov § 80, ki se po nasvetovanem načrtu takó-le glasi:

«Pri razdelbah in uredbah manjšega obsega ali priprostejšega načina mora krajni komisar register deželnih pravic neposrednim udeležencem pri obravnavi, posebej za to določenej, h kateri je vsakega neposrednega udeleženca posebej povabiti, naznanivši mu izrečno določila tretjega in četrtega odstavka § 81. v vseh podrobnostih ustno razvedeti ter nadaljnjih štirinajst dnij v svojem uradnem prostoru na občni vpogled razgrnen imeti.

Kedar se gre za razdelbo in uredbo najpriprostejšega načina, se sme proti poznejši pritrditvi deželne komisije v predstoječem odstavku predpisana razodetev in pojasnitev registra deželnih pravic kot samostojen čin postopanja opustiti ter s pojasnitvijo v § 96. omenjenega načrta združiti.»

Istotako se § 81. spremeni v toliko, da se priklonijo sledeči dostavki:

«V slučaju § 79. jenja rok za vlaganje pritožeb osem dnij potem, ko je ponehal rok za razgrnitev registra, za one udeležence pa, katerim je vročiti izpiske iz registra ali ves register, nikakor ne pred 14. dnevi po tej vročitvi.

Vender je v slučaju § 80. pritožbo vložiti že pri obravnavi, najpozneje pa v dōbi 14. dnij po preteku obravnavnega dneva.

Vender je vsakemu udeležencu dano na voljo, v dōbi, določeni v predstojećem odstavku, ustno ali pismeno prositi pri krajnem komisariji, da se mu izroči izpisek iz registra deležnih pravic, ali pa da se mu proti povračilu prepisninskih stroškov izroči popolni prepis vsega registra deležnih pravic. Dotičnemu udeležencu jenja rok za vlaganje pritožbe šele 14 dnij po preteku dneva, ko mu je bil vročen izpisek ali popolni prepis.»

Ko je ugotovljen register deležnih pravic, napreduje delo na ta način, da lokalni komisar vse dožene, kar je potreba k dosegu tako imenovanega načrta o razdelbi ali vredbi.

Kako se ima s tem načrtom postopati, predpisano je v § 96. agrarskega dež. zakonika.

Pri tem paragrafu nasvetujejo se nekatere spremembe, ki so iz tiskanega deželno-odborskega poročila razvidne in kojih mi torej ni treba prečitati.

Iz predstojećega sledi torej, da ima sumarno postopanje po nasvetovanem načrtu obstajati v sledečih olehčavah in pospešitvah:

1.) da se sme «imenik neposrednih udeležencev» pri razdelbah ali uredbah manjšega obsega ali priprostejšega načina predpisana razgrnitev tega imenika in primerno razglasilo sploh opustiti pa le pod pogojem, da gledé pravilnosti in popolnosti ni nobenega pomsleka in da vse to pozneje deželna komisija odobri;

2.) da se sme pri razdelbah in uredbah manjšega obsega ali priprostejšega načina «register deležnih pravic» pri posebni obravnavi neposrednim udeležencem ustno razodeti z dostavkom, da ostane ta register še 14 dnij v uradnih prostorih lokalnega komisarja na občni ogled razgrnen;

3.) da se sme pri razdelbah in uredbah najpriprostejšega načina razglasba registra deležnih pravic kot samostojni čin postopanja sploh opustiti ter s pojasnitvijo razdelbenega, oziroma uredbenega načrta združiti — pa le proti poznejši ratifikaciji deželne komisije;

4.) da se sme z dovolitvijo deželne komisije, potem ko se je razgrnil razdelbeni ali uredbeni načrt, obmejitev s kolicí in pojasnilo na lici mesta sploh opustiti, in to pri vseh slučajih;

5.) da se smejo pri razdelbah ali uredbah manjšega obsega ali priprostejšega načina na podstavi razdelbenega načrta oddelilna zemljišča takoj na lici mesta s kolicí omejiti in če so vsi neposredni udeleženci zadovoljni, takoj tudi z mejniki zaznamovati;

6.) da se sme pri slučajih, pod števil. 5 navedenih, razdelbeni ali uredbeni načrt pri obravnavi neposrednim udeležencem ustno razodeti in pojasniti ter jim potem prepustiti, da si potem pritožbe iščejo svojih pravic.

V tem imela bi obstati vsa reforma agrarskega zakona, če se sprejme nasvetovani načrt.

Ta načrt pa sega po mnenji upravnega odseka premalo v jedro cele zadeve ter je na drugo stran tudi nepopolen, tako da bi se le težko dal skovati zakon ž njega, ki bi bil jasen in določen na vse strani.

V zadnjem oziru navaja se sledeče:

Olehčave in pospešitve postopanja hočejo se vpeljati za slučaje

- a) manjšega obsega,
- b) priprostejšega načina,
- c) najpriprostejšega načina.

Tu imamo tri vrste slučajev.

A v načrtu se niti z besedico ne omenja, kaki slučaji so «manjšega obsega», kaki so óni «priprostejšega načina» in končno óni «najpriprostejšega načina».

Kdo naj tukaj razsoja?

V prvi vrsti sevéda lokalni komisar. Pripetilo se bode, da bode lokalni komisar v Ljubljani imel slučaj za tacega, o kojem pravi zakon, da je «manjšega obsega», a óni v Postojni pa bode imel enak slučaj za slučaj «najpriprostejšega načina».

Pozneje se bode pa ogasila deželna komisija ali pa morda ministerska komisija, pa bode sodila, da slučaj ni niti manjšega obsega, niti najpriprostejšega načina, ter bode zaukazala, da naj se preobrne vse dosedanje delo in da naj se obravnavanje znova prične po tistih predpisih, ki veljajo za razdelbe večjega obsega.

Tukaj tiči velika nevarnost, da se bode delo, in sicer brezuspešno delo pomnožilo in da se bodo s tem pomnožili tudi nepotrebni troški.

Sploh ne gré, da bi se takrat, kadar se po leglatorsnem potu vpeljati hoče sumarno postopanje za gotove slučaje, ti slučaji tako jasno in natanko ne določili, da bi sploh dvom o njih mogoč ne bil.

Kaj bi se reklo, če bi se za civilno pravdo določilo sumarno ali malotno postopanje tako, da sta ta dva postopanja vporabljeni samo takrat, kadar se sodniku od slučaja do slučaja vidi potrebno, sumarno ali bagatelno postopati.

Tukaj se ima v zakonu določiti meja, ki je vsikdar jasna in gotova.

Sumarno postopanje velja za slučaj, kjer vrednost pravnega predmeta ne presega zneska 500 gld., malotno pa takrat, če tista vrednost ne presega zneska 50 gld.

Čemu bi se taka meja tudi v agrarnih operacijah ne postavila.

Če zemljišča, ki naj se razdelé ali kojih užitek naj se uredi, ne obsegajo več kakor 500 oralov, potem naj velja za take operacije sumarično postopanje. Sevéda upravni odsek danes nikakor ni v stanu določiti te meje, ker nema potrebnih podatkov in ker se je v tem oziru vender treba razgovoriti z lokalnimi komisariji in oziroma z deželno komisijo.

Po mnenji poročevalca bi se sumarno postopanje brez nevarnosti smelo vpeljati pri vseh slučajih, kjer skupno zemljišče obsega k večjemu 500 oralov.

Pri tem bi pa bilo še uvaževanja vredno, ali bi sploh ne kazalo gledé na nizko ceno zemljišč, s kojimi se pečajo v naši kronovini agrarne operacije, za vsak slučaj brez izjeme vpeljati eno in isto postopanje, to je sumarno postopanje.

Na vsak način bi moralo strankam prepuščeno biti, da se smejo pri vsakem slučaju na sumarno postopanje poravnati.

Sumarno postopanje bi imelo pač v tem obstajati, da se razdelbini načrt pripravi po določenih §§ 81. in 91., da se oddelilna zemljišča tukaj primerijo in z mejniki določijo.

O tem pa naj se razpiše razprava ter se naj pri njej razdelbeni ali uradbeni načrt vsem interesentom ustno razodene in pojasni proti temu, da je potem mogoča vsakovrstna pritožba.

Kar se tiče pritožeb proti imeniku neposrednih udeležencev ali pa proti registru deležnih pravic, se vse lahko združijo s pritožbami proti razdelbenemu ali uradbenemu načrtu.

Pritožbe proti imeniku in registru nemajo itak mnogo pomena, če lokalni komisar le količkaj natančno postopa.

Gotovo je, da se taci pritožbe le malo vloga, in še bolj gotovo je, da se taci pritožbe le malo usliši.

V sklično postopanje naj bi se torej kolikor mogoče skrčilo in združilo edino le z razdelbenim načrtom.

Ta načrt je itak najvažnejši akt vsake agrarske operacije in dotični deželni zakon poklada samo na njega največjo važnost.

Nasvetovani načrt dopušča olehčave in pospešitve postopanja le proti temu, da se pozneje za to izreče tudi deželna komisija.

Kaj tacega pa je gotovo napačno, ker tiči potem vse v rokah deželne komisije, ki bi mnogokrat razveljavila okrajšano postopanje ter tako zadevo zavlekla in podražila.

Deželna komisija naj bo pokorna zakonu, nikakor pa ne gré, da bi stala nad zakonom ter ga tako rekoč od slučaja znova ustvarjala.

Deželna komisija je že v svojem dopisu z dne 9. marca 1892 naglašala, da je veliko taci provokacij, v katerih predlagalci le za to prosijo, da se že izvršene razdelbe skupnih zemljišč vpišejo v kataster in javno knjigo.

Pri takih provokacijah je deželna komisija do sedaj tako postopala, kakor pri vsaki drugi komplikovani agrarski operaciji.

Ali tukaj ni treba drugega, da se deleži v katastersko mapo urišejo in javna knjiga popolni.

Tu bi pač najbolje kazalo, če bi se za te slučaje postavili dotični okrajni sodniki kot krajni komisarji, ki bi jih s pomočjo evidenčnega zemljemerca hitro in ceno dognali.

Dotični posebni troški pa bi se plačevali po tistih faktorjih, ki plačujejo troške agrarskih operacij sploh.

V tem oziru bi se moral spremeniti § 13. zakona z dne 26. oktobra 1887. leta.

Od strokovnjaške strani se naglašá, da tudi § 31. agrarskega zakona ne zadošča.

Po § 81. k agrarskemu zakonu izdanega izvršilnega ministerskega ukaza sme lokalni komisar v teku postopanja provizorije ustanovljati.

Nema pa te pravice v dóbi, ko se je izrekla provokacija za dopustno pa do tja, ko se je pričelo osnovno postopanje.

Ravno ta dóba pa je najnevarnejša, ker se je pokazalo, da skušajo oponentje ravno v tem času skupno zemljišče kolikor največ izkoristiti.

Nasvetuje se, da naj bi se zakon v toliko spremenil, da se krajnemu komisarju dá oblast, takoj od tiste dóbe, ko se je provokacija za dopustno izrekla, provizorije ustanovljati.

Ravnokar pa je došel tudi dopis visoke deželne vlade z dne 4. maja 1893, št. 1426/pr., ki slóve (bere — liest):

«Seine Excellenz der Herr Ackerbauminister, welchem ich als Vorsitzender der Centralcommission für agrarische Operationen den im Landtage eingebrachten Entwurf, betreffend Aenderungen des Theilungs-Reg.-Land.-Gesetzes, vorgelegt habe, hat mir im telegraphischen Wege eröffnet, daß gegen denselben sehr wesentliche Bedenken bestehen, worüber der Erlaß demnächst folgen wird.

Hievon beehre ich mich, dem löblichen Landesauschusse mit dem Bemerken Mittheilung zu machen, daß ich den zu gewärtigenden Erlaß dem löblichen Landesauschusse sofort bekannt geben werde.»

Upravnemu odboru z ozirom na ta dopis in druge že razložene pomisleke predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«V poročilu deželnega odbora, priloga 38., obseženi načrt novele k zakonu z dne 26. oktobra 1887, št. 2 iz leta 1888., se vrača deželnemu odboru z nalogom, da ga — uvažujé kolikor mogoče pomisleke upravnega odseka in visoke vlade, in predvsem uvažujé, da lokalne razmere za določene slučaje z vso silo zahtevajo vpeljavo pravega in na vse strani določenega in natančno obmejenega sumarnega postopanja — primerno preustroji in v prihodnjem zasedanji k razpravi znova predloži.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

16. Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila deželnega odbora:

B. Agrarne razmere.

16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3 des Rechenschaftsberichtes des Landesauschusses:

B. Agrarverhältnisse.

Poročevalec dr. Tavčar:

V marg. št. 52., 53. in 54. letnega poročila poročá deželni odbor o agrarskih operacijah, o tehniških oddelkih pri agrarskih operacijah in o agrarskih zemljemercih. Vse, kar je tu poročano, nima nobenega po-

mena več, ker se bode pozneje visokemu deželnemu zboru predložil načrt nekega dogovora, ki naj se sklene med agrarsko komisijo in deželnim odborom.

Ker tudi o točkah 50. in 51. nimam ničesar omenjati, predlagam v imenu upravnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«§ 3. letnega poročila, B «Agrarne razmere», se vzame na znanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, kateri se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka dnevnega reda je:

17. **Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca Šukljeta o preskrbovanji kraških pokrajin s pitno vodo (k prilogi 57.).**

17. **Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Šuklje, betreffend die Versorgung der Karstgegenden mit Trinkwasser (zur Beilage 57.).**

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Upravni odsek se je posvetoval o predlogu, katerega je stavil častiti gospod tovariš Šuklje glede dobave pitne vode za kraške pokrajine. Visoka zbornica me bode gotovo oprostila obširnega utemeljevanja, kajti gotovo je vsem častitim gospodom poslancem še v spominu temeljita razprava gospoda predlagatelja samega. V upravnem odseku se je omenjalo, da se je gledé preskrbljevanja pitne vode onim krajinam, kjer ljudje trpé pomanjkanja vode, deloma vsaj že marsikaj storilo, in tudi Vi veste, da je visoka zbornica v tem oziru že večkrat razpravljala o prošnjah različnih občin. Kolikor je upravnemu odseku znano, bodo se načrti večinoma lahko dali izvršiti. To velja gledé Postojnskega okraja, in tudi gledé Pivškega ozemlja konstatuje upravni odsek, da se bodo vsi načrti dali lahko izvršiti, kajti preiskava vodâ kaže, da je povsodi popolnoma zdrave in čiste vode dobiti pri globočini 14 metrov. Po načrtu deželnega inženirja gospoda Hraskega bi izpeljanje vseh projektov gledé vseh okrajev, ki trpé pomanjkanje vode, stalo 570.000 gld. Gotovo je res, da je to ogromna svota za našo deželo; ker so se pa nekateri projekti deloma že izvršili, deloma smo ravno letos dovolili izdatne podpore n. pr. za vodovode v Ribnici, na Vrhniki, v Kočevji i. t. d., sme se lahko vzeti 500.000 gld. kot ono, kar bode še treba za napravo vodovodov, vodnjakov i. t. d. Gotovo je tudi to še svota, katera na prvi hip plaši vsakega opazovalca. Vender je pa stvar silno nujna. Visoka zbornica se

spominja, da je pred dvema letoma južni železnici zahvalo izrekla, da je o času najhujše suše kraškim občinam brezplačno dovažala pitne vode, in če se pomisli, koliko je ljudstvo na Krasu pretrpelo letos v pomladi, potem se takoj vidi, da je stvar vredna napora visoke zbornice. Vsekako pa je gotovo, da nam bo mogoče doseči podporo tudi od strani države, kajti higijena, zdravje, blagostanje ljudstva v Avstriji spada pač pod eno prvih in najglavnejših skrbi državne uprave, in trditi se sme, da visoka vlada rada podpira razne občine za napravo vodnjakov in je v prejšnjih letih poljedelsko ministerstvo že precej takih podpor podelilo občinam kraškega ozemlja. Če računamo, da je tukaj interes države v prvi vrsti angažiran, da je njena dolžnost, skrbeti za zdravje ljudstva in ne le preskrbeti pitne vode ljudem, ampak tudi vode za napajanje živine, in če vpoštevamo, koliko sto tisočakov država daje za povzdigo živinoreje, in če razmotrivamo, da je glavni pogoj za živinorejo dobra zdrava voda, sprevidimo, da bode že iz tega stališča visoko ministerstvo gotovo pripravljeno, podpirati te naše toliko pomanjkanje trpeče občine pri napravi vodnjakov, oziroma vodovodov. Če se sme prienačevati to, kar se je po melioracijskem zakladu izvršilo, namreč, da se je dalo državne podpore celó do 50 % vseh troškov, in sicer za uravnave hudournikov, za napajanje suhih zemljišč in odvajanje vodâ iz mokrotnih krajev, smemo tudi tukaj, ko gre za preskrbljevanje vode, pričakovati, da se bode država poprijela enakega načela in upati smemo, da bode tudi za take namene prispevala polovico troškov, kajti stvar ni nič manj važna, ker gre za zdravje prebivalstva in za pospeševanje živinoreje, tako da se država ne bo mogla upirati neizprosni potrebi. Če smem torej izraziti nado, da bode vlada prispevala polovico vseh troškov, ki so, kakor sem že omenil, proračuneni na 570.000 gld., oziroma po odbitku onih svot, katere je dežela že privolila, na 500.000 gld. in prevzela torej stroške v znesku 250.000 goldinarjev na državo, potem bi prišlo še 250.000 gld. na deželo in dotične udeležence, občine in vasi. Tudi to, bi bila že velika svota, ali če se razdeli ta svota tako, da pripade na deželo in interesente, na vsak del 25 %, pripadlo bi na deželo še 125.000 gld. ali letnih 12.500 gld. za dâbo desetih let. Visoka zbornica je že za marsikatero druge stvari, ki gotovo v primeri s to silno važno zadevo niso bile tako važne, odločila višje svote, in torej menimo, da nas tudi ta svota letnih 12.500 gld. ne sme preveč preplašiti, sevéda pa poudarjam važnost pogoja, da se mora država poprej izreči, da je iz svoje strani pripravljena take stvari podpirati s tem, da prevzame polovico vseh troškov. Zaradi tega je predlog častitega gospoda tovariša Šukljeta popolnoma umesten, upravni odsek se ž njim v vsakem oziru strinja in le z vso gorečnostjo želi, da bi deželni odbor v najkrajši dâbi storil vse, kar mogoče in potrebno, in da bode izposloval pri visokem ministerstvu, da v prihodnjem zasedanju predloži državnemu zboru načrt zakona, po katerem bi se poljedelskemu ministru imel določiti posebni državni fond, iz katerega bi država zamogla deliti podpore, kakor iz melioracijskega zaklada, v deležih 30 do 50 %. Ker se bodo te akcije udeležili

tudi zastopniki Primorske in, kakor sem čul od dalmatinskih poslancev, tudi Dalmacije, nađejati se je, da se bode akciji posrečilo, doseči dotični zakon, po katerem bi se ustanovil poseben zaklad, iz katerega se bode kraškemu prebivalstvu pripomoglo, priti do dobre in zdrave pitne vode. Na podlogi teh kratkih pojasnil predlagam v imenu upravnega odseka :

Visoki deželni zbor naj sklene :

«Predlog poslanca prof. Šukljeta in drugov o preskrbovanji kraških pokrajin s pitno vodo se izroči deželnemu odboru z naročilom, da izposluje pri visoki vladi, kar najhitreje mogoče, da visokoista predloži državnemu zboru poseben načrt zakona za preskrbovanje kraških pokrajin s pitno vodo, in sicer na podstavi, da se pokritje vrši po načinu državnega melioracijskega zaklada po prispevkih države, dežele in udeležencev.»

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež :

Preskrbljevanje vode kraškim pokrajinam je tako nujno vprašanje in sega tako globoko v živelj našega naroda, oziroma prebivalstva velikega dela naše dežele, da je pač popolnoma opravičeno, kar predlaga upravni odsek. Mali zneski, ki so se poprej dovoljevali za take namene, zadostovali so edino le kot palijativna sredstva. To se vidi iz tega, ako se pogleda, kako nezadostne so bile naprave vodnjakov, kalov in napajališč, ki so na tako nepraktičnih mestih, da se še ne morejo spojiti s sedanjim načrtom.

Prispevati se mora torej hitro, da se hitro preskrbi, kar treba, da se odpomore potrebi v krajih, kjer ljudstvo trpi pomanjkanje vode. — In kako naj se prispeva? S posojili, s podporami, s zakonom. V tem oziru so bili Begunčani in Sevsčani najbolj praktični; najeli so si posojilo in so takoj pričeli graditi prvi veliki vodovod na Krasu; in mogoče je, da bode ta vodovod dodelan v dveh ali treh mesecih, kakor mi je pravil deželni inženir Hrasky, in potem bodo imeli vode. Podpora jim bode gotovo došla tudi še od sedaj naprej od strani države, še predno bode zakon stopil v veljavo.

Ta zakon jim pa ne bode prinesel nobene podpore, njim ne in tudi drugim občinam ne, katere si, ne da bi čakali na bodoči zakon, dodelajo svoje vodne naprave tako pridno in pogumno, kakor podobni Selsček in Begunje s pripomočjo najetih posojil, kajti državni zakon, kakor ga predlaga gospod poslanec Šuklje, bode hasnil le onim občinam, ki se bodo še le potem, ko bode sklenen in pravomočen ta zakon, zdramile in poizvedle, da imajo postavno pot do dežele in do države, kjer se jim lahko ustreza po novem zakonu gmotno podpora, če si hočejo napraviti kak vodovod, kak vodnjak ali kako kapnico. Kadar bode zakon sklenen po analogiji državnega melioracijskega zakona z leta 1884., določeno bode, kaki prispevki pripadajo državi, deželi in interesentom, potem bode

treba še za vsak poseben večji vodovod ali za gotove skupine, za katere bi pa morali biti izgotovljeni vsi načrti in proračuni, posebnih deželnih zakonov kakor glede zgradb pri hudournikih.

In nazadnje bode vender le treba sile, kajti brez vodnih zadrug se ne bo dalo ničesar doseči; da bi bili vsi udeleženci zadovoljni s tem, da morajo prispevati gotove zneske, to se ne bode nikdar zgodilo, in potem bode po § 45. vodopravnega zakona treba sile. Torej treba uvaževati, da, kadar ima kje kaka vas že danes svoj vodovod, ali svoj vodnjak, ali svojo kapnico dodelano, jej po tem zakonu ne bode mogoče ničesar dobiti.

Jaz ne govorim proti zakonu, temveč bodem sam zanj glasoval, kajti zakon je vender koristen za one, ki kasneje pridejo in ki hočejo si delati vodne naprave. Ampak če bodo enkrat imeli dozidane svoje vodovode ali sploh izdelane zgradbe za pridobitev vode, potem po zakonu ne bodo imeli pravnega naslova, šele kasneje izreči: mi želimo na podlogi zakona državne podpore za dodelane vodne naprave. Zakon ta bode le za one, ki si pozneje gradijo vodne naprave, ne pa za že dovršene vodovode, akoravno bi morebiti ne bila poplačana dotična posojila. Zato pravim, da sem popolnoma za predlog upravnega odseka, naj se vlada naprosi, da predloži državnemu zboru dotični zakon; da pa zmatram kot velevažno stališče, da se tudi odslej naprej dovoljujejo podpore za vodne naprave, in da se ne čaka, dokler se zakon sklene. To naglašam tudi za to, ker imamo že načrt za Ambruški vodovod, glede katerega se hočem zavarovati, da ne bi se videl v današnjem sklepu, v prošnji za državni zakon, nekak moratorium za državne podpore in za deželne, in da bi se ne čakalo, dokler se ne reši današnja prošnja za državni zakon, kajti prošnja za Ambruški vodovod že celo leto čaka rešitve pri centralni vladi na Dunaji in mislim, da se ne dà nič proti temu ugovarjati, ako se tudi zanaprej dovoljujejo deželne podpore po 30 % in da se deluje na to, da čim prej pride kaka pomoč od države.

Gospod poslanec Šuklje je očital, da se je od deželnega odbora doslej premalo storilo v tej stvari in da je v letnem poročilu le pisano, kakor da bi bil deželni odbor kaj storil, da pa ni ničesar storil. Reči moram, da so bile naprave, za katere smo poprej dovoljevali doneske, kakor sem že prej rekel, samo palijativne naprave.

Tukaj pa gre za važne stalne naprave, in tukaj se je moralo previdno ravhati in zaradi tega so se stavili pogoji, da se podpore, ki so se dovolile, izplačajo šele, kadar je dotična naprava zagotovljena, in sicer polovica, kadar so pri vodovodu položene cevi, pri kapnici, kadar se dovrši ozidje, in druga polovica, kadar je cela zgradba dovršena.

Ako bi oni kraji, za katere smo lani dovolili podpore, popolnoma izpolnili te pogoje, potem dobijo dotične prispevke brez zadržanja, in poleg tega dobijo prispevke oni kraji, katerim smo letos dovolili podpore, kadar izpolnijo pogoje. Ako dotične občine posnemajo vzgled, katerega sta jim dali podobni Begunje in Sevsček, lahko že letos dobijo deželne prispevke, če ne, pa ne preostaje drugega, nego da

deželni odbor tudi čaka. Končno pride zakon in potem se jim bode moralo pripomoči do vodnih zgradb, kolikor mogoče tudi proti njih volji. Gospod poslanec Šuklje pravi, da se prošnja za zakon ni predložila vladi. Jaz pravim, da se on moti, ker se je stvar predložila vladi. Na strani 52. letnega poročila je naveden sklep visoke zbornice z leta 1890., da je naprositi vlado, da naj predloži načrt državnega zakona, in potem je dostavljena končno še deželnega odbora prošnja, ki se glasi:

«Der gefertigte Landesausschuss beehrt sich nun, der löblichen k. k. Landesregierung die vorstehend bezeichneten Operate mit dem angelegentlichen Ersuchen um geneigte und dringende Befürwortung zur Erwirkung einer Hilfsaction höhererorts vorzulegen.» — To je pa tudi v istini zmatrala vlada kot prošnjo za stalne podpore in za prirejevanje državnega zakona. Kakor sem čul, ustanovil se je na Dunaji nek bureau za tehniške študije vodnih razmer na Krasu in, če se ne motim, tudi za Dalmacijo. Uverjen sem, da se bodo v tem bureau-u najprej po hidrotehnikih študirali načrti in potem bode vlada v stanju, izreči se, koliko bode prispevala k tem troškom iz zneska 500.000 gld., ali če prištejemo svote, ki so se že lani dovolile, 570.000 gld., kateri so že sprejeti v državni proračun. Koliko bi nam sedaj trebalo, vlada ne more brez načrtov vedeti in torej tudi ne more nobene svote postaviti v proračun. Glede na vse to, mislim, da sem opravičil vse, kar se mi je očitalo. Še enkrat pa naglašam, da se zavarujem — in jaz mislim, da je to tudi stališče vse visoke zbornice, — da vlada ne sme čakati, da jej dojdejo vsi načrti in da potem spravi samo načrt zakona v državno zbornico, kajti treba je to, kar je že dodelano, takoj rešiti in podpore dovoliti, predno je ustvarjen državni zakon. Upam, da bo vlada našim željam v kratkem ustregla.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Povše:

Ugovora proti nasvetu ni, to pa, kar je navajal gospod predgovornik, je le popolnitev mojega poročila. Jaz sam teh stvari nisem navajal, da ne bi bil preobširno govoril. Torej nimam ničesar več omeniti.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje. Prosim gospode poslance, kateri pritrdé predlogu upravnega odseka, naj izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prestopimo k daljni točki, to je:

18. Ustno poročilo upravnega odseka o predlogu c. kr. deželne agrarske komisije v Ljubljani zarad pogodbe gledé nastavljenja potrebnega zemljemerskega osebja pri agrarskih operacijah (k prilogi 59.).

18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Antrag der k. k. Landes-Agrarcommission in Laibach wegen eines Uebereinkommens zur Anstellung des erforderlichen geometrischen Personales bei den agrarischen Operationen (zur Beilage 59).

(Deželnega glavarja namestnik gospod baron Oton Apfaltrern prevzame predsedstvo. — Landes-hauptmann-Stellvertreter Herr Otto Baron Apfaltrern übernimmt den Vorsitz.)

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Deželni odbor nam je v prilogi 59. predložil načrt nekega dogovora z c. kr. deželno komisijo za agrarske operacije gledé nastavljanja osebja pri agrarskih operacijah. Stvar je na kratko take. Pritožbe, da je postopanje pri agrarskih operacijah predrago in prepočasno, so splošne. Da so opravičene te pritožbe, to pripoznavamo mi in to priznava tudi vlada sama. Deželni odbor je skušal odstraniti te nedostatke s tem, da nam predlaga načrt novele k deželnemu zakonu, z druge strani pa je prišla vlada, katera misli, da bi se to dalo doseči po drugi poti. Deželna vlada opozarja nas — in to je notorično — da je tehnično osebje dosedaj nekako pomanjkljivo delovalo. Skušnje imamo na Notranjskem, kjer se je vsled malomarnosti in nesposobnosti tehnikov delo moralo ponoviti, kar je prouzročilo ogromnih troškov. Vlada predlaga, stvar tako popraviti, da bi se pri vsakem okrajnem glavarstvu tehnično osebje združilo v tehnični oddelek, kateremu bi se na čelo postavil nadgeometer, ki bi bil na jedni strani nekak tehnični pomagač in svétnik lokalnega komisarja, ki bi pa v glavni stvari imel paziti, da bi tehnično osebje zadovoljalo nalogi, katero ima spolniti. Deželni odbor je predložil dotični dogovor, v katerem se je vsaj v glavnem delu doseglo soglasje. Kar se tiče upravnega odseka, pripoznal je, da je v resnici pričakovati od tega, da bi se nastavil nadgeometer pri vsakem krajnem komisarstvu, veliko uspeha, in pričakovati je, da bi se vsled tega mnogo troškov prihranilo. Upravni odsek se je pri tem vprašanji tudi pečal z finančno stranjo. Vlada zahteva, da naj se jej, če se sklene ta dogovor, za leti 1894. in 1895. dà kredita po 15.000 gld., za leto 1893. pa, ki je do polovice že preteklo, 7500 gld. Upravni odsek je bil mnenja, da s tem stanje ne bode slabše. Sedaj se lahko reče, da je bilo na tem polji troškov počez več, kakor 10.000 gld. na leto. Ker je pa obljubljeno, če se sklene dogovor z vlado, da se bode leta 1894. tudi ustanovil tretji krajni komisariat v Novem Mestu, je gotovo, da bi se odslej ne izhajalo z manj nego 15.000 gld. Finančno stanje vsega vprašanja torej ne bode slabše, če se dogovor sklene, vpelje pa tretji lokalni komisariat. Samo za leto 1893. račun ne gre prav skupaj. Vlada zahteva, da se sprejme v ta dogovor za leto 1893. dovoljenje kredita 7500 gld., dasiravno v tem letu tretji krajni komisariat še ne bode posloval. Proračunjene so za leto

1893. operacije samo na 9000 gld., in torej bi prišlo na pol leta samo 4500 gld., med tem, ko vlada sedaj tirja 7500 gld. Stvar se je pa pojasnila. Na jedni strani je ta svota le maksimalni kredit, ki se morebiti ne bode ves porabil, na drugi strani pa se je naglašalo, da, ko se bo ustanovil tretji krajni komisariat v Novem Mestu, treba bode nekaj novih naprav. Z ozirom na to, da bi bilo sicer za leto 1894. nekoliko več stroškov, ko bi se preskrbel s potrebnim orodjem tretji komisar, odločil se je upravni odsek tudi za kredit 7500 gld., katerega vlada želi za leto 1893.

Kar se tiče dogovora samega, je tiskan. Deželni odbor priporoča, da naj se § 1. dodane dostavek, da naj se od vsake osebe, ki bi se imenovala, zahteva, da je zmožna slovenskega ali kakega družnega slovenskega jezika v pisavi in govoru in seveda tudi nemščine. Upravni odsek je mislil, da takega dostavka ne bi bilo treba, ker se mora imenovanje itak predložiti predvsem deželnemu odboru, ki je ima potrditi. Da bi pa naš deželni odbor ne zahteval znanja slovenske od dotičnih kompetentov, ni pričakovati. Končno pa tudi mislim, da je vlada sama danes na tem stališču, da mora uradnik, če se imenuje za našo kronovino, znati slovenski ali vsaj sorodni jezik, in zaradi tega menim, da ni treba dotičnega dostavka sprejeti v zakon, temveč da zadostuje, ako se deželni odbor po resoluciji opomni na dolžnost svojo v tem oziru. § 4. in 8. tega dogovora sta se nekoliko spremenila, naglašal bodem pa te spremembe šele v nadrobni razpravi.

Pričakovaje, da se bode vsled dogovora prihranilo nekaj stroškov in, če to ne, vsaj pospešilo poslovanje glede agrarskih operacij, nasvetujem za sedaj v imenu finančnega odseka le:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«1.) Predležeči načrt z nasvetovanimi spremembami se odobruje;

2.) deželnemu odboru se daje pooblastilo, da sklene dogovor.

Resolucija.

Deželnemu odboru se naroča, da dogovora prej ne sklene, dokler mu niso podane vse garancije, da se s pričetkom leta 1894. ustanovi tretji krajni komisariat; istotako se mu naroča, da svojega v § 1. tega dogovora pridržanega pritrjenja nikdar ne izreče, če ni dokazano, da je dotična oseba večja slovenskemu ali kakemu drugemu slovanskemu jeziku in nemškemu jeziku v besedi in pisavi.»

Prosim, da visoka zbornica takoj prestopi v nadrobno razpravo.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Die Herren haben den Antrag des Herrn Berichterstatters, sofort in die Specialdebatte einzugehen, angenommen; ich erlaube jene Herren, welche diesem Antrage ihre Zustimmung ertheilen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Wir werden nunmehr in die Specialdebatte eingehen. Vielleicht wird es dem hohen Hause genehm sein, den Vor-

schlag zu acceptiren, daß von dem Uebereinkommen nur die betreffenden Paragraphe aufgerufen und dieselben, wenn niemand zum Worte sich meldet, als angenommen angesehen werden. Ist dieser Vorgang genehm, so bitte ich jene Herren, welche dafür sind, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Es ist der Fall, ich bitte den Herrn Berichterstatter, darnach vorzugehen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Prvi odstavek § 1. ostane nespremenjen. V drugem odstavku pa se imajo v slovenskem tekstu izbrisati besede «po izvršenem zaslišanju deželnega odbora kranjskega». Namestu tega je vrniti besede «porazumno z deželnim odborom kranjskim».

Na dotičnem mestu v nemškem tekstu je izbrisati besede: «nach gepflogenem Einvernehmen mit dem krainischen Landesauschusse». Namestu tega je vrniti besede: «mit Zustimmung des krainischen Landesauschusses».

To je tista stara navada pri vladi, da rajše rab izraz «zaslišanje» nego «porazumno».

§ 1. se torej glasi:

«§ 1. Deželni odbor kranjski prepušča nastavljanje za zemljemerska dela pri agrarskih operacijah potrebne tehniskega osebja, katero mu pristaja po določilu § 63. r. in u. dež. zak., c. kr. deželni komisiji za agrarske operacije na Kranjskem pod pridržkom, da je za vsako od c. kr. deželne komisije nameravano nastavljenje posameznih tehniških moči dobiti prej njegovo pritrditev, naj gre pri tem za novo nastavljenje ali za premestitev iz katere druge dežele za Kranjsko.

Razen slučaja odpustitve iz službe disciplinarnim potom sme se službena odpoved kakemu v smislu predstojčega odstavka nastavljenih tehnikov kakor premostitev kakega tehnikov v drugo deželo zgoditi le porazumno z deželnim odborom kranjskim.

§ 1. Der krainische Landesauschuss überlässt die ihm gemäß der Bestimmung des § 63 Th. R. U. G. zustehende Bestellung des zu den geometrischen Arbeiten bei agrarischen Operationen erforderlichen technischen Personales der k. k. Landescommission für agrarische Operationen in Krain, vorbehaltlich seiner fallweise vorher einzuholenden Zustimmung zu der von der k. k. Landescommission beabsichtigten Bestellung der einzelnen technischen Kräfte, mag es sich hiebei um die Neubestellung oder um die Versetzung aus einem andern Lande nach Krain handeln.

Abgesehen von dem Falle der Dienstesentlassung im Disciplinarwege hat die allfällige Dienstesündigung an einen der im Sinne des vorstehenden Absatzes bestellten Techniker, sowie die Versetzung eines derselben in ein anderes Land nur mit Zustimmung des krainischen Landesauschusses zu geschehen.»

K. k. Hofrath Baron Hein:

Ich möchte ganz kurz erklären, daß die Regierung die vom Herrn Berichterstatter vorgeschlagene Aenderung, wonach die Dienstesündigung, sowie die Versetzung mit Zustimmung des Landesauschusses zu geschehen habe, acceptirt. (Poslanec dr. Papež: — Abgeordneter Dr. Papež: «Dobro!»)

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht noch jemand das Wort zu ergreifen zu § 1?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, nehme ich diesen Paragraphen des Uebereinkommens mit der vom Herrn Bericht-erstatte vorgebrachten und von der Regierung genehmigten kleinen Aenderung als angenommen an.

Poročevalec dr. Tavčar:

§ 2. ostane nespremenjen ter se glasi:

«§ 2. za plačevanje zemljemerskega oseboja, za na-pravo morebiti še potrebnih zemljemerskih instrumentov in rekvizitov in za dotiranje v § 114. r. in u. dež. zak. omenjenih novčih zalog dovoljuje se c. kr. deželni komisiji, in sicer v zvrho porabe po vsakokratni dejanski potrebi, za II. polletje leta 1893. neprekoračen kredit v znesku 7500 (sedem tisoč pet sto) goldinarjev in za leti 1894. in 1895. neprekoračen kredit letnih 15.000 (petnajst tisoč) goldinarjev.

Porabna doba kredita, dovoljenega za vsako nave-denih let se razteza do 31. marea prihodnjega leta.

§ 2. Behufs Entlohnung des geometrischen Personales, Anschaffung der etwa noch erforderlichen geodätischen In-strumente und Requisiten und Dotierung der im § 114 Th. R. L. G. bezeichneten Geldverläge auf Rechnung des Landes wird, und zwar zur Inanspruchnahme nach Maß-gabe des jeweiligen effectiven Bedarfes der k. k. Landes-commission für das II. Semester des Jahres 1893 ein nicht überschreitbarer Credit im Betrage von 7500 (sieben-tausend fünfhundert) Gulden und für die Jahre 1894 und 1895 ein nicht überschreitbarer Credit von jährlich 15.000 (fünfzehntausend) Gulden eröffnet.

Die Verwendungsdauer des für jedes der bezeichneten Jahre eröffneten Credits erstreckt sich bis zum 31. März des folgenden Jahres.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort:

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so sehe ich § 2 als genehmigt an.

Poročevalec dr. Tavčar:

§ 3. ostane nespremenjen ter se glasi:

«§ 3. C. kr. deželna komisija je upravičena — pod pridržkom v sledečem odstavku navedenega slučaja — brez daljnega zaslišanja deželnega odbora v tega imenu nakazovati neposredno pri deželni blagajnici ali pri c. kr. davčnih uradih plačila na račun v § 2. omenje-nih kreditov.

Nakazilo nagrad in podpor zemljemerskemu osebju zahteva pa, da se v vsakem posameznem slučaju dobi poprej pritrditev deželnega odbora kranjskega.

§ 3. Die k. k. Landescommission ist berechtigt — vor-behaltenlich des im folgenden Alinea bezeichneten Falles — ohne weiteres Einvernehmen mit dem Landesauschusse Namens desselben unmittelbar bei der Landescaffe oder den

k. k. Steuerämtern Zahlungen auf Rechnung der im § 2 bezeichneten Credite anzuweisen.

Die Anweisung von Remunerationen und Aushilfen an das geometrische Personal erfordert jedoch die in jedem einzelnen Falle vorher einzuholende Zustimmung des krai-nischen Landesauschusses.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so sehe ich den § 3 als genehmigt an.

Poročevalec dr. Tavčar:

V § 4. je upravni odsek sklenil, da naj se v prvem odstavku slovenskega teksta izbriše sledeči končni stavek: «vender pa se svote za plačevanje svetovalcev krajnega komisarja in voditeljev tehniških oddelkov povrnejo iz državnega zaklada».

Temu primerno je v nemškem tekstu izbrisati končni stavek: «jedoch erfolgt der Ersatz für die Entlohnung der Beiräthe des Localcommissärs und der Leiter der tech-nischen Abtheilungen aus dem Staatsschatze».

To se samo po sebi razume, ker velja pogodba samo za tehnični personal. Te besede so torej nepotrebne in zaradi tega naj se izpusté.

§ 4. se torej glasi:

«§ 4. Deželi je po smislu §§ 63., 112., odst. 4. in 119. r. in u. dež. zak., kakor dotičnih določil minister-skega ukaza z dné 30. julija 1888. l., dež. zak. št. 17, pridržano popolno povračilo svot, izdanih na podstavi dovoljenih kreditov.

C. kr. deželna komisija bo za to skrbela, da se bode v § 112. r. in u. dež. zak. navedeni stroški le v izjemnih slučajih plačevali predplačiloma iz novčih zalog krajnih komisarjev.

§ 4. Dem Lande bleibt der volle Ersatz der auf Grund der eröffneten Credite zur Verausgabung gelangten Beträge gemäß der §§ 63, 112, Al. 4 und 119 Th. R. L. G., sowie die bezüglichlichen Bestimmungen der Ministerialverordnung vom 30. Juli 1888, L. G. B. Nr. 17, vorbehalten.

Die k. k. Landescommission wird Vorfrage treffen, damit die im § 112 Th. R. L. G. bezeichneten Kosten nur in Ausnahmefällen aus den Geldverlägen der Localcommissäre vor-schussweise bestritten werden.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, nehme ich den § 4 in dieser Weise als angenommen an.

Poročevalec dr. Tavčar:

§ 5. ostane nespremenjen in se torej glasi:

«§ 5. Vsako na podstavi dovoljenih kreditov od c. kr. deželne komisije nakazano plačilo je zajedno na-znani deželnemu odboru.

Najdalje do srede meseca aprila vsakega leta mora c. kr. deželna komisija poslati deželnemu odboru poračun o gospodarjenji na podstavi dovoljenih kreditov, kakor izkaz o stanji posameznih agrarskih operacij in o stroških, ki so narasli pri vsaki teh operacij.

§ 5. Jede auf Grund der eröffneten Credite durch die f. f. Landescommission zur Anweisung gelangte Zahlung ist unter einem dem Landesauschusse bekannt zu geben.

Bis längstens Mitte April jedes Jahres hat die f. f. Landescommission dem Landesauschusse eine Abrechnung über die Gebarung auf Grund der eröffneten Credite, sowie einen Nachweis über den Stand der einzelnen agrarischen Operationen und über die bei jeder derselben erlaufenden Kosten zu übermitteln.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wird gegen § 5 nichts eingewendet?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so nehme ich ihn als genehmigt an.

Poročevalec dr. Tavčar:

§ 6. ostane nespremenjen in se torej glasi:

«§ 6. deželnemu odboru kranjskemu je na voljo dano, vsak čas po kakem svojem članu ali uradniku pri c. kr. deželni komisiji ali pri posameznih c. kr. krajnih komisarijih, odnosno pri tehniških oddelkih teh komisarjev pozvedovati o denarnem gospodarjenji in o stanji posameznih agrarskih operacij, kakor o napredovanji postopanja in o rabnosti tehniškega osobja, in v to svrhu pogledati račune in tehniške operate, jih presojsati ter zahtevati pojasnila.

§ 6. Dem krainischen Landesauschusse steht es frei, jederzeit durch eines seiner Mitglieder oder einen Beamten sowohl bei der f. f. Landescommission, als bei den einzelnen f. f. Localcommissären, beziehungsweise den technischen Abtheilungen derselben über die Geldgebarung und über den Stand der einzelnen agrarischen Operationen, sowie über den Gang des Verfahrens und die Verwendbarkeit des technischen Personales Erhebungen zu pflegen und zu diesem Zwecke die Rechnungsführung und die technischen Operate einzusehen, zu prüfen und Aufklärung zu verlangen.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wird gegen den § 6 was eingewendet?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so nehme ich ihn als genehmigt an.

Poročevalec dr. Tavčar:

§ 7. ostane nespremenjen in se glasi:

«§ 7. Predpise gledé visokosti plačil zemljemercev in tehniških pomočnikov, kakor poljskih doklad in potnih povračil istim je izdavat v sporazumljenji z deželnim odborom.

§ 7. Die Vorschriften, betreffend die Höhe der Entlohnungen der Geometer und technischen Hilfskräfte, sowie die Feldzulagen und Reisevergütungen an dieselben sind in Einvernehmen mit dem Landesauschusse zu erlassen.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wird gegen den § 7 etwas eingewendet?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so nehme ich ihn als genehmigt an.

Poročevalec dr. Tavčar:

V § 8. slovenskega teksta naj se namestu besedi: «pričenski s prvim dnem onega meseca, ki je končal, predno se je ta dogovor sklenil», vrine besede: «s 1. julijem 1893»; — v nemškem tekstu naj se besede: — «vom ersten des dem Abschlusse dieses Uebereinkommens vorangehenden Monats an» spremené v «mit 1. Juli 1893».

§ 8. se torej ima glasiti:

«§ 8. prejemki od deželnega odbora doslej nastavljenega zemljemerskega osobja se s 1. julijem 1893. prevzemó na račun kredita, dovoljenega c. kr. deželni komisiji za leto 1893. C. kr. deželni komisiji ostane prepuščeno, sedanje službene pogodbe tega osobja potom dogovora s tem osobjem primerno prenamediti, eventuelno v imenu deželnega odbora službe odpovedati.

§ 8. Die Bezüge des vom Landesauschusse bisher bestellten geometrischen Personales werden mit 1. Juli 1893 auf Rechnung des für das Jahr 1893 der f. f. Landescommission eröffneten Credits übernommen. Der f. f. Landescommission bleibt es überlassen, die dermaligen Dienstesverträge dieses Personales im Wege der Vereinbarung mit demselben entsprechend abzuändern, eventuell namens des Landesauschusses die Dienstesfindigung vorzunehmen.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Wünscht jemand zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, so ist § 8 in dieser vom Herrn Berichterstatter vorgeschlagenen Fassung angenommen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Naslov ostane nespremenjen in se torej glasi:

«D o g o v o r,

kateri se je na podstavi pooblastila c. kr. poljedelskega ministerstva z dné, in na podstavi deželnozborskega sklepa z dné sklenil med c. kr. deželno komisijo za agrarske operacije na Kranjskem na jedni in med deželnim odborom kranjskim na drugi strani, in sicer glede nastavljanja za zemljemerska dela pri agrarskih operacijah potrebnega tehniškega osobja in glede predplačil, katera zadenejo deželo povodom izvršitve agrarskih operacij.

U e b e r e i n k o m m e n,

welches auf Grund der Ermächtigung des f. f. Ackerbauministeriums vom, 3., sowie auf Grund des Landtagsbeschlusses vom zwischen der f. f. Landescommission für agrarische Operationen in Krain einerseits und dem krainischen Landesauschusse andererseits abgeschlossen wurde,

und zwar in Betreff der Bestellung des zu den geometrischen Arbeiten bei agrarischen Operationen erforderlichen technischen Personales und in Betreff der das Land aus Anlaß der Durchführung agrarischer Operationen treffenden Vorshußleistungen.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern :

Wenn nichts eingewendet wird, so sehe ich den Titel als angenommen an.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Poročevalec dr. Tavčar:

Predlagam, da se dogovor sprejme takoj tudi v tretjem branji.

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern :

Ich bitte, nunmehr die dritte Lesung vorzunehmen und erliche jene Herren, welche dem in zweiter Lesung angenommenen Uebereinkommen in dritter Lesung ihre Zustimmung ertheilen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Das Uebereinkommen ist in dritter Lesung angenommen. Damit ist auch der erste Auschussantrag angenommen. Ich bitte, nunmehr den zweiten Antrag zu verlesen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Drugi predlog upravnega odseka se glasi :

«2.) deželnemu odboru daje se pooblastilo, da sklene dogovor.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern :

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ich bitte nun jene Herren, welche diesem Antrag ihre Zustimmung ertheilen, sich zu erheben.

(Obvelja. — Angenommen.)

Der zweite Antrag ist angenommen.

Poročevalec dr. Tavčar:

Iz previdnosti nasvetuje upravni odsek še nastopno resolucijo:

«Deželnemu odboru se naroča, da dogovora prej ne sklene, dokler mu niso podane vse garancije, da se s pričetkom leta 1894. ustanovi tretji krajni komisarijat; istotako se mu naroča, da svojega v § 1. tega dogovora pridržanega pritrenja nikdar ne izreče, če ni dokazano, da je dotična oseba večča slovenskemu ali kakemu drugemu slovanskemu jeziku in nemškemu jeziku v besedi in pisavi.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern :

Wünscht jemand zur dieser Resolution das Wort zu ergreifen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, schreiten wir zur Abstimmung und ich erliche jene Herren, welche für diese Resolution sind, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Die Resolution ist angenommen.

Wir übergehen nun zum nächsten Punkte der Tagesordnung, das ist:

19. Ustno poročilo upravnega odseka glede uvrstitve več v cestnem skladovnem okraji Velikolaškem se nahajajočih občinskih cest med okrajne ceste (k prilogi 60.).

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung mehrerer im Straßenconcurrentbezirke Großlaschitz vorkommenden Gemeindefstraßen in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 60.).

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka mi je čast poročati o poročilu deželnega odboru v prilogi 60. glede uvrstitve več v cestnem skladovnem okraji Velikolaškem se nahajajočih občinskih cest med okrajne ceste.

V letih 1889. in 1890. predloženih je bilo nekoliko prošelj občin Turjak in Lužarje-Vlaka, potem občine sv. Gregor in okrajnocestnega odbora Velikolaškega za uvrstitev nekaterih v dotičnem okraji se nahajajočih občinskih cest med okrajne ceste.

Dotične prošnje so se v visoki zbornici obravnavale in deželnemu odboru se je naročilo, naj o njih natančno poizveduje in potem visokemu deželnemu odboru poroča. Deželni odbor je poslal svojega strokovnjaka nadinženirja Witschla na lice mesta, da se natančno o razmerah pouči in je potem stavil v tej prilogi svoje nasvete. Gospodarski odsek je uvaževal te nasvete in v imenu tega odseka si torej glede prošnje občine Turjak in Lužarje-Vlaka usojam predlagati sledeče:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«1.) Za sedaj, dokler se še ne pokaže, kak vpliv bode imela dolenjska železnica na ceste po Dolenjskem, se prošnja občin Turjak in Lužarje-Vlaka za uvrstitev občinske ceste od Kneja do Karlovice med okrajne ceste odkloni, dovoli se pa v podporo za vzdržavanje te ceste na leto 250 gld., ki se ima izplačevati okrajnemu cestnemu odboru Velikolaškemu.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern :

Die Herren haben den Antrag des Verwaltungsausschusses vernommen, wornach durch die Subventionirung des Straßenausschusses von Großlaschitz zum Zwecke der Erhaltung der Straße Knež-Karlovič der Frage, ob diese Straße seinerzeit unter die Bezirksstraßen einzureihen sein wird oder nicht, nicht präjudicirt wird. Wünscht jemand hierüber zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich um die Abstimmung und ersuche jene Herren, welche dem Antrage des Verwaltungsausschusses ihre Zustimmung ertheilen, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Der Antrag ist angenommen.

Poročevalec Lenarčič:

Druga prošnja je prošnja občine Sv. Gregor za podporo v svrhu zgradbe ceste čez Dvorsko Vas v Malo Slivico in uvrstitev te ceste med okrajne ceste. Ravno oni razlogi, ki so veljali za prvo progo Knaj-Karlovec, veljajo tudi za drugo progo. Vsled tega je gospodarski odsek to prošnjo ravno tako rešil, kakor prvo prošnjo, in predlog njegov se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«2.) Prošnja občine Sv. Gregorja za uvrščenje popravljene ceste čez Dvorsko Vas v Malo Slivico med okrajne ceste se za sedaj odkloni; dovoli pa letno podporo 100 gld. iz kredita za cestne namene za vzdrževanje te ceste, koji znesek se ima izplačevati cestnemu odboru Vel.-Laškemu.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Die Herren haben den Antrag des Verwaltungsausschusses vernommen, wünscht jemand hierüber zu sprechen? (Ničče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich um die Abstimmung und ersuche jene Herren, welche mit diesem Antrage einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Der Antrag ist angenommen.

Poročevalec Lenarčič:

Končno je še tukaj prošnja Velikolaškega okrajno-cestnega odbora, da bi se z deželno pomočjo občinska cesta med Malo Slivico in Sv. Gregorjem pripravila v tak stan, da bi se mogla uvrstiti med okrajne ceste. Isti razlogi, kakor gledé prve in druge prošnje, veljajo tudi tukaj. Deželni odbor misli, da je boljše počakati, da se vidi, kak vpljiv bode imela Dolenjska železnica na to cesto in zato predlaga gospodarski odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«3.) Prošnja Velikolaškega okrajnega cestnega odbora, da bi se z deželno pomočjo pripravila občinska cesta med Malo Slivico in Sv. Gregorjem v tak stan, da bi se mogla uvrstiti med okrajne ceste, se za sedaj odkloni.

Dalje se za sedaj odkloni tudi prošnja istega okrajno-cestnega odbora za uvrstitev vse cestne proge od Male Slivice čez Sv. Gregor do Sodražice.

Dovoli se pa z ozirom na važnost dotične občinske ceste do definitivne rešitve prošnje za vzdrževanje te ceste letna podpora 250 gld., in sicer bi se imelo izplačati okrajno-cestnemu odboru Velikolaškemu 150 gld., Ribniškemu pa 100 gld.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Die Herren haben die Anträge des Verwaltungsausschusses vernommen, wünscht jemand hierüber zu sprechen? (Ničče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich um die Abstimmung und ersuche jene Herren, welche diese Anträge genehmigen wollen, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Die Anträge sind angenommen.

Wir übergehen zum nächsten Punkte der Tagesordnung, das ist:

20. Ustno poročilo upravnega odseka glede dovolitve priklad za cestne namene (k prilogi 66.).

20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke (zur Beilage 66.).

Poročevalec Kersnik:

Razlogi, ki so vodili deželni odbor, da je napravil to poročilo do visokega deželnega zbora in stavil predlog, ki je zapisan v prilogi 66., videli so se upravnemu odseku toliko utemeljeni, da jim nima ničesar pristaviti. On torej soglasno z deželnim odborom predlaga:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Deželni odbor se pooblašča, da onim okrajnim cestnim odborom, ki cestne potreščine leta 1894. ne bi mogli pokriti z 20 % priklado na neposrednje davke, pri dokazani potrebi in na podstavi pravilno sestavljenega in opremljenega proračuna dovoli znotraj zakonitih mej za leta 1894. priklade nad 20 % ter ukrene, kar treba zaradi predpisa in pobiranja teh priklad.

Der Landesausschuss wird ermächtigt, jenen Bezirksstraßen-ausschüssen, welche behufs Deckung des Straßenerfordernisses pro 1894 mit einer 20 % Umlage auf die directen Steuern nicht das Auslangen finden sollten, bei nachgewiesenem Bedarfe auf Grund des vorschriftsmäßig ausgefertigten und instruierten Präliminares eine innerhalb der gesetzlichen Grenzen gelegene höhere als 20 % Umlage für das Jahr 1894 zu bewilligen und wegen Vorschreibung und Einhebung derselben das Nöthige zu veranlassen.»

Landeshauptmann-Stellvertreter Baron Apfaltrern:

Ich ersuche die Herren, welche zu diesem Antrage sprechen wollen, sich zu melden.

(Ničče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem sich niemand meldet, bitte ich um die Abstimmung und ersuche die Herren, welche mit dem Antrage des Verwaltungsausschusses, betreffend die Genehmigung von Umlagen für Straßenzwecke, einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Der Antrag ist angenommen.

(Deželni glavargospod Oton Detela prevzame predsedstvo. — Landeshauptmann Herr Otto Detela übernimmt den Vorsitz.)

Deželni glavlar:

Predno prestopimo v razpravo, moram popraviti neko tiskovno pomoto, ki se je vrnila v poročilo deželnega odbora priloga 71. Častiti gospodje poslanci sicer morebiti niso opazili pomote, ker jih nikdo ni opozoril, ker se bo pa poročilo poslalo drugim deželnim odborom, bi bilo vender smešno, ako bi taka pomota ostala v tej prilogi. Na strani 4. namreč nahajate v petem odstavku pasus: «wenn man nur mit Unbestimmtheit den Einberufungstermin des Landtages weiß». To je tako, kakor če se reče: «Nichts Gewisses weiß man nicht!» (Veselost. — Heiterkeit.) Sprva, ko sem poročilo čital, sem mislil, da sem morebiti v veliki naglici res tako pisal, kakor je tiskano, potem pa sem si dal prinesiti iz tiskarne rokopolis in tu stoji prav razločno: «wenn man nie mit Bestimmtheit» i. t. d., in torej ne vem, kako se je stavcu mogla pripetiti ta smešna pomota. Prosim torej, da se dotični pasus popravi tako: «wenn man nie mit Bestimmtheit den Einberufungstermin des Landtages weiß.»

Prosim gospoda poročevalca, da prične svoje poročilo.

21. Ustno poročilo upravnega odseka gledé določitve gotovega časa za vsakoletno sklicanje deželnega zbora (k prilogi 71.).

21. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Festsetzung eines bestimmten Zeitpunktes für die alljährliche Einberufung des Landtages (zur Beilage 71.).

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoki deželni zbor! Stvar, za katero se gre, je znana. Leta 1892. je povabil deželni odbor kraljestva Češkega druge deželne odbore, da bi pričeli skupno akcijo v to, da bi se v prihodnje vsako leto sklicali deželni zbori k svojim zasedanjem v določeni dobi.

Kaj se je vsled tega vabila zgodilo, vse to čita se v tiskanem poročilu deželnega odbora, priloga št. 71.

Brezdvojbeno se priporoča, da bi se v vsakem letu določila in odkazala gotova doba deželnim zborom v zasedanje in delovanje.

Upravni odsek je bil mnenja, da naj bi se kranjskemu deželnemu zboru odkazala druga polovica meseca aprila in potem po potrebi tudi mesec maj in junij.

Ta čas bi bil z ozirom na poljska dela in na zasedanja državnega zbora najprikladnejši. V drugem pa se sklicuje upravni odsek na poročilo deželnega odbora ter nasvetuje:

Visoki deželni zbor naj odobri sledečo resolucijo:

«Deželni zbor kranjski izreka, da je nujno potrebno, da se vsi deželni zbori v prihodnje vsako leto redno sklicujejo v določeni dobi k svojim zasedanjem, in da se posebej kranjski deželni zbor skliče vsako

leto k svojemu rednemu zasedanju v drugi polovici meseca aprila; deželnemu odboru se torej naroča, da v tem oziru vse potrebno ukrene.

Der krainische Landtag hält es für dringend geboten, daß die Landtage für künftige alljährlich in einem bestimmten Zeitpunkte einberufen werden und daß insbesondere der krainische Landtag alljährlich in der zweiten Hälfte des Monats April einberufen werde; der Landesausschuss wird beauftragt, bezüglich der Durchführung dieses Grundsatzes das Erforderliche zu veranlassen.»

Deželni glavlar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé tej resoluciji, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Daljna točka je točka 22.

Poročevalec dr. Tavčar:

Predlagam, da se ta točka reši takoj s samostalnim predlogom gospoda poslanca Murnika o reformi tarifov na južni železnici.

Deželni glavlar:

Ako nihče ne nasprotuje (Ni ugovora. — Wird kein Widerspruch erhoben), zmatram, da se visoka zbornica strinja s tem nasvetom.

Prosim torej gospoda poročevalca, da poroča najprej o samostalnem predlogu gospoda poslanca Murnika.

Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem nasvetu gospoda poslanca Murnika o reformi tarifov na južni železnici (k prilogi 65.).

Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Murnik, betreffend die Reform der Südbahn-Tarife (zur Beilage 65.).

Poročevalec dr. Tavčar:

Kar se tiče predloga gospoda poslanca Murnika, je naravno in samo po sebi umevno, da upravni odsek ni imel in ni mogel imeti toliko časa, da bi bil nabral še drugega materijala, na katerega bi se mogel sklicovati pri poročanju. Sklicovati se moram torej le na utemeljevanje gospoda predlagatelja samega. Upravni odsek se strinja s tem utemeljevanjem in nasvetuje, da visoka zbornica sklene ravno isto, kar je nasvetoval gospod poslanec Murnik.

Predlog upravnega odseka se torej glasi:

Slavni deželni zbor naj sklepe:

«Deželnemu odboru se naroča:

- a) da se obrne do ravnateljstva c. kr. priv. južne železnice, da prenaredi reformno tarifo;
- b) da se obrne do visokega c. kr. trgovinskega ministerstva, da ves svoj vpliv porabi v to, da se reformna tarifa c. kr. priv. južne železnice brž ko mogoče spremeni;
- c) da se obrne do visokega c. kr. trgovinskega ministerstva s prošnjo, da prevzame država promet po južni železnici, ako bi ta ne predružačila tarife in da vse potrebno ukrene, da se svoječasno podržavi južna železnica.»

Deželni glavar:

Otvorjam debato.

Želi kdo besede k nemu ali drugemu oddelku tega predloga?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bodemo glasovali in prosim gospode, ki pritrdé oddelku a, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet.

Prosim gospode, ki pritrdé oddelku b, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet.

Prosim gospode, ki pritrdé oddelku c, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da sedaj poroča o točki 22.

22. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji meščanov in obrtnikov v Krškem, da se sklene peticija zaradi podržavljenja južne železnice.

22. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über das Gesuch der Bürger und Gewerbetreibenden von Gurkfeld um Beschließung einer Petition wegen Verstaatlichung der Südbahn.

Poročevalec dr. Tavčar:

V zvezi s tem predmetom je peticija meščanov in obrtnikov v Krškem zaradi podržavljenja južne železnice, ki se glasi (bere — liest):

«Visoki deželni zbor!

Spoštljivo podpisani meščani in obrtniki krškega mesta uljudno prosijo, da bi visoki deželni zbor sklenil peticijo na visoko vlado in državni zbor radi podržavljenja južne železnice, kajti razmere, ki so vladale pri tej za kranjsko deželo najimennitnejši progi, se niso čisto nič zboljšale, marveč celó poslabile.

Kakor smo se čudili govoru državnega poslanca Kluna (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Strašno, ali so ga brali?»), ki je uprav te proge v državnem zboru tako zeló povzdigoval, tako smo z veseljem brali, da se je štajerski deželni zbor oglašil zoper nove tarife te proge. To neizmerno povikšanje tarifov je vse trgovce in obrtnike občutljivo zadelo. Poprejšnji tarifi te proge so obsegali 16 ali 17 serij; zdaj se je to število skrčilo na tri serije. Vsled tega se je voznina pri raznem blagu zeló povišala že na kratkih progah; n. pr. od 100 kil. se je le od Ljubljane do Krškega podražila voznina za 12 kr., od Maribora pa celó za 18 kr. In če morajo avstrijski obrtniki tako visoko voznino plačevati, bodo to rajše storili, ako bi država sama dobiček imela in ne privatno društvo, ki ima sedež zunaj države, kar je davkoplačevalcem in državi na škodo.

Tudi v narodnem oziru ne morejo slovenski davkoplačevalci zadovoljni biti z upravo južne železnice, katera še do današnjega dné izključljivo le v nemškem jeziku uraduje. Zato naj slovenski deželni in državni poslanci uzajemno na to delajo, da se ta želja njihovih volilcev prej ko prej uresniči.

V Krškem, 24. aprila 1893.»

Kar se tiče torej te peticije, je upravni odsek mnenja, da je rešena s tem, da se je sprejel samostalni predlog gospoda poslanca Murnika. Dostavek glede narodnega ozira je tak, da so gotovo pritožbe opravičene. Deželni zastop sam je že večkrat sklepal resolucije v tem zmislu, ki pa doslej ničesar niso pomagale. Ali v tem oziru peticija vendar nima nobenih podatkov, da bi se moglo na njeni podlagi postopati, in zaradi tega upravni odsek ne more staviti nobenega predloga.

Kar se tiče gospoda poslanca Kluna, je njegova stvar, da se poravna s peticionarji in z gospodom Pfeiferjem, konstatujem pa resnici na ljubo vendar, da o tarifnih resnično ni govoril.

Upravni odsek predlaga, da se zmatra ta prošnja rešena s sklepom o samostalnem predlogu gospoda poslanca Murnika o reformi tarifov na južni železnici.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Že zadnjič sem poudarjal, da ni res, da bi bil jaz v državnem zboru zagovarjal južno železnico, in meščani Krški niti ne vedo, kaj sem tam govoril. Če bi gospodje, ki pravijo, da zastopajo narodno stvar, hoteli biti pošteni (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Kdo ni pošten?!»), potem bi bili iz mojega govora morali tudi posneti, da ne le nisem zagovarjal res previsokih tarif južne železnice, temveč grajal celó njeno upravo zaradi preziranja slovensčine in da sem se z vso odločnostjo poganjal za to, da naj se v narodnem oziru našemu narodu pravica godi. Mislim, da sem s tem kot poslanec naroda slovenskega storil svojo dolžnost.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec dr. Tavčar:

Ne bodem odgovarjal gospodu poslancu Klunu, ker mislim, da vsa stvar ne spada v to zbornico. Sicer pa morebiti vender ni vse tako, kakor pravi gospod poslanec Klun, ker mu je zadnjič celó eksce-lenca gospod baron Schwegel moral priskočiti na pomoč, kar je vender le nekako čudno. Stvar, kakor rečeno, ne spada sem in naj se reši na drugem mestu, kakor se hoče.

Deželni glavar:

Upravni odsek predlaga, da se zmatra peticija Krških meščanov in obrtnikov kot rešena s sklepom o samostalnem predlogu gospoda poslanca Murnika.

Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Predlagam, da sedaj pride na vrsto poročilo o samostalnem predlogu gospoda poslanca Kersnika.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker nihče ne ugovarja, pride torej na vrsto:

Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gosp. poslanca Kersnika gledé slamarske obrti v Domžalah (k prilogi 51.).

Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Kersnik, betreffend die Stroh-Industrie in Domžale (zur Beilage 51.).

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Upravni odsek se je posvetoval o samostalnem predlogu gospoda poslanca Kersnika in tovarišev in je povsem pritrdil razlogom in utemeljevanju gospoda predlagatelja. Ker je to utemeljevanje častitim gospodom poslancem itak gotovo še v spominu, zaradi tega mislim, da nasvet upravnega odseka ne potrebuje daljnega utemeljevanja, posebno ne, ako se pomisli, da so po tem, kar je danes nasvetoval gospod poslanec Kersnik, tožili dotični prebivalci in tovarnarji že leta 1874. in se v tej stvari tudi že obrnili do visoke vlade.

Z ozirom na to nasvetujem v imenu upravnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Deželnemu odboru se naroča, obrniti svojo pozornost na to vprašanje ter vzlasti razmotrivati, kako bi se vpeljalo in povzdignilo pridelovanje boljše surove slame in kako bi bilo pridobiti in nastaviti sposobne

učitelje, ki bi poučevali v pletenji po inozemskih uzoreh ter gledé pokritja potrebnih stroškov, oziroma prispevka k istim stopiti z vlado v dogovor.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo k zadnji točki dnevnega reda, to je:

23. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:

§ 9. Ustanove.

§ 10. Osebne stvari.

§ 11. Različne stvari.

23. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über:

§ 9. Stiftungen.

§ 10. Personal-Angelegenheiten.

§ 11. Verschiedenes.

Poročevalec Stegnar:

Visoka zbornica! Nahajam se v prijetnem položaji, da morem o zadnjih treh paragrafih letnega poročila poročati prav na kratko. Prav za prav ne bodem čisto nič poročal, kajti vsi častiti gospodje poslanci so se že sami informirali o vsebini teh paragrafov. Odsek za letno poročilo je posamezne točke pregledal nadrobno in ni našel nikakega povoda, staviti kak poseben predlog. Torej imam k sklepu letošnjega zasedanja čast, staviti nasvet:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«§ 9., 10. in 11. letnega poročila vzamejo se na znanje.»

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Iz letnega poročila, in sicer iz marginalne številke uvoda, izprevidim, kako so bili pri deželnem odboru referati razdeljeni in tu vidim, da je o železniških zadevah imel referat častiti tovariš, gospod cesarski svetnik Murnik. Kdor vé, kako težaven je ta referat in kdor vé, kako dobro ga je oskrboval častiti gospod, tovariš cesarski svetnik Murnik, bode gotovo priznal, da je on v vsakem oziru kot referent v železniških stvareh storil svojo dolžnost. Potrebno je, da tukaj še nekaj omenim. Visoki deželni zbor je storil v svoji 15. seji dne 25. novembra 1890. sledeči sklep:

«Konsorciju, ki je v zadevi dolenjskih železnic pospeševal deželne interese, osobito ekselenciji baronu Schwegelnu in gospodu profesorju Šukljetu, izreka se zahvala zbornice.»

Jaz sam sem tudi in iz prepričanja glasoval za ta predlog, ker sem priznaval velike zasluge konsorcija in imenovanih dveh gospodov za vprašanja dolenjskih železnic. Ker je bil pa član tega konsorcija in upravnega odbora tudi častiti tovariš, gospod ces. svetnik Murnik, in se je on trudil, kolikor je bilo v njegovi moči in bolj, kakor je bila njegova dolžnost pri rešitvi tega vprašanja, zatoorej mislim, da bi bilo le prav, ako visoka zbornica danes tudi njemu izreče svoje priznanje, in zaradi tega kratko predlagam, da se sprejme sledeči predlog:

Visoki deželni zbor naj sklene:

«Poslaneu gospodu Ivanu Murniku izreka se na zaslugah, katere si je kot člen konsorcija dolenjskih železnic in upravni odbornik teh železnic pridobil za deželo Kranjsko, zahvala visoke zbornice.»

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, in ker se tudi gospod poročevalec odpoveduje besedi, preidemo na glasovanje, in sicer v prvi vrsti o predlogu odseka za letno poročilo, ki meri na to, da se §§ 9., 10. in 11. vzamejo na znanje.

Prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog odseka za letno poročilo je sprejet.

Prosim sedaj še glasovati o predlogu gospoda poslanca Hribarja, in prosim gospode, ki pritrdijo temu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Končali smo obširni dnevni red in s tem tudi drugo dobo tega zasedanja. (Vsi poslanci ustanejo. — Alle Abgeordneten erheben sich.) Da je bilo sploh mogoče rešiti današnji obširni dnevni red, omogočil je le urni tempo, v katerem se je poročalo in razpravljalo o posameznih točkah, in zatoorej mislim, da bodo častiti gospodje poslanci tudi meni dovolili, da se poslužim v svojej sklepnici besedi tega merila in govorim kolikor mogoče na kratko.

Ozirati bi se moral sicer na prvo dobo tega zasedanja, ki je bila lani meseca septembra in na sklepe, kateri so se takrat storili, mislim pa, da mi tega ni treba, ker so stenografski zapisniki one dobe že gotovi. Če jih prečastiti gospodje poslanci še niso dobili, gre to pripisati le očetovski skrbi deželnega odbora, ki se je bal, da bi se morda izgubili, predno bi prišla druga vrsta iz tiska in zaradi tega hoče vse stenografske zapisnike skupaj vezane poslati gospodom poslanecem. Mislim torej, da se v tem oziru deželnemu odboru ne bode ničesar očitalo.

Ravno tako sem mnjenja, da mi ni treba nadrobno ozirati se na drugo — sedanjo — dobo, našega zasedanja. Bila je doba kratka ali vendar draga. To ilustrira posebno samostalni predlog gospoda poslanca Šukljeta, vsled katerega je bilo treba dovoliti posebni kredit do najvišje svote 50.000 gld., da se pokrijejo mnogi ne pokriti troški, ki so se dovolili v tem sesijskem oddelku. Glede na vedno rastoče potrebščine dežel. zaklada moram vendar opozarjati, da leta 1896 preneha oni letni donesek 127.000 gld., katerega nam sedaj plačuje država vsled konverzije zemljiško-odveznega dolga. Treba nam je torej misliti na to, kako bi se dali povišati dohodki naše dežele, da bomo mogli zadostiti vsem opravičenim zahtevam. Pa še drug samostalni predlog se je stavil danes, predlog gospoda poslanca dr. Vošnjaka, da se v občinah, v katerih je suša uničila poljske pridelke, zemljiški davek odpiše, ki kaže, da poljedelcem naše dežele letošnje leto nič dobrega ne obeta. Da pa ne sklenemo zasedanja z neugodnim vtisom, katerega napravi pogled v ne posebno dobre gospodarske in gmotne razmere, kakor se nam kažejo v prihodnosti, ozreti se hočemo koncem našega zborovanja rajše na ono vzvišeno mesto, kamor se vedno z veseljem in z radostjo oziramo vsi zvesti narodi Avstrije.

Wir werden daher die heutige Sitzung und gegenwärtige Landtagssession am würdigsten beschließen, wenn wir Seiner Majestät unserm allernächsten Herrn und Kaiser aus treuesten Herzen ein dreifaches Hoch darbringen.

Zakličimo torej: «Bog živi presvetlega cesarja! Slava! Hoch!» (Vsa zbornica kliče trikrat navdušeno: «Slava! Hoch!» — Das ganze Haus ruft dreimal begeistert: «Slava! Hoch!»).

Dovolite, častiti gospodje poslanci, da se Vam prav toplo zahvaljujem za Vaše marljivo delovanje v zbornici in v odsekih. Vsi gospodje poslanci od obeh strani te visoke zbornice so si kolikor mogoče prizadevali, da so se vse točke, s katerimi se nam je bilo baviti, rešile hitro, in če se oziramo na mnoge točke, katere so se rešile tekom tega zasedanja, priznati se mora, da so vsi gospodje poslanci storili v polni meri svojo dolžnost.

Ich habe noch die angenehme Pflicht (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Slovenski!»), dem hochverehrten Herrn Vertreter der Regierung den verbindlichsten Dank für die erprießliche und unverdroffene Theilnahme an den Sitzungen des hohen Hauses sowohl als auch der Ausschüsse auszusprechen, indem ich gleichzeitig die Bitte beifüge, er möge auch künftighin in gleicher Weise die Wirksamkeit des hohen Landtages und unsere Anliegen bei der hohen Regierung unterstützen und fördern. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: «Schon wieder die deutsche Amtirung!»)

K. k. Hofrath Baron Hein:

Ich bitte meinen verbindlichsten Dank entgegenzunehmen für die freundlichen Worte, die der hochverehrte Herr Landeshauptmann an mich zu richten die Güte hatte, und statte ich auch dem hohen Landtage meinen Dank ab für das Entgegenkommen, welches die Regierung in den verschiedensten Richtungen von seiner Seite gefunden hat.

Dovolite mi še, častiti gospodje, izraziti željo, naj vsi sklepi častite zbornice bodejo v blagor in korist naše ljubljene domovine.

(Odobranje. — Beifall.)

Poslanec Svetec:

Dovolite, častiti gospodje tovariši, da tudi jaz po lepi stari navadi poprimem besedo v ta namen, da izrečem našo presrčno zahvalo prečastitemu gospodu deželnemu glavarju kot našemu predsedniku in prečastitemu gospodu baronu Apfaltrernu kot podpredsedniku za njih spietno vodbo, s katero sta bistveno pospeševala naše obravnave, kakor tudi za lepo prijaznost, katero sta skazovala vsi zbornici in vsakemu posameznemu poslancu.

(Živahno odobranje. — Lebhafter Beifall.)

Prejmita, častita gospoda, za to zagotovilo naše resnične udanosti in pravega, odkritosrčnega spoštovanja.

(Živahno odobranje. — Lebhafter Beifall.)

Deželni glavar:

Prisrčno zahvalo za prijazne besede, meni namenjene! Bodite uverjeni, da bodem, kolikor bo v moji moči, vselej rad ustrezal opravičenim željam častitih gospodov poslancev.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich fühle mich verpflichtet, im Namen der Minorität des hohen Landtages dem geehrten Herrn Landeshauptmann den wärmsten und besten Dank für die vollkommen unparteiische und aufopferungswillige Leitung der Geschäfte des hohen Landtages auszudrücken und ihm weiters recht herzlich zu danken für das freundliche Entgegenkommen, welches auch die Minorität von seiner Seite erfahren hat. Damit verbinde ich auch den Dank für die freundlichen Worte, die der Herr Vorredner an meine Adresse zu richten die Güte hatte.

Deželni glavar:

Sklepam sejo in zasedanje deželnega zbora vodine Kranjske.

Konec seje ob 5. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 5 Uhr nachmittags.